

rodna gruda

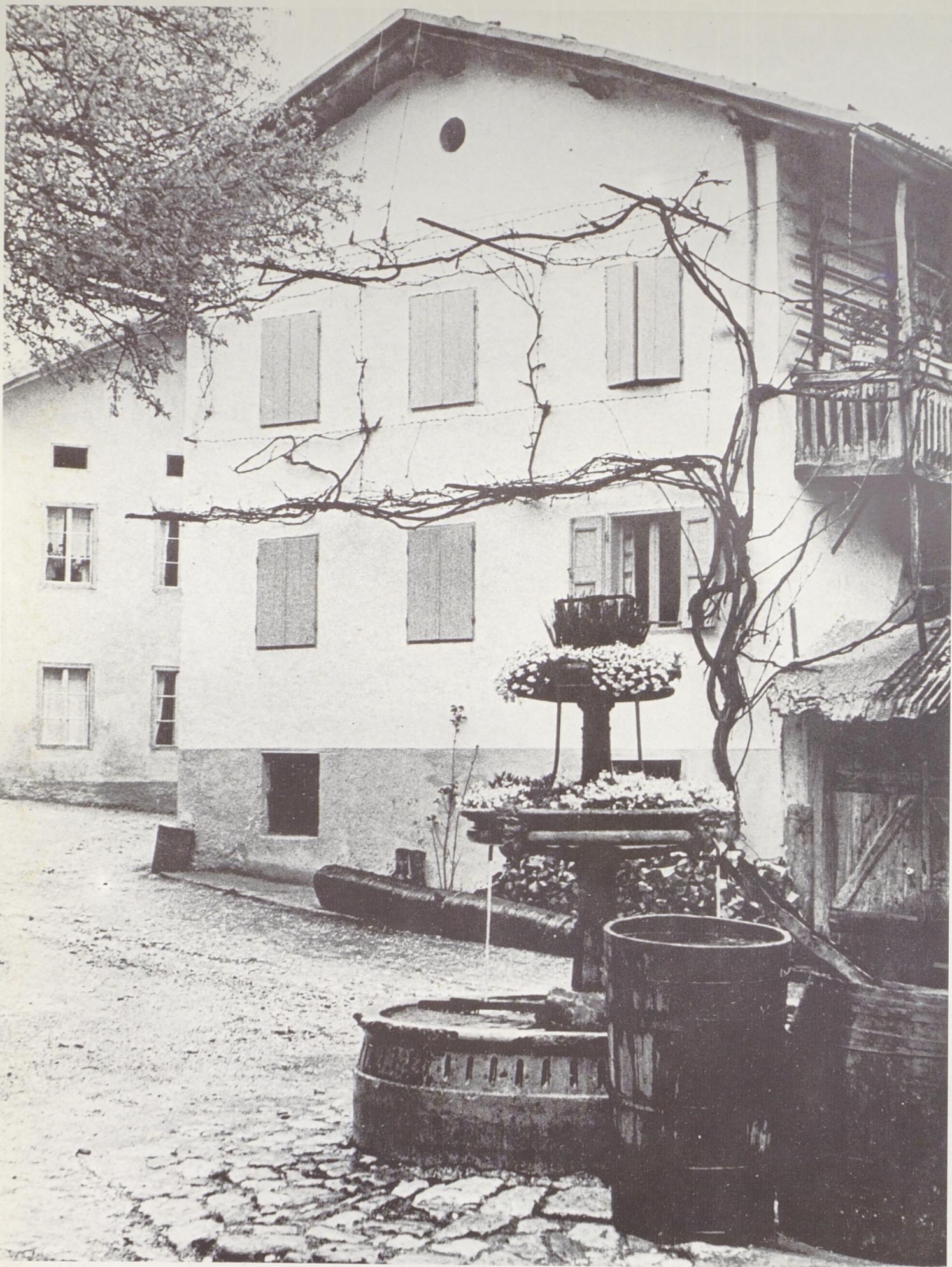
april 1975
številka 4
letnik 22

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

slovenija

začasno na tujem

Motiv iz Drežnice

Izdaja — Published by

Slovenska izseljenska matica
Tel.: 061/20-657

Naslov — Address:

61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon: 061/23-102 — uredništvo, 061/21-234 —
uprava

Uredniški svet

Anton Ingolič (predsednik), Matjaž Jančar, Fran-
ce Poznič, Franci Stare, Andrej Škerlavaj, Martin
Zakonjšek

Uredniški odbor

Janez Kajzer, Jože Olaj, Ernest Petrin, Jože Pre-
šeren, Ina Slokan, Mila Šenk, Juš Turk

Glavni urednik

Drago Seliger

Odgovorni urednik

Jože Prešeren

Urednica

Ina Slokan

Upravnica

Vera Valenci

Oblikovalec

Jože Boncelj

Prevajalca

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Alberto Gregorič / španščina

Letna naročnina

Jugoslavija 50.— din (posamezni izvod din 5.—),
Argentina 5.— am. dol., Avstralija 4,5 avstr. dol.
ali 2,50 Lstg., Avstrija 115 Asch, Belgija 220
Bfr., Brazilija 5.— am. dol., Danska 35.— Dkr.,
Finska 20.— Fm., Francija 25.— FF, Holandija
16.— Hfl., Italija 3.500 Lit., ZR Nemčija 16.— DM,
Norveška 33.— Nkr., Švedska 24.— Skr., Švica
19.— Sfr., Velika Britanija 2,50 Lstg., Kanada 5.—
kan. dol., U.S.A. 5.— am. dolarjev.

Plačila naročnine

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356
Devizni račun: 50100-620-010-32002-575 pri Ljub-
ljanski banki

Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni na-
kaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska
izseljenska matica«, v priporočenem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 50100-620-010-
32002-575 at Ljubljanska banka, or by interna-
tional money order, or by check — addressed
to »Slovenska izseljenska matica« — in regi-
stered letter

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8. številka
izideta skupno

Oproščeno prometnega davka po pristojnem
sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Tisk — Printed by

Kočevski tisk, Kočevje

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
Od igrace do umetnosti	7
Leto seštevkov in načrtov	8
Skupščina občine Škofja Loka vabi na izseljenski piknik	11
S tramovi podprto mesto	12
Spomin in želja na blegaški cesti	14
Bled: Parka ni več	15
Titograd — mesto na Morači	16
Miklova Zala še živi	18
ZAČASNO NA TUJEM (I)	19
ENGLISH SECTION (II)	19
Naši po svetu	27
Pota življenja v dvoje	30
Korak v novo življenje	31
Branko Čopić: Kadilska zgodba	32
Otroci berite	34
Naša beseda	30
Filatelija	39
Deset let Slakovega ansambla	40
Križanka	41
Lepšega kraja ni ... Šentjernej	42

Pomlad na Primorskem
Foto: Milenko Pegan

Kulturno doživetje

V 11. številki Rodne grude lani ste popisali kulturni večer pri Slovencih na Dunaju, ki so ga priredili mariborski gledališki umetniki. Z zanimanjem sem prebrala ta članek. Nekatere umetnike mariborskega gledališča poznam osebno in tako sem v duhu preživljala z njimi ta večer na Dunaju.

Mariborsko gledališče ima že nekaj let prijateljske stike z gledališčem v Gottwaldu, ki leži okrog 30 km od Uh. Hradišta, okrožnega mesta na Moravskem. Mesto ima okrog 40.000 prebivalcev in je kulturno in politično središče veselih prebivalcev — Moravskih Slovakov. Mesto ima tudi svoje gledališče. V decembru lani je sprejelo v goste slovenske gledališčne iz Maribora in prvič je s tukajšnjega odra odmevala slovenska beseda. Igro slovenskega pisatelja Andreja Hienga »Lažna Ivana« smo spoznali in smo se zelo veselili izvedbe na tukajšnjem odru. Predstava je bila zelo zanimiva in podana tako živo, da so ljudje, ki sploh ne poznajo slovenskega jezika, izredno pozorno sledili besedilu. Ob koncu predstave so morali igralci nekajkrat pred oder.

Zame je bilo vse to dvojno veselje: zaradi velikega umetniškega doživetja, ko sem po tolikih letih slišala slovensko besedo s poklicnega odra, in to, da se mi je izpolnila želja, da tudi tukajšnji prebivalci spoznajo delček slovenske kulture. Zelo sem ponosna na uspehe mariborskega gledališča.

LIBUŠA SOJAK
UH. HRADIŠTE, ČSSR

Darilo mami

Naročam Rodno grudo moji mami kot darilo za njen rojstni dan z zahvalo, ker sta me z očetom naučila tako lepo ljubiti in spoštovati Slovenijo. Plačal bom, ko pridem konec meseca marca na dopust. Imam namen, da bi vsaj eno leto preživel v Sloveniji, da si izpopolnim znanje slovenščine. Imam tudi že izvoljeno slovensko dekle in sem zaveden Slovenec, tudi če imam komaj dvajset let in sem francoski državljani. Tukaj delam kot blagajnik pri banki.

DANY KOREN
STIRING-WENDEL, FRANCIJA

Iz dežele terana

Doma sem iz Dutovelj na Krasu. Na Rodno grudo sem naročen komaj eno leto, to pa je zasluga rojaka Franca Drobniča, ki živi v Venezueli. V novembrski številki Rodne grude ste me prijetno presenetili s slikami o prazniku pršuta in terana. Prosil bi vas, če je mogoče v Rodni grudi objaviti, kako so nastala imena Dutovlje, Tomaj in Utovlje. Moj oče mi je namreč pravil, da je v Tomaju živel premožen graščak, ki se je rad pobahal: to moje (Tomaj), ud tle (Utovlje), du tle (Dutovlje), in tako so po ljudskem izročilu nastala ta krajevna imena. Vesel bi bil, če o tem veste še vi kaj. Živim v Venezueli v Caracasu in sem ob božičnih in novoletnih praznikih z ženo Tončko, ki je Bohinjka, obiskal starše v Dutovljah. Iskreno pozdravljam vse v uredništvu, enako pa vse moje sorodnike in prijatelje doma in v Venezueli.

ALBIN BRUNDULA
CARACAS, VENEZUELA

Jugoslovanska vina

Kakih pet kilometrov od našega doma stoji »tovarna«. No, pred nekaj desetletji je res bila velika tovarna, kjer so sušili slive in izdelovali razne sadne izdelke. Danes to maso opeke prezidavajo v moderne trgovine, restavracije in gostilne. Pred tednom dni smo bili tam: Albina in Janez Grimšič iz Monte Serena, pa Elica in jaz.

Jacob Zupan

V ogromni delikatesni trgovini sta Albina in Elica odkrili tudi zalogo jugoslovanskih vin, večinoma slovenskih. Janez in jaz pa sva v bližnji vinarni pokušala kalifornijska vina in se pogovarjala z upravnikom o vinskih sejnih v Ljubljani, kjer je bil že večkrat.

Ko smo se vrnil domov, smo se še okrepčali s kranjskimi klobasami, ki smo jih zalili s štajerskim vinom.

JACOB ZUPAN
LOS GATOS, CALIF., ZDA

Sošolci, kje ste?

Pozdravljam celotno uredništvo Rodne grude in se vam toplo zahvaljujem za redno pošiljanje revije. Oba z možem jo prebervava od začetka do konca. Najraje pa bereva pisma rojakov po svetu, saj vsak napiše kaj zanimivega. Pa tudi fotografije raznih slovenskih krajev so zanimive. Veliko krajev sem spoznala le po fotografijah po vaši reviji, saj ko sem bila doma, nisem hodila naokrog, kar mi je zdaj zares žal. Kot vidim, iz pisem že marsikaj veste, kako je tu v Avstraliji. Le to naj vam omenim, da so nam zdaj tu prve dni v februarju kar pošteno »zakurili« — v našem mestu Adelaide pride tudi do 40 stopinj Celzija, drugje pa še več.

Ob koncu imam še eno željo. Prosim, če nekdanje sošolce 8. razreda iz Benedikta v Slovenskih goricah, da mi pišejo. Nekaj jih bo to bralo verjetno doma, nekaj pa po svetu. Torej, le primite za pero in se mi oglasite. Če se prav spomnim, smo zadnji razred osemletke obiskovali leta 1963/64, jaz pa sem se takrat pisala Setnikar.

Pozdravljam vse bralce Rodne grude po svetu in doma.

IVANKA KREML
26 RALPH ST., W. RICHMOND 5033
ADELAIDE — S. AUSTRALIA

Lepi spomini na domovino

Oba z ženo skrbno prebervava vso revijo, ki je slikovita in zanimiva. Veseli me tudi, da ste že nekajkrat objavili moj rojstni kraj Ljutomer, moja žena pa je doma iz Jurija ob Pesnici. Imava dva sina, eden je star že trinajst, drugi pa osem. Oba govorita slovensko. Leta 1972 smo bili vsi na dopustu v Sloveniji. Zelo nam je bilo všeč, sinova pa bi najraje kar ostala tam. Lani aprila pa sem bil sam z bratom in dvema sestrama na žalostni poti. Umrl nam je naš dragi oče. Bil je žalostno, da kar ne smem pomisliti. V hiši, kjer nas je bilo nekoč enajst, je ostala sama mama. Ko smo otroci odrasli, smo se razšli, kar vsi obžalujemo. Ena sestra je sama v Kanadi, tri sestre so v okolici Ljutomera, ostali pa smo v Los Angelesu, vendar pa si vsi želimo, da bi bili še doma skupaj, saj nam je bilo tam najlepše. Lepo pozdravljam moje sestre z družinami in našo osamljeno mamo v Bučkovcih.

DRAGO ŠUMEN Z DRUŽINO
MANHATTAN BEACH, CALIF., ZDA

Prelepa moja domovina

Čim dalj sem v tujini, tem bolj me mori domotožje po rojstnem kraju. Dobro nam gre in tudi zdravi smo, vendar pa si želimo malo več slovenskega razvedrila in prleških navad. Tu v Los Angelesu ni-

Piknik (seveda) bo!

Nekateri naši rojaki iz Združenih držav Amerike so nam pred dnevi zaskrbljeni pisali, kaj bo z letošnjim izseljenskim piknikom. Slišali so namreč nekje, da tega tradicionalnega piknika letos ne bo. Seveda jim ni bilo jasno, čemu bi ga ne bilo in kaj naj bi bilo vzrok temu.

Vsem tem zaskrbljenim rojakom naj že kar v začetku povem, da bo izseljenski piknik tudi letos. Nikoli ni bilo nobene besede o tem, da bi ga ne organizirali, zlasti pa še glede na to, da bo letos že dvajseti po vrsti in v letu, ko praznujemo 30-letnico osvoboditve. Prav glede na jubilej oba organizatorja — Skupščina občine Škofja Loka in Slovenska izseljenska matica — celo pričakujeta, da se ga bo letos udeležilo še več ljudi kot prejšnja leta in da bo vsa prireditve še bolj svečana. Škofjeločani, ki so si v preteklih letih pridobili že precej izkušenj pri organizaciji tega velikega izseljenskega srečanja, letos že pripravljajo še bolj privlačen kulturni program, ki naj bi zadovoljil slehernega obiskovalca, pa naj bo iz domovine ali tujine.

Izseljenski pikniki, ki so že ves čas na dan 4. julija, ko praznujemo v Jugoslaviji dan borcev in je zato dela prost dan, so se v prvih letih selili z enega konca Slovenije na drugega, vsako leto smo se zbrali v drugem kraju. Organizacija takega srečanja pa zahteva veliko priprav, od kulturnega programa do primerne postrežbe, prevoza in drugega, zato smo se odločili, da bi se za nekaj časa ustavili v enem kraju. Škofja Loka je bila za to zelo primerna iz več razlogov: je sorazmerno blizu večine krajev, kjer se največ zadržujejo izseljenci med obiskom domovine, ima zelo primeren prostor na senčnem vrtu škofjeloškega gradu, tam pa se je zbrala tudi skupina sposobnih organizatorjev, ki so se z veseljem lotili tega obsežnega organizacijskega dela.

Res so se na prvih izseljenskih piknikih zbrali predvsem naši ameriški rojaki ki so se mudili na obisku v »starem kraju«, obenem so namreč proslavili tudi ameriški dan neodvisnosti, pozneje pa se jim je priključevalo vedno več naših rojakov tudi iz drugih držav in kontinentov. Izseljenski piknik je tako prerasel že v pravo srečanje vseh naših ljudi, ki za stalno ali začasno živijo na tujem, in so v tem času na počitnicah v domovini. Nobenega dvoma ni, tudi letos se dobimo v Škofji Loki!

JOŽE PREŠEREN

pa smo zavedni Slovenci. Pri nas človek ni vedel ne za belo gardo ne za domobranco. Predvsem smo se borili proti okupatorju. Torej, če vam je mogoče, poslikajte kdaj tudi Brkine, saj je skoraj iz vsake hiše nekdo v Ameriki, veliko pa nas je tudi v Avstraliji.

Prilagam vam tudi mojo pesem, ki sem jo napisala kmalu po prihodu v Avstralijo. Naslov ji je — »Ta moja pesem«.

*Ta moja pesem,
ki v srcu mi doni,
je pesem, ki ni ji konca.
Vsak dan glasneje mi doni
in vsak dan si bolj srce želi nazaj.
In, če povem vam kam?
Potem še kdo se mi smeji,
le kaj bi tam!
Le tam bi srečno mi srce bilo,
ko bi ostal za vedno tam,
bi znal ceniti tisto malo,
kar dala bi mi zemlja rodna.
A tu po tuji zemlji tavam
in v sanjah si gradove zidam.
A bolno srce vsak dan glasneje poje,
prepeva pesem,
ki ni ji konca —
nazaj želi...*

MILKA DOVGAN-DEBEVEC
CROYDON, N. S. W., AVSTRALIJA

Love Lane

Dragi urednik, prosim, da popravite moj dopis, ki je bil napisan zaradi imena Ljubljana v aprilski številki leta 1973. Jaz sem pravilno napisala »Love Lane« in ne vem, kako je prišlo od Love Jane. Ime Jane se razume, da ni primerno za tako imenitno ime, kakor je Ljubljana, na katero so ponosni vsi Slovenci. Prosim, da to popravite.

MARY BOLE
WILLOUGHBY, OHIO, ZDA

Objavljamo ta vaš »popravek«, vendar pa imam občutek, da je zdaj res že čas, da enkrat napišemo, kako je v resnici prišlo do imena Ljubljana. Če bi se pa to ime sploh dalo prevesti v kak tuj jezik, pa resno dvomim.

Še dve mnenji

Kakor vsa leta nam je vedno znova Rodna gruda največji prijatelj iz domovine, ki nas zvesto obiskuje in nam vsak mesec prinaša novice od dragega doma.

MARTIN ŠILEC
TORNWOOD, AVSTRALIJA

Rodno grudo redno prejemam in mi je zelo všeč. Komaj čakam, da pride, saj je v njej veliko lepega o moji domovini. Tako si vsaj z Rodno grudo in domačimi ploščami krajšam čas.

JELKA TACER
OLÖFSTRÖM, ŠVEDSKA

mamo Slovenci nobenega društva, kjer bi se lahko srečevali. Mislim pa, da nas ni tako malo, vendar pa smo raztreseni, ker je Los Angeles res velik. Včasih gremo v Fontano, kjer imajo Slovenci dve dvorani, vendar pa je to zelo daleč in tudi prireditve niso več čisto slovenske, so že mešane z angleškim jezikom, vse-kakor pa je nemogoče najti Prleka, s katerim bi se lahko pogovoril po prleško. Pošiljam lepe pozdrave sestram in mami, ki sama živi v moji rojstni hiši.

GABRIELA PRESSLER Z DRUŽINO
TORRENCE, CALIF., ZDA

Preloka pri Vinici

Iz srca vas pozdravljam iz daljne Kanade in vam želim veliko uspeha pri urejanju te lepe revije. Prosila bi vas, da se kdaj odpravite tudi v vas Preloka in Zilje pri Vinici. To so moji rojstni kraji in me zelo zanima, kaj se tam dogaja. Morda vas letos obiščem.

MARIJA KROMARICH
SCHUMACHER, ONT., KANADA

Plesničarji pozdravljajo

Šest mesecev turneje in obiska v domovini je prehitro minilo. Doživetja so bila tako iskrena, da bodo še dolgo ostala v strunah in travkih, posebno še v globini srca. Prek revije Rodna gruda bi radi pozdravili vse, ki so nas združili z njimi veseli dogodki. Iskrena zahvala tudi vsem na Slovenski izseljenski matici, ki so bili vedno prijazni, res pravi kažipot slovenskim izseljencem. Na Matici smo se spoznali tudi z nekaterimi izseljenci od vsepovsod, tudi s petega kontinenta. Na poti domov smo še mimogrede sodelovali na slovenski trgatvi v Münchnu, kjer smo se ponovno srečali z »malimi Aveniki«, ansamblom Bambinos in tudi z ansamblom »Dobri prijatelji« iz Brežic. Za zaključek smo nastopili še na mednarodnem tednu v Bedfordu v Angliji. Pozdravi vsem in nasvidenje.

BRATJE PLESNIČAR
KEW, VIC., AVSTRALIJA

Kdaj na Prem?

Z Rodno grudo sem zadovoljna, le da je v njej premalo novic. Vse bolj diši po reklamami, predvsem pa po turizmu, saj se največ opisujejo turistični kraji. Ne vem, če je vsakemu najbolj všeč kraj, kjer se je rodil, kjer je preživel svojo mladost. Kaj mi mar sto Bledov, ker mi pa ni tam tekla zibelka. Zame je najlepši Prem. Čakala sem in čakala, opisovali ste gradove, mislila sem, zdaj bodo odšli pa na Prem. In še vedno upam, da ga bom zagledala. Občutek imam, da na Brkine in Brkince vsi kar nekako pozabljajo. A vendar smo Brkinci delavni ljudje, kljub vsem težavam pa znamo biti tudi veseli. Predvsem

na kratko

Zgodovinska odgovornost

V začetku marca se je v Beogradu sestal novoizvoljeni svet federacije, na katerem je imel referat predsednik republike Josip Broz Tito. Člani sveta in drugi udeleženci seje so z navdušenjem pozdravili Titove besede o zgodovinskem pomenu in odgovornosti naše družbene preobrazbe. Ko je predsednik Tito opozoril na zgodovinski pomen nove ustave in na uspešno večletno revolucionarno borbo proti notranjim in zunanjim sovražnikom ter proti različnim protisamoupravnim silam, je poudaril, da morajo biti spremembe v naših družbenih odnosih tudi rezultat vztrajnega in vsakodnevnega dela naših delov-

nih ljudi. Celo v lanskem letu, je dejal, ki je bilo značilno zaradi zapletenih svetovnih problemov, smo v Jugoslaviji družbeni proizvod povečali za 7 odstotkov, industrijsko proizvodnjo pa za 11 odstotkov. Pomembne rezultate smo dosegli tudi v kmetijstvu, produktivnosti dela, zaposlovanju in drugod. Dejal je tudi, da so za naš stabilni razvoj potrebni podrobni in realni načrti ne samo za 5 ali 10 let, marveč za 20 in 30 let vnaprej.

Glede zunanjepolitičnih vprašanj je predsednik Tito izrazil zaskrbljenost spričo številnih odprtih mednarodnih vprašanj in zaradi krize v mednarodnih gospodarskih odnosih. Odločno pa je nasprotoval vsakemu poskusu, da bi pereča mednarodna vprašanja reševali s silo. Tiste države, je dejal, ki so bogatejše, morajo pomagati drugim, saj je le s solidarnostjo in združenimi močmi mogoče obvarovati dosežene pridobitve in zagotoviti lastni prihodnji razvoj.

Bijedić v ZDA

Predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedić je bil v dneh od 19. od 21. marca na uradnem obisku v Združenih državah Amerike, kamor ga je povabil predsednik Gerald Ford. Med obiskom je Džemalu Bijediću priredil v Beli hiši kosilo tudi ameriški predsednik, ki je med drugim v pozdravnih besedah dejal: »Znano mi je, da je v vašem rojstnem kraju v Jugoslaviji znamenit kamenit most, ki stoji tam že zelo dolgo. Želimo

si, da bi bilo tudi jugoslovansko-ameriško sodelovanje tako trdno kot most v mestu Mostar.«

Džemal Bijedić pa je v svoji zdravici med drugim dejal: »Proslava 200-letnice ZDA — tudi v Jugoslaviji se pripravljamo na udeležbo na tem zgodovinskem jubileju — ponuja še eno priložnost za poudarek naše trajne želje po nadaljevanju tradicionalnega sodelovanja in prijateljstva z našo deželo.

V ZDA živi danes čez milijon jugoslovanskih izseljencev, Američanov jugoslovanskega rodu, lojalnih državljanov ZDA. Ponosni smo, ker so v zgodovini Združenih držav, v njenem boju za neodvisnost in graditev državnosti zapisana tudi imena mnogih ljudi po rodu iz Jugoslavije, ki jim ni bilo žal naporov in življenj, da bi prispevali k blaginji te dežele.«

V skupnem sporočilu o obisku predsednika zveznega izvršnega sveta v Združenih državah so med drugim zapisali, da so v razgovorih ugotovili znatno rast trgovinske menjave med državama v minulih letih in se strinjali, da je treba še pospeševati trajno gospodarsko in finančno sodelovanje, vključno s skupnimi vlaganji.

Skandinavca v Jugoslaviji

V marcu sta se na uradnem obisku mudila v Jugoslaviji predsednik švedske vlade Olof Palme, nekaj dni za njim pa je dopotoval predsednik finske republike Urho Kekkonen. Olof Palme je imel uradne razgovore s predsednikom zvezne vlade Džemalom Bijedićem, sprejel pa ga je tudi predsednik Tito, finski predsednik pa je bil v Jugoslaviji gost našega predsednika.

Umrli je Michael Kumer

V Pittsburghu, Pennsylvanija, ZDA, je 26. februarja nenadoma umrl znani slovenski društveni delavec Michael Kumer, predsednik nadzornega odbora Slovenske narodne podporne jednote. V zahodni Pennsylvaniji je bil pokojni Kumer nosilec slovenskega društvenega delovanja, nad trideset let pa je bil tudi član glavnega odbora S.N.P.J. Bil je tudi predsednik posebnega odbora za ohranitev slovenskega dnevnika »Prosveta«. Daljši zapis o pokojniku bomo objavili prihodnjič.

Ugodno za setev

Spomladi bomo v Jugoslaviji zasejali 4,5 milijona hektarov njiv, kot je pred kratkim ugotovila jugoslovanska zvezna vlada, ko je razpravljala o tekočih vprašanjih kmetijstva. Ugotovili so tudi, da so z dosedanjimi ukrepi nastali ugodni pogoji za uresničevanje predvidenega kmetijskega programa, predvidevajo pa še nekatere ukrepe.

Podljubelj

Foto: Ančka Tomšič

Patent v tujino?

Neka nizozemska tvrdka je ponudila Tometu Mitevskemu iz Štipa, Makedonija, 350.000 dolarjev za uporabo patenta — avtomatskega stroja za čiščenje niti v tekstilni industriji. Za ta izum se zanimajo tudi nekatere druge tvrdke iz tujine.

Ljubljanski grad pred obnovo

Delegati vseh zborov ljubljanskih občinskih skupščin in mestne skupščine razpravljajo o programu obnove ljubljanskega gradu. Ena izmed osnovnih dilem je vprašanje, ali naj bo grad predvsem namenjen turističnim in gostinskim organizacijam ali pa kulturnim institucijam. Seveda pa bodo za obnovo in oživitev gradu potrebna izredno visoka finančna sredstva, ki jih naj moralo zagotoviti mesto Ljubljana.

Kajuhove nagrade

Ob obletnici smrti partizanskega pesnika Karla Destovnika-Kajuha je založba Borrec podelila tradicionalne nagrade za posebne dosežke v književnosti na temo narodnoosvobodilne borbe in revolucije. Letos so nagrado prejeli: Leopold Suhadolčan za roman »Najdaljša noč«, Marička Znidaršič za pesniško zbirko »Ko je prihajal dan« in Alojz Kermavner za dokumentarni opis »Ambulanta E prek 4 G«. Za likovno opremo sta dobila nagrado Matjaž Vipotnik in Cveta Stepančič, za ilustracije pa Milan Bizovičar.

Odličja »Svobode«

Ob 25. obletnici smrti pisatelja Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca je Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije v Ljubljani podelila odličja svobode vrsti zaslužnih slovenskih kulturnih delavcev iz Slovenije in zamejstva. Ta odličja so predvsem priznanje za spodbujanje kulturnega življenja med delovnimi ljudmi. Na tej svečanosti je govoril o Prežihovem življenju in delu pisatelj in publicist Drago Druškovič.

Bitka za hrano

Bitka za večjo proizvodnjo hrane in zagotovitev boljših pogojev gospodarjenja v kmetijstvu je postala vsejugoslovanska akcija. V vseh republikah in pokrajinah uvajajo potrebne ukrepe, da bi se povečala proizvodnja hrane. Kmetijstvo naj bi postalo ena izmed prednostnih dejavnosti v razvoju naše države.

Milijoni turistov

Jugoslovanski turistični delavci, ki so se udeležili svetovnega turističnega sejma v Zahodnem Berlinu, pričakujejo, da bo letos obiskalo Jugoslavijo najmanj 1,2 milijona turistov iz ZR Nemčije. Največje zanimanje na sejmu je bilo za specializirane turistične usluge, kot najem jaht, bungalovov, stanovanj idr. Obisk zahodnonemških turistov v Jugoslaviji pričakujejo, da bo letos v mejah lanskega, porast pa pričakujejo iz nekaterih drugih držav.

Priznanje radijski igri

Otroška radijska drama »A« slovenskega avtorja Franceta Puntarja je bila na Finskem proglašena za najboljšo tujo radijsko igro v letu 1974. Mednarodna žirija skupnosti evropskih radijskih postaj je dramo »A« uvrstila tudi med tri najboljše radijske drame na svetu in jo priporočila svojim članom, da jo izvajajo.

Štiri nove ladje za Piran

Edina slovenska pomorska družba Splošna plovba iz Pirana je na Japonskem naročila štiri nove ladje s po 18.000 DWT. Japonska ladjedelnica bo ladje dobavila v prihodnjih treh letih. Kredite s sedemletnim odplačilnim rokom je omogočila japonska izvozna banka in Ljubljanska banka z garancijo. Trideset odstotkov denarja bodo Pirančani zbrali sami.

Zanimanje za novo rafinerijo

Podpredsednik slovenskega izvršnega sveta Rudi Čačinovič se je pred kratkim pogovarjal v Bonnu z zveznimi ministri ter gospodarskimi krogi o sofinanciranju tristranske družbe, ki bi sodelovala pri gradnji rafinerije z zmogljivostjo 8 milijonov ton nafte na leto na slovenski obali.

Skupen nastop bank

K LBH banki v Frankfurtu, ki sta jo lani ustanovili ljubljanska in hessenska banka, so pred kratkim pristopile še štiri druge jugoslovanske banke: Beograjska, jugoslovanska investicijska, kreditna banka Maribor in zagrebška združena banka. LBH banka se ukvarja s plačilnim prometom med Zvezno republiko Nemčijo in Jugoslavijo, obenem pa daje posojila za izvoz jugoslovanskih izdelkov v ZR Nemčijo, pripravlja skupne naložbe našega in tujega denarja v Jugoslaviji, idr.

Umrli je Veljko Vlahović

V Ženevi, Švica, je 7. marca po daljši bolezni umrl ugledni revolucionar in eden izmed najožjih sodelavcev Josipa Broza Tita, član predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Veljko Vlahović.

Doma je bil iz Črne gore, kjer se je že v gimnazijskih letih priključil revolucionarnemu gibanju, s katerim je nadaljeval ves čas študija tudi na beograjski univerzi. Bil je eden izmed najvidnejših članov in voditeljev naprednega študentskega gibanja. Udeležil se je boja za špansko republiko. Ko se je začela narodnoosvobodilna vojna, je Veljko Vlahović v Moskvi organiziral radijsko postajo »Svobodna Jugoslavija« in prek nje širil v svet resnico o boju jugoslovanskih narodov. V domovino se je vrnil leta 1944 in bil na prvih svobodnih volitvah v Ljudsko skupščino izvoljen za ljudskega poslanca. V skupščini je bil podpredsednik zbora narodov. Kot namestnik zunanjega ministra je kot predstavnik Jugoslavije sodeloval na petem zasedanju Organizacije združenih narodov, na sedmem zasedanju pa je vodil našo delegacijo.

Veljko Vlahović je bil vse svoje življenje navzoč v naši politični stvarnosti, ves čas je bil na odgovornih državnih in partijskih dolžnostih, ustvarjalno je sodeloval pri porajanju naše nove države in nove družbene ureditve. Kot predsednik odbora za pripravo lanskega desetega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije je Veljko Vlahović dejal, da je »naša samoupravna socialistična družba najbolj odprta socialistična družba na svetu.«

Veljko Vlahović je prejel številna visoka odlikovanja, med drugimi tudi red narodnega heroja Jugoslavije. Predsednik španske republike dr. Felix Gordon-Ordas pa mu je med obiskom v Jugoslaviji leta 1952 podelil za zasluge med špansko državljansko vojno najvišji red za osvoboditev Španije »Insignia de Maestran«.

Jugoslovanski narodi so z Veljkom Vlahovićem izgubili velikega revolucionarja in prekaljenega borca za oblast delavskega razreda.

po domačih krajih

V Podzemlju v Beli krajini bo belokranjski muzej maja odkril spominsko ploščo slovenski ameriški pesnici in pisateljici Katki Zupančičevi, ki je pred svojim odhodom v Ameriko kot učiteljica na tej šoli nekaj časa poučevala.

Katka Zupančičeva, rojena Vrtčičeva, se je rodila septembra 1889 v Kraljih pri Crnomlju. Kot učiteljica je zatem poučevala v raznih šolah, najdelj pa v Podzemlju. Leta 1923 je odšla s svojo malo hčerkico za možem Jakobom v Ameriko, kjer se je takoj vključila v takrat zelo živahno razgibano kulturno življenje ameriških Slovencev.

Njena kulturna dejavnost je bila izredno raznolika. Vodila je slovensko šolo v Chicagu. Vneto je delala med mladino. Napisala je vrsto mladinskih iger, režirala in organizirala. Njene pesmi, črtice in članki so bogatili vsebino Mladinskega lista, edinega glasila slovenske izseljenke mladine. Sodelovala je pri Prosveti, Proletarcu, Ameriškem družinskem koledarju itd. Po njenih spisih, ki jih je pogosto tudi sama ilustrirala, smo jo dobro poznali in cenili tudi v Sloveniji, kjer so bili v času med obema vojnama objavljeni njeni številni prispevki v socialističnem delavskem tisku. V Chicagu je leta 1946 izdala zbirko črtic in pesmi pod naslovom »Slike iz vsakdanjega življenja«. Umrla je 8. septembra 1967 v Los Gatosu, kjer je zadnja leta živela s spregom in hčerko.

Prav je, da se bo domovina skromno oddolžila spominu te zavedne, nadarjene

Novi dom upokojencev v Trbovljah

slovenske žene, ki je daleč prek morja ponesla slovensko besedo in jo s svojo ustvarjalnostjo poplemenitila in uveljavila.

V Novem mestu bo 27. aprila, na dan, ko je bila pred štirinajdesetimi leti v Ljubljani ustanovljena Osvobodilna fronta Slovenije, osrednja proslava, s katero bo Dolenjska počastila letošnjo tridesetletnico osvoboditve. Slavlja se bodo udeležili tudi nekdanji borci 15. divizije, ki se je bojevala na območju Dolenjske. Mladinske brigade bodo šle na pohode po poteh partizanskih enot. Osrednja slovesnost bo na novomeškem glavnem trgu, kjer bodo v kulturnem programu nastopili moški in pionirski pevski zbori, pihalna godba in folklorna skupina iz Bele krajine. Po končanem programu bo na glavnem trgu veliko ljudsko zborovanje. V Dolenjskem muzeju, v študijski knjižnici Mirana Jarca in v nekaterih osnovnih šolah ter v gimnaziji pa bodo pripravili razstave, posvečene 30-letnici osvoboditve.

Dolenjski cviček še in še pokušajo in ocenjujejo. Tako so tudi letos v Novem mestu priredili že tradicionalni Teden dolenjskega cvička, ki je bil v prostorih hotela Kandija od 15. do 20. marca. Sedemdeset dolenjskih vinogradnikov in vinogradniških zadrug je poslalo za razstavo 88 vzorcev cvička lanskega pridelka, ki jih je ocenila komisija strokovnjakov. Devet vzorcev so zavrnil. Med najboljše ocenjenimi pa je cviček mladega vinogradnika Franca Martinčiča iz Šmalčje vasi pri Šentjerneju, ki s svojim cvičkom iz Vrbovcev že tri leta zaporedoma osvaja prva mesta.

V Ribnici, okolici Sodražice in Slemen, so se živinorejci na posvetu odločili za uvajanje nove ameriške pasme goveje živine »brown swiss«. Strokovnjaki ljubljanskega Kmetijskega zavoda so jim na posvetovanju razložili prednosti te pasme, ki so v tem, da krave pridobe na teži in dajejo dnevno znatno več mleka. Skupno bodo letos v okolici Ribnice in Sodražice, kjer je najboljša živina sivo-

rjave pasme, ki jo načrtno vzgajajo že od leta 1909 osemnili nad sto krav s semenom nove pasme.

V Kapelah pri Brežicah imajo godbo na pihala, ki je prav gotovo med najstarejšimi v Sloveniji, saj bodo letos praznovali že njeno 125-letnico. Jubilejni koncert bodo imeli 20. julija ob dnevu vstaje. Poleg domače godbe bodo na koncertu nastopili pevski zbori iz Artič, Brežic in Globokega ter gostje iz zamejstva — godba iz Proseka-Kontovela na Tržaškem.

V Murski Soboti uspešno deluje znana tovarna za predelavo mleka, ki letos praznuje sredi uspešnega dela dvajsetletnico ustanovitve. Ta tovarna je za Pomurje velikega pomena, saj pomeni takorekoč temelj razvoju organiziranega mlekarstva in mlekarske industrije v Pomurju. Ta se je začel v prvih povojnih letih, ko je zaživela Mlekarska zadruga, ki je v Soboti zgradila objekt za centralno mlekarino in sirarno. Novi prostori pa so ostali neizkoriščeni do leta 1952, ko je mednarodna organizacija UNICEF pristala, da jih opremi s stroji za predelavo mleka v mlečni prah. Tako se je rodila nova tovarna, ki je s polno zmogljivostjo začela obratovati leta 1955. Poleg mleka je tovarna začela predelovati tudi nekatere druge izdelke, ki so danes znani na domačih in tujih tržiščih. Leta 1970 je bila tovarna prenovljena in se je njena zmogljivost še povečala. Tako zdaj lahko predelajo dnevno okrog sto tisoč litrov mleka v mlečni prah. V letu 1970 so odkupili deset milijonov 300 tisoč litrov mleka, ki so ga v glavnem predelali v mlečni prah. Obenem z rastjo proizvodnje so se izboljšale tudi gnotne prilike zaposlenih, ki jih je v tovarni sto dvajset. Ob jubileju so razdelili najdelj zaposlenim in najbolj prizadevnim delavcem v zahvalo nagrade in priznanja.

Pomurska založba v Murski Soboti je pred kratkim izdala nov roman pisatelja Miška Kranjca »Strici so mi povedali«. To je pripoved, ki sega h koreninam njegovega rodu, košček preteklosti Pomurja in njegovih ljudi, preprostih, iz revščine in za revščino rojenih, ki pa zaradi tega nikakor niso kakšni skisani čemerneži, temveč so polni vedrine in ljudskega humorja, ki jim pomaga prebroditi težave vsakdanjega življenja v prekmurski vasi po letu 1918. Novi Kranjčev roman bo posebej všeč Prekmurcem, saj se pripoved prepleta s številnimi narečnimi besedami, ki pa jih je avtor ob koncu v posebnem slovarčku ustrezno pojasnil tistim bralcem, ki jih morda ne bi razumeli.

Portorož, Piran in Izolo je v februarju obiskala skupina predstavnikov nemških turističnih agencij in nekaj nemških novinarjev, da bi spoznali nove možnosti,

ki jih turizem ob slovenski obali lahko nudi gostom. Z zanimanjem so si ogledali obalne kraje in se podrobneje seznanili s turističnimi zmogljivostmi v Portorožu, Piranu in Izoli. Ogledali so si tudi gradbišče novega turističnega naselja Bernardin. Povedali so, da je med nemškimi turisti vse večje zanimanje za slovensko obalo, ne samo zaradi tega, ker je sorazmerno blizu, temveč tudi zaradi dobro organizirane in kvalitetne gostinstvske in številnih izvenpenzijskih uslug.

V Ljubljani smo imeli konec februarja svojevrstno razstavo. V galeriji ARS Založbe Mladinska knjiga na Miklošičevi cesti je razstavila svoje izdelke iz medenega testa Pavla Ambrožič, ki je najstarejša izdelovalka dražgoškega malega kruha. V prejšnjih časih so se s to vrsto domače umetne obrti ukvarjale številne žene okrog Škofje Loke in v Dražgošah. Znanje je prehajalo iz roda v rod. V Škofji Loki jih je še nekaj, v Dražgošah pa je edino še Pavla, ki se s tem ukvarja že petinpetdeset let. Iz medenega testa, ki ga zgnete po posebnem receptu, zatem z veliko potrpežljivostjo oblikuje srca, majolke in drugo, ki jih zatem krasi z drobcenimi umetniško sestavljenimi cvetovi, grozdi in drugimi domačimi ornamentami, prav tako sestavljenimi iz testa. Dražgoški mali medeni kruhki so prelepi spominki iz bogate zakladnice našega ljudskega izročila.

V Polomu v kočevski občini vaščani pozimi pridno izdelujejo zobotrebce. Najbolj pridni so jih letos naredili po več tisoč butaric. Pri Škufčevih je gospodar za izdelavo zobotrebcev po lastni zamisli izdelal posebno orodje za cepljenje leskovega lesa, da gre izdelovanje zobotrebcev hitreje od rok.

Pri Ortneku bodo ribniški ribiči obnovili ribnik Luknja. Oba ostala ribnika pri Ribnici sta se obnesla in tudi nova riba, ki se imenuje amur, v njima dobro uspeva. Število članov ribiške družine v Ribnici se je v zadnjem času razveseljivo povečalo.

Novo mesto dobi športno dvorano, ki jo nameravajo slovesno izročiti namenu ob letošnjem občinskem prazniku. Športna dvorana v Novem mestu je nujno potrebna ne samo za športne prireditve, temveč bo tudi v pomoč šolarjem, ki se morajo stiskati v premajhnih šolskih telovadnicah. Gradnja bo veljala blizu 15 milijonov dinarjev. Pri tem bo samoupravna interesna skupnost za telesno kulturo prispevala 5,4 milijonov din, občinska skupščina pa 2,5 milijona.

V Račjem selu pri Trebnjem hitro napreduje gradnja nove tovarne keramičnih ploščic, ki jo gradijo Ljubljanske oprekarne. Delo hitreje napreduje zato, ker ni bilo prekinjeno zaradi zime.

Od igrache do umetnosti

Irena Grafenauer je novo ime, ki se zadnje čase uveljavlja v svetu glasbe pri nas doma in tudi na tujem. Pred kratkim je dobila nagrado Jugoslovanskih glasbenikov v Zagrebu, še prej je požela prvo nagrado na tekmovanju mladih flavtistov v Beogradu ter tretjo nagrado na tekmovanju v Münchnu. In kdo je ta umetnica?

To je 17-letna Ljubljanka, ki je čisto slučajno ubrala glasbeno pot.

»Bili smo na morju v Pulju, pa sem si zaželela igracho. Bilo mi je 6 let in v izložbi sem zagledala flavto ter jo kupila,« je preprosto povedala Irena, ki me je s svojo sproščenostjo, vedrino in simpatičnostjo spravila v zadrego. Pričakovala sem pač vase zaprto bitje, ki živi za svojo umetnost in je do sveta izven glasbe nezaupljivo. Skazila mi je to predstavo in me zmedla — samo za trenutek, kajti potem sva klepetali, kot da bi se že dolgo poznali. Takšna je Irena kot človek.

Otroci često zavrnejo igracho, ko se je naveličajo. Z Irenino igracho-flavto ni bilo tako. Starši so to opazili in ji pri osmih letih kupili blok-flavto, pri desetih pa pravcati inštrument, ki Ireno še zdaj spremlja na vseh poteh.

— Torej ni bilo nikogar, ki bi vas posebej navdušil za glasbo? Ampak po nekom ste vendar podedovali to nagnjenje...

»Seveda, seveda. Vsi v družini imamo radi glasbo. Oče je želel študirati glasbo, pa se je rajši odločil za tehniko, ker se mu je zdel glasbeni kruh negotov. Izhajal je namreč iz družine s 13 otroki, si predstavljate?«

Če se ne motim, so v Grafenauerjevi družini le trije otroci, ki imajo toliko stricev, tet in sestričen oziroma bratrancev! Z glasbo se bo poklicno ukvarjala samo Irena. Obiskuje tretji letnik Akademije za glasbo v Ljubljani. S študijem hiti in je napravila kar dva letnika v enem zamaahu.

»Mudi se mi, ker bi si rada pridobila štipendijo za nadaljevanje študija v tujini. To je mogoče samo do 18. leta,« je živahno utemeljevala Irena.

— Se vam ne zdi, da tako preveč delate?

»Ne. Glasbo imam rada. Ne bojte se, tudi za kaj drugega najdem dovolj časa.«

— Kako pa je s šolo?

»Koncerti in turneje mi ne dopuščajo, da bi obiskovala redno šolo, zato bom privatno napravila četrti letnik gimnazije.«

— Ali sošolce kaj pogrešate?

»Moram priznati, da mi je hudo zaradi tega. Ampak družbe mi kljub temu ne manjka.«

— Koliko časa na dan igrate?

»Po 5, 6 ur; včasih manj, včasih več. To je naporno in človek mora biti povsem zdrav. Že najmanjši prehlad ti lahko škodi,« je povedala in srebala vroče mleko, katerega ji je prinesla njena mati.

Kljub temu Irena trdi, da je ne preganjajo nobene fobije, res pa je tudi, da nesreče ne izziva. Predvideva, da bo tu vsak čas s študijem pri kraju in da se bo potem za nekaj časa preselila na konzervatorij v Pariz, kamor bi šla srčno rada. Zato se tudi uči francoščine.

— Kakšen je vaš cilj?

»Ne vem, kaj bo prinesel čas. Vsekakor pa bi rada igrala za ljudi kot solistka.«

Irena Grafenauer

Zdaj je Irena zelo zaposlena, saj se udeležuje koncertov domala po vsej Evropi. Aprila jo bodo poslušali na Nizozemskem, v Berlinu, Bruslju in Barceloni. Potuje sama in pravi, da je prav nič ni strah.

»Ne bojim se ljudi, sicer pa imam povsod kake prijatelje ali pa se spoprijateljim z novimi ljudmi,« je povedala optimistično, polna življenja in volje.

— Veliko delate, če smem tako reči igranju; ali imate še kaj časa za druge reči. Prej ste omenili, da ga imate. Povejte, kaj počenjate v prostem času?

»Plavam, smučam, se podim okoli, najraje pa grem v hribe. Na primer v Trento, kjer smo si uredili skromen vikend,« je odgovorila Irena in potem sva se še dolgo pogovarjali o gorah, o Trentu, o arhitekturi nekdanjih časov, ki izginja, o starinah. Ni kaj, Irena Grafenauer je dekle in pol. Pa srečno!

ALBINA PODBEVŠEK

Leto seštevkov in načrtov

Med tista vprašanja, ki jim posvečamo letos pri nas izjemno veliko pozornosti, sodi tudi družbeno načrtovanje razvoja. Do konca letošnjega leta bodo namreč delegati tako v skupščini Socialistične federativne republike Jugoslavije kot v skupščinah posameznih republik in pokrajin po široki predhodni javni razpravi sprejemali nove zakone o družbenem načrtovanju. Ti zakoni, ki bodo sloneli na določilih nove ustave SFRJ, oziroma ustav republik ter ustavnih zakonov avtonomnih pokrajin, bodo zlasti reafirmirali družbeno načrtovanje v našem plansko-tržnem sistemu gospodarjenja ter postavili samoupravno načrtovanje razvoja za temelj našega nadaljnjega socialističnega razvoja.

Razprave o vlogi družbenega načrtovanja ter priprave ustreznih zakonov pa bodo lahko tudi kar se da konkretne, saj se letos končuje sedanje, z novim letom pa se bo začelo novo srednjeročno plansko obdobje. To pomeni, da je do konca letošnjega leta potrebno pripraviti srednjeročne razvojne načrte za obdobje 1976 do 1980. Pri sprejemanju teh načrtov pa se bo potrebno tudi naslanjati na dosežke v srednjeročnem obdobju 1971—1975. Tako bo tedaj sprejemanje novih zakonov o družbenem načrtovanju lahko spremljala živahna praktična razčlemba uspehov, pa tudi neuspehov dosedanjega načrtovanja, ob vsem tem pa si bomo mogli srednjeročni razvojni načrt za novo obdobje že oblikovati skladno z določbami nove planske zakonodaje.

Slovenija stopa v novo razvojni fazo

Tako pri sprejemanju novega zakona o družbenem načrtovanju kot pri pripravljanju novega srednjeročnega družbenega načrta bomo v Sloveniji mogli letos s pridom izkoristiti izkušnje, ki nam jih nudi uresničevanje razvojnega načrta za obdobje 1971—1975.

V zvezi s srednjeročnim načrtom, ki se izteka letos, se velja med drugim spomniti tudi na to, da smo ga sprejeli z dokajšnjo zamudo. Poleg tega smo veliko zamujali tudi z reševanjem nekaterih ključnih vprašanj na sistemskih področjih gospodarstva. Vsem tem zamudam so se nato pridružile še nepričakovane težave. Četudi je bilo namreč v zadnjih letih opaziti popuščanje mednarodne napetosti, so se začele po vrsti porajati krize: monetarna, živilska, surovinska in energetska. Ob njih in ob močni inflaciji, ki je dobila svetovno obeležje, so se pogoji gospodarjenja tudi pri nas vse bolj zaostrovali. Zato se je tudi uresničevanje srednjeročnega načrta, ki vsega tega ni mogel predvideti, vse bolj zate-

kalo k sprotnim rešitvam, ki zmerom niso mogle biti v skladu z našo dolgoročneje zasnovano razvojno politiko.

Vse to je na gospodarjenje v Sloveniji v zadnjih letih vplivalo še toliko bolj, ker je prav v sedanjem srednjeročnem obdobju stopala naša republika v tisto svojo razvojno fazo, ko o njenem uspešnem nadaljnjem razvoju vse močneje odloča zlasti znanje z intenzivnim razvojem tehnično-tehnološke ter organizacijske ravni gospodarjenja, pa tudi intenzivnejše investicijsko vlaganje s hkratnim intenzivnejšim razreševanjem osnovnih strukturnih problemov.

Da stopa Slovenija v takšno, razvitejšo fazo svojega gospodarjenja, smo se zavedali že ob sprejemanju sedanjega srednjeročnega razvojnega načrta. Zato smo si v njem zastavili nalogo razvijati dinamično gospodarsko rast na kvalitativnih osnovah. Zlasti smo si želeli zagotoviti čimbolj skladno razmerje med rastjo realnih dohodkov in delovno storilnostjo, povečati delež investicijskih vlaganj in si poleg zagotavljanja stabilnih ter trajnih virov za surovine, ki jih potrebujemo, zagotoviti tudi intenzivno vključevanje v mednarodno menjavo. Poleg teh smo si zastavili še nekatere druge ključne naloge v zvezi z razvojem kmetijstva, pa manj razvitih območij.

Prva štiri leta relativno uspešna

Za vsa dosedanja leta uresničevanja zastavljenih srednjeročnih razvojnih načrtov je mogoče zapisati, da smo bili priče izredno razgibane aktivnosti vseh družbenih dejavnikov, ki so si prizadevali uveljaviti samoupravne odnose. Znamenja te aktivnosti moremo zlasti razbrati iz sprejetih listin Zveze komunistov Jugoslavije ter Zveze komunistov Slovenije, kot tudi iz nove ustave SFRJ in SR Slovenije ter iz uresničevanja njunih načel in določil v vsakdanji praksi. Z vsem tem sta se tako združeno delo kot delovni človek vse bolj uveljavljala kot nosilca vseh procesov v družbi in odločanja v vseh fazah družbene reprodukcije.

Z vso to razgibano družbeno aktivnostjo nam je kljub dokaj neugodnim pogojem gospodarjenja uspelo v prvi vrsti uresničiti takšno rast gospodarstva, kakršno smo si načrtali v srednjeročnem razvojnem načrtu. Četudi je bila ta rast dve leti izredno nizka, saj so nanjo vplivali številni nepredvideni zunanji faktorji, in četudi smo jo za letos predvideli razmeroma nizko (6,4 odstotka) bo končni petletni odstotek te rasti vendarle znašal 7,1, kar se natanko ujema z načrtovanim. Resda pa nam ob takšni gospodarski rasti ni uspelo v celoti uresničiti vsega ti-stega, kar zadeva predvideno povečano

rast delovne storilnosti. Z drugimi besedami to pomeni, da smo gospodarstvo pospeševali bolj z ekstenzivnim zaposlovanjem, kot pa z intenzivnim, produktivnim in racionalnim izrabljanjem razpoložljivih delavcev ter s pospešeno modernizacijo, avtomatizacijo in organizacijo proizvodnje. Družbeni produkt nam je tedaj bolj rasel zaradi številnejšega zaposlovanja novih delavcev kot zaradi izboljšane proizvodnje. To pa je, seveda, le začasno reševanje gospodarskih problemov.

Reševanje strukturnih problemov

Za sedanje srednjeročno obdobje smo si bili zastavili tudi nalogo rešiti nekatera strukturna vprašanja v proizvodnji, oziroma odpraviti nekatera strukturna nesorazmerja. Zlasti je pri tem veljalo čimveč naložb usmeriti v nekatere ključne gospodarske panoge, zlasti v surovin-ske, v energetske ter v promet. Pri tem v prvih štirih letih nismo povsem uspeli in bomo zato po lanskoletnih ter letošnjih večjih naložbah v razvoj teh panog vlagali še v prihodnjih letih. Zlasti za oskrbo s surovinami ter z reprodukcijskim materialom, kot tudi za energetiko namreč velja resnica, da zahtevajo velika investicijska sredstva, zaradi česar predstavlja reševanje teh vprašanj zvečine dolgoročni proces. Uspelo pa nam je pri vsem tem doslej narediti že pomembne korake, spričo katerih lahko računamo, da nam bo v prihodnjem srednjeročnem obdobju uspelo tudi tu doseči zastavljeno.

Precejšnje uspehe pa smo dosegli, še zlasti v zadnjem času, pri povezovanju našega gospodarstva. Proces integracije je tako zajel vse gospodarske panoge, ob čemer smo dosegli prek tristo integracijskih povezav. Takšno združevanje dela in sredstev organizacij združenega dela pa lahko predstavlja zagotovilo za uspešnejše gospodarjenje v prihodnje. In če smo že na začetku omenili razvojne načrte v zvezi z manj razvitimi območji v naši republici, je potrebno zapisati tudi to, da je v štirih letih šlo samo za gospodarske naložbe v ta območja za več kot dve milijardi novih dinarjev, s tem pa so ta območja dobila dokaj novih možnosti za to, da se vključujejo v enako-mernejši razvoj celotne Slovenije in da nadoknadijo vsaj del zamujenega.

Kako je rasla blaginja

Skupni osebni prejemki prebivalstva SR Slovenije so v obdobju 1971—1974 rasli nominalno s 26-odstotno povprečno letno

stopnjo rasti. Ker so ob tem spričo na-
raščajoče inflacije kot drugod tudi pri
nas rasli življenjski stroški, bo po pred-
videvanjih blaginja v obdobju 1971—1975
porasla le za okrog 6 odstotkov. To pa
se ujema s planskimi predvidevanji. Res-
da so ob vsem tem rasli osebni dohodki
dokaj počasi, vendar je po drugi strani
razmeroma dobro rasel družbeni stan-
dard. Tako smo, na primer, doslej zabe-
ležili močan porast naložb v ta standard,
zlasti v stanovanjsko izgradnjo. Poleg te-
ga so precejšnja sredstva šla tudi za dru-
ge oblike družbenega standarda: za šol-
stvo in otroško varstvo, za raziskovalne
in kulturne dejavnosti, za zdravstveno
varstvo in socialno skrbstvo idr.

Seveda pa o uspehih oziroma neuspehih
sedanjega srednjeročnega razvojnega na-
črta naše republike še ni mogoče izreči
zadnje besede, saj bo letos mogoče mar-
sikaj še spremeniti in popraviti. Ob do-
seženem pa je že mogoče pripravljati
načrte za prihodnje srednjeročno obdobje,
in te načrte vsepovsod že precej časa
resno pripravljajo.

Na resne in pospešene priprave teh na-
črtov močno vpliva zlasti zahteva, ki iz-
haja iz načel nove ustave, da morajo
plani družbenopolitičnih skupnosti —
torej tako federacije kot republik in ob-
čin — predstavljati sintezo predhodno
usklajenih interesov združenega dela. Po-
temtakem morajo svoje interese, svoje
lastne in skupne najprej izraziti delovni
ljudje in občani v posameznih temeljnih
organizacijah združenega dela in krajev-
nih skupnostih, na tej osnovi pa bodo
nato sestavljeni razvojni načrti na višjih
ravneh.

Pred javno razpravo o osnutkih planov

Proces oblikovanja razvojnih načrtov za
prihodnje srednjeročno obdobje teče že
nekaj časa tako rekoč neprekinjeno. O

V termoelektrarni Šoštanj

tem, kako bodo gospodarili v naslednjih
petih letih, razpravljajo tako v temelj-
nih in drugih organizacijah združenega
dela, v samoupravnih interesnih skupno-
stih, v krajevnih skupnostih, v občinah,
kot tudi na republiški ravni. Priprave, ki
trajajo že vse od začetka 1973. leta dalje,
lahko označimo kot izredno plodne, pa je
spričo tega mogoče predvideti, da bodo
novi razvojni načrti temeljili na realno
dognanih osnovah in da bo tedaj novi
srednjeročni družbeni načrt razvoja SR
Slovenije temeljil na celovito začrtanih
interesih in možnostih združenega dela.
Prav to pa je tisto, kar naj tudi začrta
novi zakon o družbenem načrtovanju raz-
voja, pa se zato široka javna razprava
o novih srednjeročnih načrtih na moč
ujema s težnjami razprave o novi planski
zakonodaji. Obe razpravi, tako razprava
o osnutkih razvojnih načrtov za nasled-
njih pet let, ki se pravkar začneja, kot
razprava o osnutku tako zveznega kot re-
publiškega zakona o planiranju, obrav-
navata tedaj ista vprašanja, le da iz dru-
gačnih zornih kotov. Vsebina obeh pa je
pravzaprav ista: gre le za to, kako se

bomo po eni strani dogovorili za prakso
načrtovanja, po drugi strani pa ob tej
konkretni razpravi o praktičnih vidikih
planiranja znali bistvo le-tega zajeti v
zakonodajo, ki bo slonela na načelih nove
ustave. Oboje, praktično reševanje pro-
blemov in zakonske listine pa mora tem-
eljiti na vsebini novih družbenih odno-
sov, ki smo si jo začrtali z novo ustavo,
torej na samoupravljanju. Prav v na-
črtovanju razvoja se tedaj izredno moč-
no srečujeta samoupravna socialistična
teorija in praksa. In v srednjeročnih na-
črtih bo zato jasno videti, koliko sozvoč-
ja med njima nam je že uspelo ujeti.

JOŽE OLAJ

RAZVOJ GOSPODARSTVA V SR SLOVENIJI (1966—1975)

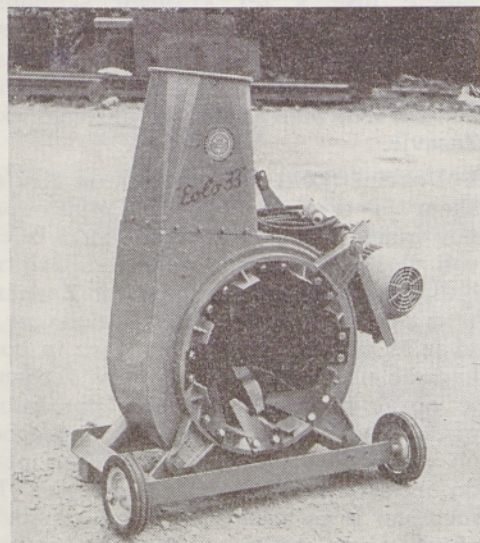
	od 1966 do 1970	od 1971 do 1974	1975 (ocena)	od 1971 do 1975 (ocena)
Gospodarska rast	7,0	7,3	6,4	7,1
Zaposlenost (v družbenem sektorju)	1,2	4,3	3,1	4,1
Storilnost dela (v družbenem sektorju)	6,0	3,3	3,5	3,4

(stopnje rasti v %)

RAST DRUŽBENEGA PROIZVODA (1966—1975)

	od 1966 do 1970	od 1971 do 1974	1975 (ocena)	od 1971 do 1975 (ocena)
Celotno gospodarstvo	7,0	7,3	6,4	7,1
Posamezna področja:				
industrija	7,5	8,6	7,0	8,3
kmetijstvo	1,5	2,1	3,4	2,4
gradbeništvo	9,4	6,9	8,9	7,3
promet	9,2	6,5	5,5	6,3
trgovina	7,7	7,4	6,0	7,2
gostinstvo	4,3	5,7	4,3	5,4
obrt	6,7	6,9	5,3	6,6

(stopnja rasti v %)

PUHALNIK EOLO 33

z osmimi noži za rezanje krme:

- je prevozen,
- zavzema malo prostora,
- nagib izpuhalne cevi se lahko regulira do 120°,
- produktivnost na uro: 6000 kg zelene ali 4000 kg suhe krme,
- puha do 20 m daleč.

Uporabljamo ga lahko kot puhalnik brez no-
žev ali kot puhalnik z noži za rezanje, kraj-
šanje dolge krme, koruznih stebel, priprav-
ljanje silaže ipd.

Izdelujemo tudi MLIN tipa: MM, Z2, C2,
»B« in večje mline za mletje vseh vrst ži-
taric in koruze v storžih.

DOBAVA TAKOŠNJA!

Informacije dobite na:
KRASMETAL Sežana,
v kooperaciji
KRAS metal in OCMUS
telefon: 73-741

Izletniki na celjskem gradu — najbolj obiskani turistični točki v Sloveniji

Srečanje mladih pesnikov in pisateljev

Že tretje leto zapored so v Gradišču blizu Lenarta v Slovenskih goricah na zelo izviran in učinkovit način proslavili obletnico Prešernove smrti — slovenski kulturni praznik. Tudi letos so namreč organizirali, to pot že tretjič, srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov, kar pomeni, da postaja prireditve že tradicionalna. In kot vse kaže, se bo v prihodnje še bolj uveljavila, saj sta se letos kot soorganizatorja prireditve pojavila — poleg revije Antena, ki že od vsega začetka sodeluje z domačini pri organizaciji srečanja — še Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije in republiška konferenca zveze socialistične mladine.

Posebej velja omeniti tudi slovensko društvo pisateljev, ki je prevzelo pokroviteljstvo nad prireditvijo. Vrh tega pa je društvo »prispevalo« tudi strokovno komisijo (Ivan Potrč, Nada Gaborovič, Marko Kravos), ki je pregledala 425 prispevkov 165 avtorjev.

V teh številkah se pravzaprav kaže največji pomen srečanja pesnikov in pisateljev začetnikov. Pobudo, ki so jo pred tremi leti dali kulturni delavci iz Gradišča — člani kulturno-prosvetnega društva »Ernest Golob-Peter« in mladinskega aktiva — je torej naletela na plodna tla. Še večji pa bo odziv tedaj, ko se bo prireditve še bolj uveljavila, ko bo posegla tudi prek republiških meja, ko bo zajela ves slovenski kulturni prostor. Tudi naši izseljenci in delavci načasem delu v tujini najbrž radi pišejo, tako kot Slovenci doma. In tudi njihovi prispevki bi prek te prireditve lahko

postali last širšega slovenskega občinstva. Posebno še, če bodo njihovi prispevki uvrščeni med boljše ali celo med najboljše prispevke. Najboljši prispevki bodo namreč poslej tiskani v posebnem zborniku, ki bo izšel po vsakoletnem srečanju.

Letos so nagradili deset avtorjev najboljših prispevkov. Zlato anteno je dobila Eda Podpečan za prozo »Po vrnitvi«, srebrno anteno kmet Ivan Dretnik iz Tolstega vrha pri Ravnah za tekst »Rogati prijatelj«, bronasta antena pa je pripadla Liviani Leban iz Šempetra pri Novi Gorici za pesmi »Večerne trave« in »Kamen ni mrtev«. Republiška konferenca ZSMS je podelila še posebno nagrado za najbolj angažiran tekst. Odločila se je za pesmi Stanislave Krpan, od katerih ena nosi naslov »Vrni se v domovino«, govori pa o izseljevanju.

T. Š.

Na Bledu je prejel glavni kuhar grand hotela Toplice Janez Lenček najvišje priznanje za svoje strokovno znanje — diplomu Strokovne organizacije kuharjev Jugoslavije. To priznanje je dobil za velike uspehe, dosežene na mednarodnih tekmovanjih kuharjev, posebej še za osvojeno nagrado na tekmovanju kuharjev v Pragi, kjer je zmagal v zares hudi konkurenci, saj je tekmovalo 580 najboljših kuharjev z vsega sveta.

Tudi Zasavje, v katerega območje spadajo Trbovlje, Hrastnik in Zagorje, je zbralo že lepe vsote pri solidarnostnem zbiranju pomoči od potresa prizadetim na Kozjanskem. Dokončen obračun drugega zbiranja bodo naredili v kratkem. Poleg zbiranja denarne pomoči, so se Zasavci tudi obvezali, da bodo zgradili

Vrni se v domovino

*Takrat,
ko si prvič odhajal,
sva sanjala o sreči
z odprtimi očmi.
A vlak hiti,
tvoj vlak v tujino!*

*Ko si že drugič odhajal,
sva se bodrila:
»Še leto in vse bo prav!«
A vlak spet hiti,
tvoj vlak v tujino.*

*Že leta in leta
prihajaš — odhajaš...
mi mahaš v slovo,
ker vlak spet hiti,
tvoj vlak v tujino.*

*In leto za letom
obljube in želje
in solze in upi
— jutri!*

*Želim si bližine —
otroka — družine,
a upe mi vedno odnese
tvoj vlak v tujino.*

*Leto za letom
sva vedno bolj tujca.
Mladost pa odhaja...*

A sreča?

*Odnaša jo vlak,
tvoj vlak v tujino.*

*Vrni se že v domovino!
Le enkrat živimo,
le skupaj sva eno!
Za vedno brez tebe
hiti naj
ta vlak v tujino!*

STANISLAVA KRPAN

osnovno šolo v krajevni skupnosti Vinski vrh. Šola bo izročena namenu letos poleti in bo v jeseni lahko sprejela prve učence. Zasavski graditelji bodo poleg nove šole popravili tudi od potresa prizadete hiše v tej krajevni skupnosti. Trboveljski šolarji vsak mesec prispevajo vsak po en dinar za prizadete osnovnošolske otroke v krajevni skupnosti Vinski vrh, nad katero je prevzelo skrb Zasavje.

V Dobrini (Loki pri Žusmu) na Kozjanskem je tovarna Aero iz Celja odprla nov industrijski obrat, kjer bodo izdelovali vložke za nalivna peresa in pripravljali akvarelne šolske barvice. Zaenkrat je v obratu zaposlenih le 15 delavcev, a to je le začetek, pravijo pri Aeru in bodo kasneje obrat povečali. Čeprav skromen, je obrat za Kozjansko zelo pomembna pridobitev, saj je za domačine dragoce — vsako novo delovno mesto, ker imajo do industrijskih središč zelo daleč. Pomembno je pa tudi zato, ker bo z novim obratom vas dobila tudi telefonsko zvezo in boljšo cesto.

Skupščina občine Škofja Loka vabi na 20. jubilejni izseljenski piknik

Skupščina občine Škofja Loka sporoča vsem rojakom na tujem, da bo letos spet organizator tradicionalnega izseljenskega piknika, ki bo 4. julija na loškem gradu.

Letošnji izseljenski piknik je že dvajseti v organizaciji Slovenske izseljenske matice in osmi v Škofji Loki. Za jubilejni, dvajseti izseljenski piknik prireditelj — Skupščina občine Škofja Loka pripravlja več presenečenj.

Rojake bo sprejela v starem mestu Škofji Loki skupina več sto fantov in deklet v narodnih nošah z vozovi in na konjih ter jim pripela nageljne. V kulturnem programu bodo nastopali priznani kulturni delavci in ansambli. Zabavni program bo letos popestren s prikazom mlačve žita po starem s cepiči in s prikazom preje lanu. Udeležencem bodo turistični delavci prikazali tudi nekaj starih običajev iz življenja na kmetih. Tudi izseljenci se boste lahko pomerili v spretnosti mlačve v dvoje, štiri ali šest, ter v preji lanu. Za najbolj spretno bo prireditelj pripravil posebne nagrade in priznanja.

V zabavnem programu bo igral priznani slovenski ansambel Mihe Dovžana in zabavni ansambli izseljencev, ki se bodo predhodno prijavili Slovenski izseljenski matici v Ljubljani. K sodelovanju bomo povabili tudi priznane pevce popevk.

Pokroviteljstvo nad jubilejnim izseljenskim piknikom bo tudi letos prevzela Republiška konferenca SZDL Slovenije.

Skupščina občine Škofja Loka in Slovenska izseljenska matica Ljubljana vabita vse rojake, ki boste v tem času v rodni domovini, da obiščete jubilejni dvajseti izseljenski piknik 4. julija na prireditvenem prostoru loškega gradu. Obenem pa vam želimo srečno pot v domovino in prijetno bivanje med nami.

Pozdravne besede rojakov z vsega sveta

Folklorni nastopi domačih in tujih skupin

Vesela srečanja v prijetni senci

S tramovi podprto mesto

Pred 80 leti se je stresla Ljubljana in vsa Slovenija

Do leta 1895 je imela Ljubljana nekaj več kot trideset tisoč prebivalcev. To je bilo majhno mesto, velika, razpotegnjena vas, oboje hkrati.

14. april 1895: Vesela nedelja — Prva lepa, sončna nedelja po dolgotrajni in hudi zimi in po silnih spomladanskih nalivih. Ljubljana se veseli prirode v bližnji okolici, zvečer pa se zgodaj spravijo v posteljo.

14. april, ob 23.17: Triindvajset sekund groze — Spečo Ljubljano nenadoma zajame grozen ples. Po stanovanjih poskakuje pohištvo, se vrtili, pada, leze po sobah. Stene in zidovi pokajo, tramovje v podstrešjih škrtu in cvili, razbito steklo žvenketa. Sliši se zlovešče podzemeljsko bučanje in rohnenje. Dimniki padajo in zidovi se rušijo. Psi obupno lajajo. Meščani v spalnih srajcah stoje prepadeni, drhte v objemih. Zdi se jim, kot da so na vihnem morju. Zdaj jih dvigne kvišku, potem jih spusti v nižavo.

23.17: V restavraciji Slon — Večidel mladi gostje so že precej napiti, navdušeno ploskajo že dokaj razposajeni ženski godbi. Znenada se vse strese, kot bi v kleti kaj eksplodiralo. Tla se zazibljejo, plinske luči se zvrnejo, kozarci zaplešejo in zdrsejo na tla. Slišati je krike gostov. Godbenice pomečejo svoja godala na tla in kriče skočijo med zbegano občinstvo. Mize skačejo sem in tja, steklena vrata se razlete v tisoč drobcev. Dvorana je v hipu prazna. Obokan strop je počen, na tleh razbit porcelan, steklo, hrana, vse v strašnem neredu.

23.17: V bolnišnici — V stropovih in stenah zazijajo velike razpoke, tako da je videti iz sobe v sobo. Bolniki skačejo s postelj in bežijo. Tisti, ki si ne morejo pomagati sami, kriče. Pomagajo jim usmiljene sestre. Iz stavbe z duševnimi bolniki je slišati pretresljive krike. Toda nihče se jim ne upa odpreti vrat, da ne bi zbežali in napravili kake nesreče. Na srečo pa v tej stavbi ne počasi noben zid.

23.17: V ječi — V moški kaznilnici na gradu in Žabjaku kaznjenci ob prvem sunku hudo razgrajajo. Stresajo mreže na oknih, tolčejo po vratih, kličejo na pomoč in kolnejo na ves glas. Vojaška straža jih zatem spusti na dvorišče.

23.17: Pri mrliču — Nekje v mestu domači gostje bede pri umirajočem. Omet mu pada na obraz. Domačim gre strah v mozeg, toda vztrajajo, dokler umirajoči sredi potresnih sunkov ne izdihne.

23.17: V Litiji — Potresni sunki vzbujajo grozo tudi po drugih krajih. Tudi v Litiji imajo umirajočega. Ko se začne ples po sobi, umirajoči preklinja in moli. Vsi,

ki so zraven, so trdno prepričani, da je prišel ponj sam hudič.

23.17: V Bohinjski Bistrici — v Srednji vasi pri Bohinjski Bistrici imajo na odru mrliča. Po stari navadi bede pri njem, žebrajo molitve in napol dremlejo. Znenada se začne mrlič premikati, rože padajo z odra na tla. Navzoče prevzame grozen strah. »Oh, Marija! Mrlič vstaja!« krikne neka ženska. Vsi zbeže iz hiše.

23.17: V Planini na Vipavskem — Medtem ko vaščani spe, ima vaški mizar nujno delo. Za umrlega gabrskega gospoda izdeluje krsto. Medtem ko vihti žago in oblič, mu dela družbo nekaj tovarišev. Znenada se začne krsta premikati sem in tja. V strahu začno vsi moliti.

23.17: V Bizoviku — V hiši posestnika Briclja se odpre strop v sobi, kjer spita gospodar in gospodinja. Njemu uspe še med prvim sunkom skočiti pod posteljo. To ga reši. Ženo pa ubije podirajoči se strop.

23.17: V Trstu — V gledališču je polno občinstva. Ob sunku se zamaje velik lesenec in ugasnejo vse luči. Občinstvo misli v prvem hipu, da je nastal požar. Kriče se razbeži na ulice in trge.

23.17: V Idriji — Rudarji v rudniku živega srebra z grozo poslušajo škripanje lesenih podpornikov. Imajo občutek, da se pogreza in ruši ves rudnik. Drug drugemu izjavljajo, da v teminah pod zemljo ne bi želeli nikoli več doživeti kaj takega.

23.17: Pod Šmarno goro — Na strmih pobočju šmarne gore nad Vikrčami se ob potresnem sunku odtrgajo tri ogromne skale. Kosi skal pridrve prav na cesto.

23.18: Panika — Minuto po prvem sunku zavlada v Ljubljani panika. Odpirajo se okna in hišna vrata, slišati je krike in tožbe. Ljudje drviijo na ulice v spalnih srajcah, zaviti v odejo ali preproge.

Ljudje se kličejo po imenih, otroci jokajo, slišati je odklepanje in loputanje vrat. Ulice se nenadoma napolnijo. Ure na cerkvenih stolpih se ustavijo. Tresenje zgane zvonove, da začno zvoniti sami od sebe.

23.20: Drugi sunek — Večina ljudi si še ni opomogla od prvega sunka, ko se znova začne potresni ples. Marsikoga sprelati, ko vidi, da je padla debela opeka na prostor, kjer je še pravkar stal.

23.42: Tretji sunek — Mesto se vnovič stresa. Množica meščanov se napoti proti mestnemu parku Tivoli. V tri lesene paviljone nagnetejo ženske, otroke in bolnike, moški morajo ostati na prostem. Ljubljana se vnovič in vnovič stresa. Tudi na prostem je občutek skrajno mučen. Ljudem se zdi, kot da stojijo nad veličansko podzemno votlino. Tla votline se

jim zde tanka kot papir. Ni ga, ki bi si upal predrzno skočiti kvišku ali z nogami udariti ob zemljo. Gostilničar prezeblim možakom dobrosrčno deli rum in konjak, na voljo jim da tudi vse odeje, kar jih je pri hiši. Nekateri stari ljudje nočejo iz podirajočih se hiš, sorodniki jih s silo vlečejo ven. Mestni župan steče na magistrat in daje svojim ljudem navodila. Takoj ukaže prižgati vse plinske svetilke. Ceste zapro za vsak promet. Ruševine zastražijo policaji, gasilci in vojaki. Množice meščanov kleče na trgih pod milim zvezdnatim nebom in molijo rožni venec in litanije.

15. april, ob 0.30 — Tresenje nažene strah v kosti prav vsem meščanom. Krznar Krejči posoja ljudem, znanim in neznanim, vso kozuhovino, kar jo ima na zalogi. Slaščičar Kirbisch krepča meščane z likerji. Za plačilo sploh ne vpraša, saj je večina ljudi pustila denar doma.

2.00: Prerokovanja — Prestrašeni meščani napovedujejo, da se bo Ljubljana o zori pogreznila. Drugi vedo povedati, da je prispel brzovjav, ki napoveduje še strašnejši sunek. Nekdo pove, da je Dunaj do tal podrt. Drugi vedo povedati, da se je Šmarna gora podrla v Savo, Golovec pa v Ljubljano. Stara ženica razlaga: »Tri dni bo zdaj tema. Nič ne bo sonca in jutra ne bo, ne opoldneva ne večera.« Malce manj prestrašen meščan se ponorčuje iz ženice: »In žgancev ne bo, ne soka, ne kaše.« Druga ženica prerokuje iz kart, koliko sunkov bo še streslo mesto. Ponjo prideta dva stražnika in jo odpeljeta. Njen greh: vznemirjanje prebivalstva.

5.30: Histerija — Ko začne vzhajati sonce, spet zabobni hud potres. Eden najhujših sunkov. Vznemirjenje, zbeganost in zmeda dosežejo svoj vrhunec. Vse je na kolenih, roke se iztezajo k nebu. Ženske histerično kriče.

7.00: Pogled na mesto — Mesto se ni pogreznilo, niti za centimeter ne. Sonce razsvetljuje podrte strehe. Pogled na mesto je strašen. Opeka na strehah je razbita. Hiše so vse razpokane. Zdi se, da se bodo debeli zidovi zdaj zdaj zrušili. Med tisoč štiristo hišami je skoraj ni, ki bi bila brez vsake razpoke. Visoki dimniki so v gornji tretjini počeni. Tudi cerkve so hudo porušene. Brzovjavi sporočajo novico o katastrofalnem potresu v svet.

10.00: Oblast ukrepa — Oblasti se odločijo prekiniti pouk na vseh šolah, vrtcih in v zasebnih zavodih. Šolskega leta je takorekoč konec. Tovarne in podjetja ustavijo delo za nedoločen čas. Knezoškof ukaže darovati maše na prostem, mestni očetje se zbirajo na izredni seji.

16.00: Sedeminštirideseti sunek — Ob tej uri strese mesto že sedeminštirideseti su-

S tramovi podprto mesto — Špitalska, sedaj Stritarjeva ulica v Ljubljani v dneh po katastrofalnem potresu

nek. Ljudje se boje mrzle prihajajoče noči. Mnogi so tudi lačni. Delavci in mestni reveži prežive dan ob podarjenem kruhu in krompirju.

19.00: Ležišča v sodih — Ljudje si ne upajo v svoje domove. Nekateri še pred nočjo odrinejo k sorodnikom na deželo. Drugi iščejo prostor za prenočevanje. Nekateri si posteljejo kar na tleh. V Trnovskem pristanu se naselijo meščani v velikih zeljarskih sodih. En sod zadostuje za ženo, moža in otroka. Glavno, da imajo streho nad glavo, čeprav smrdi po kislem zelju. Vodstvo kolodvora prepusti meščanom vagone. Tudi deželni predsednik se naseli v vagonu. V dvestopetdesetih vagonih najde posteljo več kot štiri tisoč ljudi. Vojaška uprava postavi sredi mesta, v Zvezdi, dvajset velikih platnenih šotorov, dvaindvajset šotorov postavijo na drugih krajih. Ljudje si delajo šotore tudi sami — iz rjuh, plaht, španskih sten, odej in zabojev. Nekateri se odločijo prebiti noč v kočijah. Toda nihče ne zaspi, vsi poslušajo, kdaj bo spet zabobnelo.

16. april, ob 8.00: Razbojniki na poti v potresno mesto — Tržaška policija brzojavi ljubljanski, da so iz Trsta izginili nekateri nevarni hudodelci in da so najbrž na poti v Ljubljano. Oblast podvoji vojaške straže in patrolje. Sumljive postopache zapro. Ljubljancani se množično selijo v okoliške vasi in mesta.

12.00: Boj za hrano — Kotle, v katerih kuhajo za najrevnejše prebivalstvo, oblegajo že dolgo pred kosilom. Ko je dano znamenje za razdelitev, se vse gnete, suva, riže. Reveži molijo proti kotlu stotine pisanih loncev. S slastjo zaužijejo težko pričakovano gorko jed.

17. april: Tujci s fotoaparati — V Ljubljano prihajajo številni tujci. Meščani jih spoznajo po fotoaparatih, ki jih drže v rokah. Marljivo fotografirajo razpoke in podrtne stavbe. Mladina pa tudi odrasli se pridno nastavljajo pred kamere. Resnejšim možem in ženam, ki jim je potres razdejal domače ognjišče, se krči srce, ko vidijo ulice polne radovednežev. Lastniki začno podpirati počene zidove z debelimi tramovi. Tuji časnikarji krstijo Ljubljano za »s tramovi podprto mesto«. Gasilci podirajo nagnjene in počene dimnike.

18. april: Strah pred boleznimi — Vseповsod začno postavljati lesene barake. Na največjem mestnem trgu postavijo trgovske barake. Treba je živeti, jesti, delati, trgovati. Oblasti se boje, da bi v mestu izbruhnila kaka nalezljiva bolezen. Zato ukažejo v barakah največjo čistočo. Javna stranišča nenehno razkužujejo.

24. april: Pomoč od vseповsod — Z vsega sveta začne prihajati v Ljubljano pomoč. Prvih deset tisoč goldinarjev pošlje cesar z Dunaja. Pomoč prihaja tako z Dunaja,

Prage Budimpešte, Zagreba, Pulja, Karlovca, Siska, Splita pa celo iz Chicaga v Ameriki. Deseti dan po potresu razpravljajo o pomoči Ljubljani v dunajskem državnem zboru. Poslanci ugotove, da bo prebivalstvo obvarovalo pred obupom le zaupanje v boga in v dejansko pomoč. Nekateri ljubljanski gostilničarji, ki jih je minil prvi strah, krepko dvignejo cene.

7. maj: Cesar pokusi golaž — Triindvajseti dan po potresu obišče Ljubljano sam cesar. Ob pogledu na šotor in barake, v katerih žive Ljubljančani, se mu zmračí obraz. V zasilni kuhinji pokusi golaž in ga pohvali. Ob koncu izjavi: »Moja gospoda! Kar sem videl, je dosti huje, kakor sem mislil. Bodite prepričani, da storim vse, da se mestu in deželi najizdatneje pomaga.«

V letih po potresu — V začetku so v Ljubljani veliko podirali. Postavili so veliko novih stavb. V Ljubljano so od vseповsod prihajali zidarji, tesarji in drugi obrtniki. Mesto je potres zbudil iz dolgoletne urbanistične otopenosti. Ljubljančani so si zaželeli namesto podrtega mesta moderno novo mesto. Na pomoč so priskočili mladi arhitekti. Projektanti so začeli razpravljati o vprašanju, kako postavljati hiše, varne pred potresi. Potresni sunki, ki so vzbudili toliko groze, so bili že zdavnaj pozabljeni.

JANEZ KAJZER

Spomin in želja na Blegaški cesti

Na stari blegaški cesti, ki razdrapana a trdoživa beži po pobočju Malega vrha, sem pred poldrugim letom srečal Jožeta Torkarja. Že dolga leta živi v vegasti bajti. Po domače se pri njih reče pri Matevžet. Z njim pod streho živi stara teta. Jože Torkar zaradi osamljenosti malo govori, govori pa rad. Povabil me je na blegaško cesto, ki je njegova sosedka. Med potjo se mu je jezik odvozljajal. Povedal

pravil v dolino. Srce mu je nekoliko drugače bilo kot prejšnjikrat. Ni zdržal; krenil je po bližnjicah, po tistih, ki jih pozna samo on pa še nekaj sosedov. Oblečen je bil v takmašno obleko in vso pot mu je bilo čudno vroče. V dolini je bil prej, kot je mislil.

»Pomislil sem, da je to slabo znamenje. Hoja dol res ni noben napor. Nisem se motil!«

Jože Torkar na blegaški cesti

»da je doma iz Davče, ampak da je že kot otrok prišel sem gor v Rovte. Najprej se mi je pritoževal, češ da bi moral še zdavnaj v dolino.

»Tistikrat bi moral oditi, ko me je zagrabilo. Zdaj pa ne morem več. Navadil sem se tukaj živeti. Saj je lepo, a ni?« Ko sem mu pritrdil in rekel, da bi tudi sam živel tukaj gori, je odkimal z glavo: »Ne bi, ne bi dolgo. Človek navsezadnje nima nič od te lepote. Jesti je ne moreš, če jo pa preveč gledaš, te oči zabolijo.« Nato je odprl srce.

»Povedal sem, da živim s teto. Nisem poročen, nimam družine. Star sem štiriinštirideset let. Iščem ženo. Ne iščem je od včeraj. Že precej časa.«

Jože Torkar išče ženo že nekaj let. Išče jo vsak dan. Z njim je vse tako kot mora biti, čeprav stalna osamljenost človeka sčasoma prizadene. Po cele dneve ne sreča in ne spregovori besede z drugim človekom.

»Ženo bi rad, pa nobena noče sem gor!« Zaklel je, rekel je prmej, pa še kaj.

»Pa ste se že s katero dogovarjali?«

»Kaj se nisem, pa ne enkrat, že večkrat?« Zadnjikrat, pred meseci, je bil prepričan, da ženo že ima. Šel je v dolino, na ogled. »Srečal sem jo, ženska je primerna, čista, prikupnega obraza, močna in hitra. Pogovarjala sva se o tem, dogovorila, obljubila je, da bo vse premislila in mi sporočila.« Minilo je nekaj tednov, sporočila ni bilo nobenega in Jože Torkar se je spet od-

ženska v dolini ga je zavrnila.

»Veš kaj, Jože, premislila sem se,« je rekla. »Pozimi je pri vas gori veliko snega, da človek nikamor ne more. Še k sosedu gre težko. Drugače pa so klanci, da ti srce sili iz prsi. Ne, gor ne grem, pa ne bodi jezen zaradi tega. Človek izbere tisto, kar je boljše!«

Jože Torkar ni rekel nobene, pa tudi jezen ni bil. Saj ni bila prva, ki ga je zavrnila, prav zaradi klancev in bregov.

Nekoč mu je ena takole zabrusila:

»Misliš, da sem trapasta, da pojdem gor k tebi na posestvo, grem raje v Škofjo Loko v tovarno. Do tja po dolini ni nobenega klanca nikjer.«

Njegove zgodbe o tej iz doline pa še ni bilo konec. Jože Torkar je gledal po blegaški cesti, ki je strmo zavila, in s koncem čevljev majal špičast kamen.

»Čez nekaj dni sem izvedel, da je bil pri ženski, ki me je zavrnila, medtem ko sem čakal na njeno odločitev, nekdo drug, drug snubec. Ima posestvo in mlin. Vse leži ob cesti. Seveda, baba ni trapasta, da bi rinila gor k meni, če lahko v dolini vse dobi!«

Jože Torkar mi je nato namignil, naj bi o tem napisal, če že bom kaj pisal o teh krajih.

»Saj to ni noben greh,« je rekel, »navsezadnje je v teh hribih še kdo, ki ima takšne probleme, kot jih imam sam!«

Prav gotovo nima le Jože Torkar teh težav. Mlajši iz teh krajev gredo v dolino

in si tam ustvarijo družino, drugi, ki ostanejo, pa živijo ali pa še bodo živeli takšno samotno življenje kot Jože Torkar.

Ko sem se vrnil v dolino, sem približno tako napisal o znancu z blegaške ceste. Kasneje me pot ni več zanesla tja gor. Slišal pa nisem, da bi se Jože Torkar oženil. Zmenila sva se, če se bo, da mi bo pisal. Ko mi poštar prinese kakšno pismo, na katerem je z okorno roko napisan naslov, vselej pomislim, da je od Jožeta. Tako, kakor sam zaman čakam njegovega sporočila, tako on zaman čaka ženo, ki bi bila pripravljena živeti tako visoko in daleč od ljudi, med klanci in bregovi, med snežnimi zameti.

— — —

Na tej cesti, na kateri sva govorila z Jožetom Torkarjem, je Cankarjev bataljon pred štiriinštridesetimi leti napadel patroljo 181. nemškega policijskega bataljona in jo uničil.

To je bilo 12. decembra 1941.

»Partizani so bili tedaj pri Debelaku. Zaklali so vola. Stražar na Debelakovem hlevu je sporočil, da so na cesti proti Zaprevalu Nemci. Našteli so jih dvainpetdeset. Vol je moral počakati, ker je komandant bataljona sklenil, da Nemcem pripravi zasedo.

Jožetu Torkarju je to pripovedovala Marija Rakovic, ki je ves boj videla, saj je imela dom v neposredni bližini.

»Mati Rakoviceva so že zdavnaj umrli, zapomnil pa sem si njeno sleherno besedo. Ko je to pripovedovala, sem bil star dvajset let.«

»In kaj se je zgodilo, ko so partizani napravili zasedo?«

»Partizani so zasedli položaje na pobočju. Imeli so dovolj časa, da se dobro zamaskirajo, saj je od Zaprevala do semkaj več kot pol ure. Ko so prišli Nemci na tole pot, sta njihova psa začela loviti zajca, ki se je pripodil od nekod. Vojaki so gledali lov, spodbujali psa, nakar je počilo. Vse je bilo končano v dobrih desetih minutah. Nemci so bili pokošeni, padali so po cesti in po njivi. Petinštirideset jih je obležalo. Tudi eden od psov je padel. Partizani so ranjenega Nemca ujeli. Obvezali so ga, kazal je fotografijo svoje žene in otrok. Spustili so ga, da je odšel v dolino povedat, kaj se je zgodilo.«

Partizani so po boju odšli v dolino. Pobitega vola pri Debelaku so kasneje pojedli Nemci, ki so prišli po svoje padle. Na blegaški cesti je plošča, spominsko obeležje, na to veliko partizansko zmagovo.

»12. decembra 1941. leta je Cankarjev bataljon pod vodstvom komandanta Jožeta Gregorčiča in komisarja Žagarja Staneta napadel in uničil na tem mestu nemško policijsko kolono. Ta pomembna zmaga je bila uvod v gorenjsko decembrsko vstajo.«

Daleč je videti s tega konca blegaške ceste, daleč po gričkih pod nami.

MIRAN SATTLER

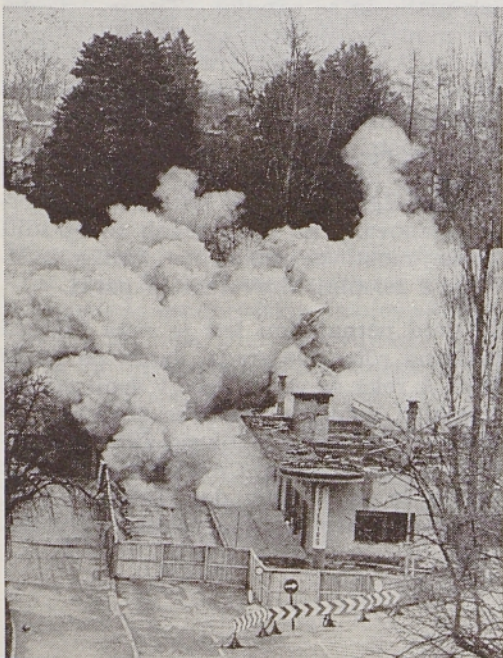
Bled: Parka ni več

Hotela Park na Bledu ni več. Naše štiri fotografije prikazujejo njegovo umiranje. Umaknil naj bi se novemu, modernemu hotelu, ki bi ga morali po načrtih že začeti zidati. Seveda, ko bi se nikjer ne zataknilo. Zataknilo pa se je.

Hotel Park je bil ena izmed blejskih znamenitosti, saj je bil med najstarejšimi tamkajšnjimi turističnimi zgradbami, ki pa prav zato ni mogel več dohajati modernega časa. Treba bi ga bilo podreti tudi, ko bi ne imeli namena zidati novega hotela. Bled pa ima v svetu že tak ugled, da se upravičeno bori za petične goste, zato se odloča za hotele visokih kategorij. Uglednima hoteloma Toplice in Golf naj bi se pridružil še novi hotel A kategorije Park. Gradnja novega hotela je Blejcem dobrodošla, saj se zavedajo, da je kraj v turističnem pogledu prišel v zadnjem času v stagnacijo, saj ima celo

manj nočitvenih zmogljivosti, kot jih je imel pred vojno. Uredili so vrsto tako imenovanih infrastrukturnih objektov — smučišča na Zatrniku, igrišča za golf, umetno drsališče, obnovili otok, vse te investicije pa se bodo obrestovale le, če bodo imeli dovolj nočitvenih zmogljivosti.

Proti gradnji novega hotela Park na Bledu nastopajo le društva za varstvo okolja, ki se boje, da bi tako velika zgradba preveč pokvarila okolje, da bi še bolj onesnaževala jezersko vodo. Kolektiv, delavci porušenega hotela Park, pa so se že odločili. Odločili so se za novo investicijo, odločili so se za velike žrtve, pri tem pa jim stoji ob strani tudi skupščina občine Radovljica. Novi hotel Park naj bi bil po načrtih nekoliko bolj odmaknjen od jezera kot stari, na zunaj pa naj bi bil čim več prekrit z lesom in zelenjem.

Titograd — mesto na Morači

Titograd je starodavno mesto. Staro je že več kot dve tisočletji. Začeli so ga graditi že Rimljani, ki so ga imenovali Birsiminium. V času srbskih vladarjev Nemanicev se je mesto imenovalo Ribnica. Pozneje pa se mu je ime spet spremenilo in zato, ker leži mesto ob vznožju hriba Gorica, so mu dali ime Podgorica. Zdajšnje ime je dobilo mesto v julijskih svečanostih leta 1946. Tedaj je predsednik Tito prvič po osvoboditvi obiskal Črno goro. Prebivalci so ga povsod pričakali z velikim navdušenjem. Na ulicah do temeljev porušene Podgorice, ki je med vojno doživela prek sedemdeset bombnih

let so vsi prebivalci čistili ruševine mesta na obali Morače in Ribnice. Vsi Titograjčani, tako odrasli kakor mladina, so neutrudno obnavljali mesto, hišo za hišo, ulico za ulico, gradili mostove prek obeh rek, kopali temelje za prve gospodarske objekte... Zato še danes pravijo, čeprav je Titograd že starodavno mesto, da je Titograd star trideset let, saj so na temeljih Podgorice, ki je bila osvobodjena 19. decembra 1944, zgradili popolnoma novo in moderno mesto.

Domačini se še danes pogosto spominjajo tistih dni in let v drugi svetovni vojni, ko je krvavela Podgorica. Tu je bila med

cev tega mesta so se skoz bodečo žico prebijale na osvobodeno, partizansko ozemlje, da bi se lahko priključili enotam narodnoosvobodilne vojske.

Maščevanje za neposlušnost in za množično sodelovanje v narodnoosvobodilni vojski je bilo vsakodnevno in surovo. Na streliščih v okolici Podgorice so okupator in domači izdajalci postrelili prek 400 mož in žena, fantov in deklet, starejših ljudi in otrok. V mestnih zaporih se je zvrstilo več kot 3000 zapornikov. Mnogi izmed njih so umrli v zaporih ali taboriščih. In v dneh, ko je bila Podgorica osvobodjena, ko so enote prve bokeljske narodnoosvobodilne udarne brigade, devete črnogorske udarne brigade in prvega bataljona lovčenskega odreda po večdnevni bojih na juriš zavzele mesto, v njem skoraj ni bilo več ljudi: okrog petsto preživelih prebivalcev Podgorice se je skrivalo v pečinah ob obali Morače in Ribnice.

Le mesec dni po osvoboditvi je list »Pobjeda« med drugim poročal: »Ljudje se iz izgnanstva vračajo v zapuščene in porušene domove v Podgorici... Prek improviziranega mostu na Morači se pomikajo kolone mož in žena s polgolimi otroki in s culami na hrbtu. Delovne skupine čistijo razkopane in zasute ulice, popravljajo hiše, stanovanja... Veliko družin, ki so ostale brez strehe, je že preskrbljenih. Mnogi so se sem preselili iz pečin, v katerih so dotlej zmrzovali.« S posebnim zadovoljstvom je list poročal, da je bila v Podgorici odprta tudi že čitalnica s sedemsto knjigami. »Podgorica, do nedavnega mrtvo mesto, se je dvignila iz ruševin in pepela in se radostna dviga v življenje...«

Od tistih časov, od prvih dni svobode pa do danes, v teku tridesetih ustvarjalnih let je sončno mesto na obalah dveh rek rastlo in se razvijalo. Titograd je danes moderno mesto z več kot 80.000 prebivalci, kar je sedemkrat več, kot jih je imela Podgorica tik pred drugo svetovno vojno. V mestu je danes vrsta pomembnih industrijskih in drugih gospodarskih objektov, univerza in več znanstvenih institutov. Zgradili so več kot 10.000 modernih stanovanj, na obeh rekah so zgradili široke mostove, uredili so široke bulevarje z zelenimi drevoredi in parki.

Še pred petnajstimi leti je reka Morača tekla na robu Titograda, danes pa ga že seka. A reka še vedno teče v svoji strugi, zraslo pa je mesto, zrasle so nove mestne četrti, v katerih živi okrog 20.000 prebivalcev. Glavno mesto Črne gore je namreč dobilo še svoj tretji del. Tako ga zdaj sestavlja Staro mesto, nekdanja turška

Panorama moderne črnogorske prestolnice Titograd

napadov, so ga pozdravljali vzradoščeni graditelji, ki so mu zapeli pesem, da bodo na ruševinah Podgorice zgradili novo mesto — Titograd.

Že v tistih julijskih, povojnih dneh je predsedstvo ljudske skupščine ljudske republike izdalo zakon o spremembi imena mesta Podgorica, ki je dobilo ime Titograd. »Predlog za spremembo imena,« je tedaj pisal črnogorski dnevnik »Pobjeda«, »je dala mestna ljudska skupščina Podgorice, in je resničen odsev želja prebivalcev tega mesta in njegove okolice, izraz ljubezni črnogorskega ljudstva do imena in dela vodje jugoslovanskih narodov.« Že leto pred tem in še nekaj naslednjih

številnimi bombardiranjimi prava Golgota, kakor tudi v številnih drugih evropskih mestih. Okrog sedemdeset odstotkov hiš in drugih zgradb v mestu je bilo zrušenih z zemljo. Nemške enote so ob umikanju zaminirale tri mostove — Vezirov most, ki je bil pomemben zgodovinski spomenik, železni most na Morači in kamniti most prek Ribnice ter številne druge zgradbe, ki so še preživele nenehna bombardiranja. Med štiriletno osvobodilno vojno so prebivalci zaslužnjene Podgorice, uklenjene v trojni obroč iz bodeče žice, obkrožene z bunkerji in mitralješkimi gnezdi, na vse načine pomagali narodnoosvobodilnemu gibanju. Stotine prebival-

kasaba, v kateri se še čuti dih preteklih stoletij, vendar pa se tudi tod čuti duh modernega časa; novo mesto, ki je v prvih povojnih letih zraslo na ruševinah Podgorice, in — najnovejši del mesta onstran Morače, kjer je bilo nekdanje pusto polje. V tem delu mesta so fakultete, srednje šole, bogato opremljeni otroški vrtci, razkošni bulevarji, nova velika zgradba bolnišnice, ki je bila dograjena šele pred kratkim in ki je opremljena z najmodernejšimi medicinskimi aparati.

Titograd je mesto mladosti — mesto otrok, mladih deklet in fantov. Množico osnovnih šol, osem srednjih šol in štiri fakultete obiskuje skoraj 30.000 dijakov in študentov. Titograjsko mlado univerzo obiskuje okrog 10.000 rednih in izrednih študentov in zanje grade zdaj nov, velik študentovski dom. Na ulicah in bulevarjih, v obsežnih parkih, na obrežjih rek, v šolah — povsod se srečujete s sproščenim, vedrim smehom, veselim pesmimi

imajo svoje prostore tobačna, tekstilna, lesno-predelovalna industrija in nekatera manjša podjetja. Titograd postaja tudi pomembno prometno križišče, saj se v mestu izteka jadranska magistrala, ob koncu tega leta pa bodo skozi mesto pripeljale tudi prve kompozicije na železniški progi Beograd—Bar. V mestu se steka tudi vrsta drugih cest — iz Nikšića, Cetinja in z jugoslovansko-albanske meje. Vse te nove ceste so odprle tudi pota v najlepše naravne kotičke okolice Titograda, med katerimi je tudi znameniti kanjon Platije in obale Skadarskega jezera. Na Gorici nad Titogradom je postavljen veličasten spomenik partizanu, v kostnici poleg spomenika pa so shranjeni posmrtni ostanki 64 narodnih herojev iz vse Črne gore.

Mlado mesto Titograd je v decembru prejšnje leto svečano proslavilo tridesetletnico osvoboditve. Staro mesto, ki pa je v resnici novo.

IZ »ZAVIČAJA«

Moderne veleblagovnice v središču Titograda

mladih Titograjčanov, ki dajejo še posebno lepoto temu lepemu in mlademu mestu.

Titograd pa je tudi gospodarsko središče Črne gore. Najbolj znana njihova tovarna je industrija gradbeniških strojev »Radoje Dakić«, ki nosi ime predvojnega kovinarja, revolucionarja in narodnega heroja Radoja Dakića. V vasi Dajbabe blizu mesta je aluminijski kombinat, ki vsako leto proizvede 50.000 ton aluminija in 200.000 ton glinice, v prihodnje pa nameravajo zgraditi še tovarno za končno predelavo aluminija. V titograjskih predmestjih

Novo glasilo

V Buenos Airesu je 1. novembra lani izšla prva številka »Glasnika«, časopisa jugoslovanske skupnosti. Iz uvodne besede povzemamo, da je list predvsem namenjen potomcem jugoslovanskih izseljencev v Argentini, katere vabi, da v njem sodelujejo s svojimi prispevki in predlogi, ki naj bi ga vsebinsko obogatili. Od osmih strani Glasnika je ena v slovenščini, na kateri je članek »Nekaj iz zgodovine društva Ljudski oder«, ena je v srbohrvaščini, ostale pa so v španščini.

Dan Jugoslavije v Oshawi

Januarja se nam je ponudila priložnost, kakor tukajšnjim izseljencem drugih narodnosti v prejšnjih mesecih, da organiziramo dan Jugoslavije. V izložbi mestne knjižnice sem razstavil naša ročna dela, spominke, lutke v narodnih nošah, slike, knjige, znamke in izdelke domače obrti iz raznih predelov Jugoslavije. Vse to je bilo razstavljeno že dva tedna pred dnevom Jugoslavije. Teden pred tem dnevom pa smo obiskovalcem predvajali ob zvokih melodij in pesmi Jugoslavije pet krajših barvnih filmov, ki govorijo o turističnih lepotah Jugoslavije in moje ožje domovine Slovenije. To so Jugoslavija danes, Festival in Jugoslavija, Jugoslovanska krila, Planica, Obiščite Slovenijo. Poleg tega sem za ogled pripravil 50 barvnih razglednic ter nad 500 barvnih prospektov iz raznih krajev Jugoslavije. V kratkem odmoru sva z ženo poskrbela za majhen prigrizek ob kavi. Postregli smo z lahkimi flancati (drobljenci), ki sva jih poimenovala »Jugoslavian crisps«, ker tega peciva Kanadčani ne poznajo.

Predvajani filmi, slike, kakor tudi naše pecivo je bilo obiskovalcem zelo všeč. Zadovaljni so bili, da so tako vsaj po slikah spoznali lepote in turistične zanimivosti naše Jugoslavije. Vse to je prenekatere zbudilo željo, da se pridružijo številnim turistom iz Kanade, ki zadnja leta prihajajo na oddih v Jugoslavijo.

MIRKO MOČNIK

Naš konzulat v Chicagu se je preselil

Jugoslovanski konzulat v Chicagu posluje od 1. februarja v novih prostorih na 307 North Michigan ave, suite 1600. Telefonska številka pa ostane ista kot doslej: 332-0169 in 332-0170.

Umrli je glavni predsednik Ameriške slovenske katoliške jednote

V clevelandski bolnišnici St. Vincent Charity je po daljši bolezni v četrtek 23. januarja umrl glavni predsednik Ameriške slovenske katoliške jednote Joseph J. Nemanich. Pokojni se je pred 66 leti rodil v Soudanu, Minnesota. Njegov oče George Nemanich se je preselil v Ameriko iz Božakovega v Beli krajini, njegova mati pa iz Rakovca. Šolal se je v Towerju in v St. Johns College v Collegevillu. V Cleveland se je preselil pred 46 leti. Vse do upokojitve leta 1971 je bil zaposlen pri podjetju American Telephone and Telegraph Company. Glavni predsednik Ameriške slovenske katoliške jednote, ki je lani praznovala 80-letnico ustanovitve, je bil 17 let. Zapustil je soprogo Frances, dva sinova in hčerko.

Miklova Zala še živi

Pred nedavnim je bila v Šentjakobu v Rožu krstna predstavitev novega pevskega zbora v Rožu. Napovedovalka in povezovalka programa pa ni bila nihče drugi kot Mikel Zalka, doma iz Svaten na Koroškem, in to prav iz istega kraja in iste hiše, v kateri se je ob vdoru Turkov v naše kraje pred več sto leti dogajala povest, ki jo je v svoji knjigi Miklova Zala opisal pisatelj Šket.

Miklova Zala je učiteljica v Šmiklavžu na Koroškem, hiša njenih staršev v Svatah pa je vsako leto cilj raznih šolskih izletov iz Trsta in Slovenije. Na naših fotografijah je Zalka na domačem dvorišču, na drugi pa je zbrana vsa Miklova družina po večerji v »hiši«.

FOTO: EDI ŠELHAUS

Glas iz Montreala

O Slovencih v Montrealu je bolj malo slišati. Najbrž zato, ker nas ni veliko, saj je največ naših starih in novih priseljencev naseljenih v Torontu, Hamiltonu in bližnji okolici. Slovence doma in po svetu pa bo prav gotovo zanimalo, da bodo leta 1976 tu v Montrealu olimpijske igre, katerih se bo seveda udeležila tudi Jugoslavija. Med udeleženci bo prav gotovo tudi nekaj slovenskih športnikov. Montreal se že pridno pripravlja na olimpijske igre. V načrtu je velik olimpijski stadion s streho in več drugih športnih objektov. Podaljšujejo podzemeljsko železnico — metro, ki bo vozila vse do olimpijskega stadiona. Našemu dinamičnemu županu g. J. Drapeau se imamo največ zahvaliti, da se je olimpijski komite odločil, da bodo olimpijske igre prihodnje leto v Montrealu. Večina Slovencev najbrž ne ve, da je Montreal francosko govoreče mesto in da je to za Parizom na svetu največje mesto, kjer govorijo francosko. Seveda pa skoraj vsi meščani razumejo in govorijo tudi angleško. To ima zgodovinsko ozadje iz časov, ko je bila provinca Quebec naseljena od Francozov, zatem pa so jo zasidli Angleži.

Da se povrnemo na olimpijske igre v letu 1976. Za to leto bo verjetno organiziranih tudi več posebnih avionov JAT iz Jugoslavije do Montreala za obisk olimpijskih iger. Ker pa bodo prav gotovo takrat hotelske sobe zelo drage, se lahko Slovenci, ki nameravajo obiskati Montreal, obrnejo pravočasno na slovensko agencijo Adria Travel Service Inc 4159 St. Lawrence Blvd. Montreal P. Q. Kanada, katere lastnik bo svojim sorojakom rad posredoval prenočišča pri slovenskih družinah v Montrealu, ki bodo veliko cenejša kakor v hotelih.

Novi glavni predsednik Ameriške slovenske katoliške jednote

Za novega glavnega predsednika Ameriške slovenske katoliške jednote je bil izvoljen Edvard J. Kučič iz Chicaga. Edvard Kučič je bil rojen v Chicagu 21. novembra 1908 in je vse življenje prebival v tej okolici. Pri KSKJ so se aktivno udeleževali že njegovi starši, on sam pa je član te organizacije že od otroških let. Vse od leta 1920 aktivno sodeluje pri športnih sekcijah organizacije. Po ljudski šoli je nadaljeval šolanje v bančniški stroki in se zatem zaposlil pri Union State Bank. Od leta 1941 do upokojitve v letu 1971 pa je bil v policijski službi. Pri KSKJ je bil dve mandatni dobi izvoljen v glavni porotni odbor, zatem pa so ga leta 1970 na konvenciji v Milwaukee izvolili za prvega glavnega podpredsednika. Na isti položaj je bil nato ponovno izvoljen na konvenciji KSKJ, ki je bila lani v Pittsburghu, Pa.

začasno na tujem

Veliko srečanje v Essnu

Za razvedrilo po kulturnem programu bo poskrbel ansambel bratov Avsenik

Četrto srečanje slovenskih društev iz vse zahodne Evrope, ki bo 3. maja v dvorani Gruga v Essnu, bo vsekakor dogodek leta za vse udeležence, posebej pa seveda še za organizatorje — Slovensko kulturno društvo »Bled« v Essnu. Izvedeli smo, da je do zaključka redakcije te številke naše revije prijavilo svojo udeležbo že štirinajst slovenskih društev iz ZR Nemčije, Francije, Nizozemske, Belgije, Švice, prav gotovo pa se bo naknadno prijavilo še katero društvo, če že ne v programu, pa vsaj zastopstvo.

Tudi letos bo na tem srečanju častno mesto v programu zasedel delež naše izseljenske kulture, kjer ponekod že več desetletij delujejo pevski zbori, ki s posebno ljubeznijo goje izvirno narodno pesem. To srečanje bo zanje priložnost, da svoje znanje pokažejo širši publiki, saj imajo sicer svoje redne nastope več ali manj le pred svojimi člani. Tem zborom je treba dati vse priznanje tudi zaradi tega, ker sami skrbijo za ohranjanje slovenske pesmi in besede med drugim in celo tretjim rododom naših ljudi po Evropi, neredko pa od teh zborov prevzamejo kakšno posamezno slovensko pesem celo povsem tuji zbori. Posebno priznanje pa si zaslužijo še vsa tista naša izseljenska društva, ki so ustanovila mladinske oziroma otroške pevske zборе in tudi na ta način skrbijo za svoj naraščaj obenem pa tudi za prenašanje slovenske besede in pesmi na poznejše rodove.

Na essenskem srečanju bo svoj delež prispevala tudi domovina, kjer prav tako potekajo skrbne priprave. Domovina je letos prevzela nase skrb za zabavni in plesni ansambel, ki bo nastopil na uradnem delu srečanja. Vse zbrane goste bo zabaval sloviti ansambel Slavka Avsenika, ki ga resnično ni potrebno posebej predstavljati, saj je v tujini skoraj bolj znan in priljubljen kakor doma. Našim ljudem, ki živijo na tujem, so Avseniki pri srcu že zaradi njihovih mednarodnih uspehov, pa tudi zaradi tega, ker znajo

v resnici pokazati največ, kar je možno v naši narodno-zabavni glasbi. Tako veliko množico Slovencev, ki se bo tedaj zbrala v Essnu, bo prav gotovo zanimalo še kaj drugega in ne le glasba. Prav zato bosta iz domovine prišli v Essen tudi dve razstavi: razstava sodobnega slovenskega slikarstva in še razstava slovenskih knjig ter gramofonskih plošč. Knjige in gramofonske plošče bo moč tudi kupiti.

O programu na essenskem srečanju slovenskih društev in o vseh vprašanjih v zvezi z njimi v Sloveniji redno razpravlja koordinacijski odbor pri Socialistični zvezi Slovenije za vprašanja naših rojakov na tujem, ki je nase prevzel tudi skrb za celotno izvedbo programa, ki ga prispeva domovina. V okviru tega odbora pa sodelujejo tudi druge organizacije, ki imajo stalne stike z našimi rojaki na tujem — Zveza kulturno prosvetnih organizacij, Slovenska izseljenska matica, skupnost za zaposlovanje in drugi. Dogovorjeno je bilo tudi, da bo letos pokrovitelj tega srečanja republiška konferenca Socialistične zveze Slovenije, samega srečanja pa se bo udeležilo tudi več predstavnikov iz domovine, ki se kakorkoli ukvarjajo z vprašanji naših rojakov na tujem.

Dragi rojaki v zahodnoevropskih državah, člani slovenskih društev in posamezniki, na svidenje na velikem slovenskem srečanju 3. maja v dvorani Gruga v Essnu!

Obvestila

Iz Švice v Essen

Slovensko planinsko društvo Triglav vabi rojake iz Švice na dvodnevni izlet v Essen, na 4. srečanje slovenskih društev iz vse Evrope. Potovalo se bo z vlakom. Odhod iz Züricha v petek zvečer ob 22. uri s prihodom v Essen v soboto zjutraj. Nato dopoldne ogled mesta in mestnih zanimivosti. Popoldne srečanje s koncertnim programom in zabava, na kateri igra za ples ansambel Slavka Avsenika. Povratak v nedeljo, prihod v Zürich v večernih urah.

Cena potovanja (spalni vagon) pri 24 udeležencih s prenočiščem in zajtrkom znaša 190.— Sfr. Za ostalo prehrano skrbi vsakdo sam. Prijave s predplačilom 150.— Sfr (prijav brez predplačila ne sprejemamo) sprejema in daje informacije SPD Triglav, Seestr. 358 8706 Meilen, tel. 01 923 48 28.

Društvo Triglav vabi rojake iz Švice, da se v čim večjem številu udeležijo tega velikega slovenskega srečanja. Prijave sprejemamo do vključno 15. aprila.

Letovanje v domovini

Slovensko planinsko društvo Triglav v Švici želi tudi v letošnjem letu pomagati staršem, pri letovanju njihovih otrok v domovini. V sodelovanju s Slovensko izseljensko matico vam nudi letovanje v drugi polovici julija v majhnem letoviškem kraju Pacug na slovenski obali, med Strunjanom in Fiesu. Otroci bodo imeli svojega vzgojitelja in stalno oskrbo medicinske sestre ter pet obrokov dnevno. Dnevna oskrba znaša 60.— novih dinarjev, čas letovanja pa je štirinajst dni.

Prijave sprejema Slovensko planinsko društvo Triglav, Seestr. 358, 8706 Meilen. Vse zainteresirane starše prosimo, da pošljejo prijave do 15. aprila, obenem pa prosimo za predplačilo v znesku 100.— Sfr. Prijav brez pologa društvo ne bo moglo upoštevati.

Dramska skupina vabi!

Dramska skupina SKUD Triglav iz Stuttgarta vabi vse rojake iz okolice Stuttgarta na ogled celovečerne veseloigre slovenskega dramatika Toneta Partljiča »Tolmun in kamen«. Predstava bo v Stuttgart-Hedelfingen, Rohracker str. 171 — Gaststätte »Turnerheim« v nedeljo 20. aprila ob 16. uri popoldne. Po igri bo zabava s plesom. Dragi rojaki, pri srčno vabljeni!

Folklorna skupina društva »Bled« iz Essna

Zastopali smo našo državo

Predpustni čas, tukaj imenovan čas karnevala, je po številnih burnih prireditvah končno za nami. Ni ga tukaj večjega kraja, ki se ne bi ponašal s karnevalskim sprevodom. Tudi mimo nas Slovencev, ki smo že po naravi veseli ljudje, ni mogel ta hrupni in razposajeni pustni čas. Za naše rojake iz tukajšnjega okolja smo člani »Bleda« organizirali 8. februarja v Kolpingovem domu pustno veselico ter se v veselem ritmu tudi mi zavrteli. Hkrati smo ob tej priliki imeli možnost spoznati naše sorojake, ki doslej še niso sodelovali z nami in jih tako vključiti v naš društveni program.

Sleherni dan so prirejala posamezna nemška društva karnevalske prireditve, katere so se nemalokrat kosale med sabo po kvaliteti izvedbe programa kakor tudi po razpoloženju. Svoj višek dosegajo navadno na pustni ponedeljek, ki je povsod poznan kot »Rosenmontag«. Takrat vsa večja mesta prirejajo karnevalske povelje. Te povelje sestavljajo številne naše mlajšene, pa tudi nenašle mlajšene osebe, ki se vozijo v posebno za to pripravljanih vozovih. Mestna uprava mesta Dortmund je želela prikazati posamezne evropske narode združene na skupni ladji z nazivom Evropa. Na željo tukajšnjega jugoslovanskega konzula Vlada Miheliča nas je deseterica članov društva Bled zastopala Jugoslavijo. Večtisočglava množica nam je navdušeno aplavdirala. Mnogo je bilo med njimi tudi naših rojakov, ki so nas ponosno pozdravljali ter bili presrečni, da je bila med ostalimi zastopana tudi

Jugoslavija. Naše narodne noše so se kar dobro podale s sosednjimi italijanskimi pa tudi s španskimi, s katerimi smo v povorki tvorili večnacionalno enoto.

Za naše jugoslovanske udeležence je bilo pa še posebno doživetje povabilo jugoslovanskega konzula na osebni obisk. Ob prijetni glasbi smo se veselo zavrteli, hkrati pa okušali skrbno pripravljeno malico, ki nam jo je pripravila njegova žena. V razgovorih smo večkrat naleteli na naše bodoče naloge okrog 3. maja, ko prirejamo s sodelovanjem in pokroviteljstvom domovine 4. evropsko srečanje Slovencev iz

zamejstva. Zanimale so nas nekatere podrobnosti, kot to ali nam bo takrat igral med tukajšnjim prebivalstvom navse priljubljeni Avsenikov ansambel, katera društva bodo sodelovala in kdo vse nam bo pomagal ob tej manifestaciji slovenstva zunaj domovine. Veselo smo bili presenečeni nad sporočilom iz Ljubljane, da nam bodo na tej prireditvi igrali Avsenikovi fantje.

RUDI RAVNAK

Nova slovenska šola v Västerasu

Tudi v Västerasu smo začeli s slovenskim dopolnilnim poukom. Otvoritve šole smo imeli 1. januarja letos. Poleg otrok so se otvoritve udeležili tudi starši. Navzoč je bil tudi predstavnik jugoslovanske ambasade iz Stockholma, ki se je pohvalno izrazil o novi šoli. Učenci so prejeli prvo knjigo »V šolo radi hodimo«, ki so je bili zelo veseli. Ob zaključku je bila zakuska. Šolo imamo ob sobotah dopoldne od 10. do 12. ure. Učenci z velikim zanimanjem slede pouku, tako si bodo kar kmalu pridobili in ohranili znanje lepe slovenske besede.

Če še kdo iz Västerasa in bližnje okolice želi pošiljati svoje otroke v slovensko dopolnilno šolo, naj to sporoči učiteljici Bredi Hribar na telefonsko številko 021/118858.

BREDA HRIBAR

»Slovenija« v Olofströmu je uspešna

Kulturno društvo »Slovenija« v Olofströmu na švedskem uspešno zaključuje prvo leto obstoja. Zaključili ga bomo 4. aprila na prvem občnem zboru, ko bomo sprejeli načrte za nadaljnje društveno delo.

V slovenski šoli v Västerasu

Zdaj ima društvo 53 rednih in 49 podpornih članov. Premostili smo razne težave in uspeli organizirati slovenski dopolnilni pouk, katerega obiskuje 13 otrok. Najbolj težko je bilo najti poklicnega učitelja. Končno smo uspeli, poučevanje je prevzela tovarišica Nada Žigonova. Pouk je dve uri tedensko in seveda prostovoljen. Prijazno vabimo še ostale starše šoloobveznih otrok, da jih še vpišejo v slovensko dopolnilno šolo, ki jo bodo prav gotovo radi obiskovali.

Lani je naše društvo organiziralo pet kulturno družabnih prireditev. Imamo tudi svoj orkester, ki poleg na domačih, nastopa tudi na švedskih prireditvah. Naše pesmi in melodije nam zbuja čudovite spomine na domovino Slovenijo in njene lepote. Lepo je uspelo tudi naše silvestrovanje, katerega se je udeležilo blizu 150 obiskovalcev. Nekateri so se pripeljali tudi po 200 km daleč. Nastopil je tudi dedek Mraz, ki je na stroške društva razdelil darila 40 otrokom naših članov. Ob dnevu žena smo organizirali skupinski obisk našega prijateljskega društva v Landskroni, da smo skupaj praznovali ta pomembni praznik naših pridnih žena in deklet. Pripravljamo tudi slovensko odbojgarsko sekcijo.

MILAN STARC, PREDSEDNIK

Prvič so proslavili Prešernov dan

Slovenska šola v Eisdnu je pripravila letos svečano proslavo ob Prešernovem dnevu. To je bila prva proslava med našimi rojaki, zato je bil zanje to pomemben dogodek, ki bo prišel v zgodovino našega izseljenstva v Belgiji. Pri pro-

slavi je sodelovalo tudi društvo sv. Barbare. Šolska mladina je okusno opremila oder s slikami Prešerna, Bleda in Bohinjskega jezera (darilo Slovenske izseljenske matice), s kraji, ki so bili Prešernu posebno pri srcu. Na odru ni manjkala jugoslovanska zastava. S pesmijo in besedo je mladina ustvarila med prisotnimi prijetno domače razpoloženje, saj so naši rojaki imeli prvič slišati bisere Prešernove poezije. Spontani aplavzi pa so potrdili, da so bili naši rojaki zelo zadovoljni s spremnimi besedami, s programom in njegovo izvedbo. S tem so potrdili potrebo po takšnih kulturnih prireditvah, ki naj jih šola tudi v bodoče pripravlja.

Naj dodamo, da so prišli na proslavo tudi naši rojaki iz 130 km oddaljenega Charleroija. Ni se jim zdelo škoda ne bencina ne časa. Ker jim je bila prireditev zelo všeč, so zaprosili šolo, da ponovi svoj program na njihovi letošnji 22. prireditvi v Charleroiu, ki je predvidena za 26. april. Seveda se bo šola takemu vabilu z zadovoljstvom odzvala, društvo sv. Barbare pa je že izreklo svojo pripravljenost, da to akcijo finančno podpre.

Po taki uspeli proslavi v Eisdnu je društvo sv. Barbare pripravilo krajši spored narodnih pesmi s prosto zabavo.

»Prešeren« prebija led

Za Slovensko kulturno društvo »France Prešeren« v Göteborgu na Švedskem je bilo lansko leto kljub raznim težavam zelo plodno, saj smo z novo ustanovljeno folklorno sekcijo s prvim nastopom ob proslavi dneva republike prebili led.

Krojač Franc Dvoršak med šivanjem narodnih noš

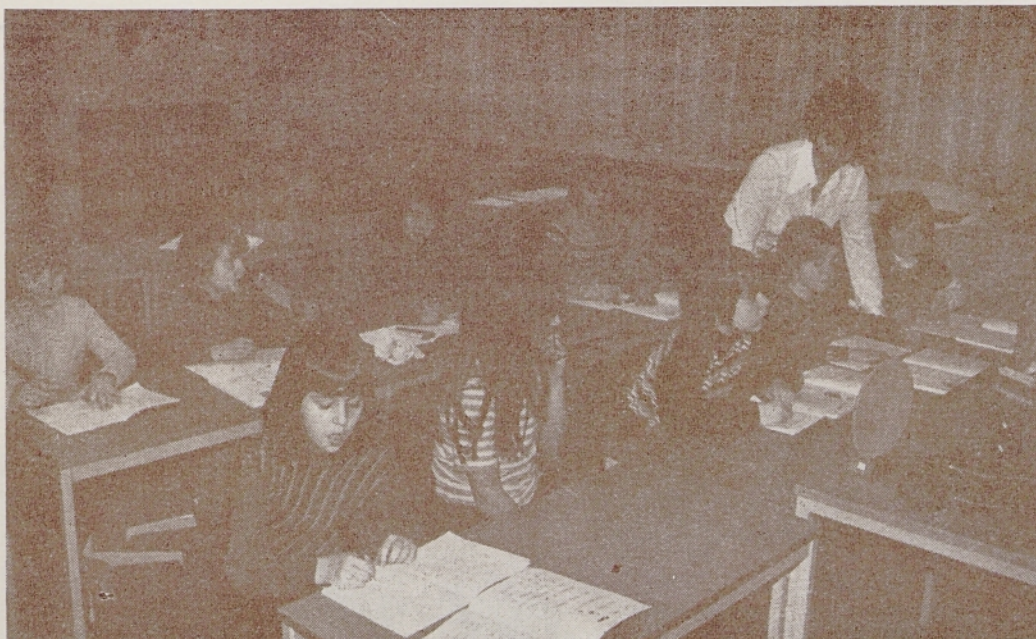
Tako trud, ki smo ga vložili v to delo, ni bil zaman. Nastopil je tudi mešani pevski zbor in otroška plesna sekcija. Lepe pohvale smo dobili tudi s strani švedskih predstavnikov, ki so se udeležili našega občnega zbora 19. januarja 1975. Bert Ulhamar iz oddelka za priseljence in g. Anna Stina Hurtig, predstavnica delavske izobraževalne skupnosti pri švedskih sindikatih, sta nama izrekla vse priznanje. Jugoslovanski konzulat v Göteborgu je na našem občnem zboru zastopal vicekonzul Blagoje Kerkez.

Izvolili smo tudi nov upravni odbor, ki ga zdaj sestavljajo: Stane Andlovic, predsednik, njegov pomočnik g. Kuhar, Karl Wajngerl, tajnik, njegov pomočnik g. Turnšek, Regina Zavec, blagajnik, njen pomočnik g. Medica, in ekonom Vlado Gruber. Izvoljen je bil tudi tričlanski nadzorni odbor. Upamo, da bo naš novi upravni odbor rešil tudi vprašanje društvenih prostorov, ki so nam zelo potrebni.

Ob tej priložnosti se lepo zahvaljujemo Francu Dvoršaku iz Korene pri Mariboru, ki je ob praznikih obiskal svoje sorodnike Zavčeve v Göteborgu. Ker je po poklicu krojač, nam je priskočil na pomoč in med svojim bivanjem na švedskem sešil hlače in srajce za deset naših mladih plesalcev. Mladim plesalkam so nove plesne oblekice sešile same mamiče v prostorih švedske delavske izobraževalne skupnosti ob sobotah dopoldne. V naše društvo bi radi vključili čim več novih članov, saj vemo, da na področju Göteborga živi še veliko več Slovencev, ki jim prav gotovo ne bo odveč urica prijetnega razvedrila v naših sekcijah ali na naših plesnih zabavah. Oglasite se na naslov:

SLOVENSKA KULTURFÖRENINGEN
»France Prešeren«, Box 55011, 40053
Göteborg, ali vsako nedeljo ob štirih popoldne v Hjalbo Fritidsgarden. Trenutno delujejo v okviru našega društva sekcije: mešani pevski zbor, lutkovna, folklorna in otroška plesna sekcija.

VLADIMIR VODUŠEK

Tudi v Olofströmu se učijo slovensko

Vabijo plakati, priznanja, nagrade...

Na Unteribergu je bilo ta dan vse v znamenju Slovencev in slovenščine

V prijazni turistični vasici Unteriberg v švicarskem kantonu Schwiz, kjer Slovensko planinsko društvo »Triglav« iz Meile na pri Zürichu prireja vsako leto tekmo vanje v veleslalomu — letošnje je bilo že četrto po vrsti — se je v nedeljo 9. februarja zbralo veliko naših rojakov. Poleg »Švicarjev« so prišli še tekmovalci iz Avstrije in iz Nemčije, seveda pa ni manjkalo tudi gledalcev, saj se je pri razglasitvi rezultatov v unteriberški telovadnici zbralo blizu 500 naših ljudi.

O samem veleslalomu smo poročali že v prejšnji številki Rodne grude, tokrat pa nekaj besed o nekaterih srečanjih.

trideset članov, zato tudi raznih sekcij še nimamo, bo pa še!

— Upute torej, da se bo število članov povečalo?

— Prav gotovo, saj živi v kantonu Zürich blizu 500 Beneških Slovencev, z družinskimi člani seveda. Čas bo zagotovo prinesel svoje!

Poslovala sva se z željo, da bi se to čimprej zgodilo.

Dari Košorok je bil predsednik podružnice Jugoslovanskega kluba v Amriswilu od vsega začetka. Zdaj je to že dve leti

Srečanja v Švici

Danilo Kjačič je mlad mož in ko govori, ne more zatajiti prijetnega narečja Beneške Slovenije. V veleslalomu so namreč letos prvič sodelovali tudi Beneški Slovenci. Ti so imeli do lani v Yverdonu ob Zenevskem jezeru močno društvo, ki ga pa zdaj žal ni več. Namesto njega je v Zürichu zrastle novo z imenom »Društvo Beneških Slovencev«. Ustanovili so ga 1. junija lani.

— Mladi smo še, vendar smo z razvojem kar zadovoljni. Za zdaj imamo sicer le

Boško Flegar iz Hrvaške. V tem kraju blizu Bodenskega jezera so bili sprva v glavnem Slovenci, največ je bilo žensk v tamkajšnji konfekcijski tovarni, zadnja leta pa so prišli še delavci in delavke iz drugih jugoslovanskih republik in pokrajin.

— Smo pa Slovenci v Amriswilu še vedno v večini, nas je približno 60 odstotkov vseh tamkajšnjih Jugoslovancev. Društvo dobro deluje, seveda se je pa vsebina dela zaradi narodnostne mešanice v njem

Rojaka na proslavi »dneva emigranta« v Čedadu, Italija

spremenila in ima jugoslovanski značaj. Čeprav ni več predsednik društva, pa Dari ni brez funkcije. Je namreč predsednik odbora za dopolnilno šolanje naših otrok.

— Dopolnilni pouk smo v Amriswilu začeli z letošnjim šolskim letom, maja lani, in prvo šolsko leto bo končano aprila letos. V Švici je namreč skoraj v vseh kantonih pouk v tem obdobju.

— In koliko otrok ste že vključili v slovensko dopolnilno šolo?

— V slovenskem oddelku je v tem šolskem letu 13 otrok, v srbohrvaškem pa 10. S prihodnjim šolskim letom računamo, da bo slovenski dopolnilni pouk zajel najmanj 20 otrok.

Precej naših fantov in deklet v tujini je sklenilo tako imenovane mešane zakone z dekleti in fanti drugih narodnosti. To je povsem razumljivo, saj ljubezen ne pozna narodnostnih pregraj. Toda ob tem žal marsikdo od naših rojakov v pehanju za zaslužkom vse preveč pozabi na svoje poreklo in postaja vse bolj tujec, še posebno pa to velja za njihove otroke, zlasti če je tujega rodu mati, ki se predvsem ukvarja z vzgojo potomcev. Na to vplivajo razumljivo tudi zunanji vplivi — tuja vzgoja, družba in podobno — kar so seveda objektivni vzroki, ki pa potrjujejo resnico, da je v tem pogledu domača vzgoja nadvse pomembna.

So tudi družine, ki lahko veljajo za svetel zgled.

Dr. ing. Dušan Florjančič iz Winterthura že leta in leta živi v Švici. Poročen je s Švicarko, toda pri njih doma vsi znajo slovensko — hčerka, oba sinova in tudi mati. Še posebno to velja — poleg glavarja družine seveda — za hčerko, ki se je celo odločila za študij slavistike. Toda zelo lepo, naravnost presenetljivo dobro, se v slovenščini pogovarja tudi mati.

Srečala sva se na IV. slovenskem veleslalomu, kjer je bil z izračunom rezultatov zaposlen dr. Florjančič.

— Zelo rada govorim slovensko in med dopustom se v Sloveniji počutim kot doma. Slovenščina mi je zelo všeč, ampak slovnica je težka. Posebno dvojina, pa jo kar pustim.

V stavkih je čutiti, da ji nekatere zveze povzročajo tu in tam manjši problem, da mora pomisliti, kako bi se izrazila, toda se hitro znajde.

— Kot gospodinja najbrž tudi v Švici kdaj kuhate po naše?

— O seveda, ražnjiče, čevapčiče...

— To so dobre stvari, toda ne po izvoru slovenske. Kaj pa žgance znate skuhati?

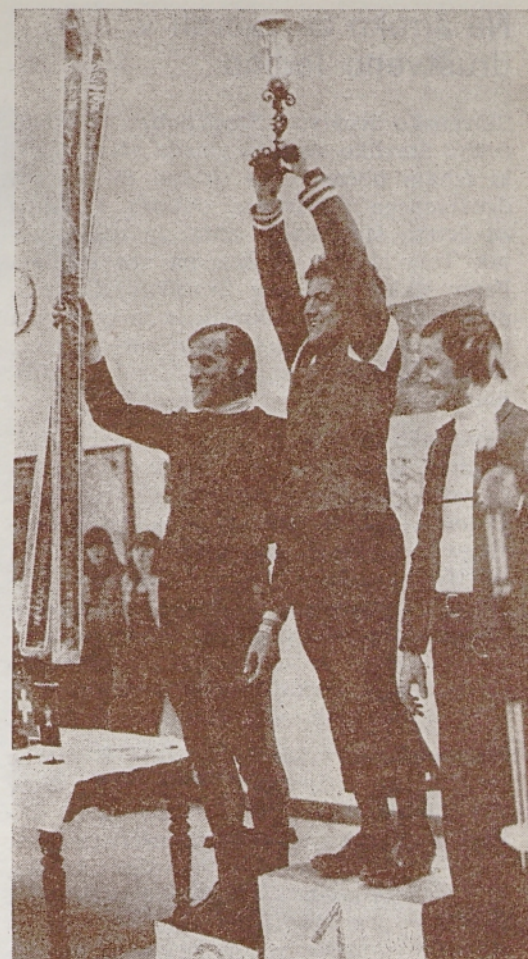
— Seveda znam. Moj mož je navdušen, kadar je žgance. Jaz jih pa nimam posebno rada!

In pri tem se veselo nasmeje.

Draga gospa, čestitamo vam za znanje materinščine vašega moža. Sama po sebi se nam utrne misel: da bi bilo še več takih žena, ki četudi drugega rodu, spoštujejo, imajo rade in znajo njegovo govorico!

ERNEST PETRIN

Foto: Ing. Marjan Hladina, Švica

Zmagovalna ekipa društva »Triglav«

Predstavniki Slovenske izseljenske matice, pisatelj Anton Ingolič čestita vsem tekmovalcem in pozdravlja vse navzoče rojake

Beneške emigrante je razvedrila tudi slovenska folklorna skupina iz Trsta

Na široko so zaorali v društveno ledino

Slovensko društvo v Stockholmu je izdalo četrto številko svojega glasila »Naš glas«, ki izhaja občasno po sklepu in potrebi društvenega upravnega odbora. Gradivo za četrto številko je zbral in uredil rojak Tone Jakše. Ovitek pa sta izdelala Peter Vider in Lazar Dimitrijevič, ki je prispeval tudi oba slovenska pokrajinska motiva: na naslovni strani je naš kozolec, na zadnji strani pa vas s kozolcem »topljarjem«.

Slovensko društvo v Stockholmu res pridno dela. V soboto 8. februarja so priredili v svojih društvenih prostorih na Radagatan 50, Farsta Strand, proslavo slovenskega kulturnega praznika ob obletnici smrti slovenskega pesnika Franceta Prešerna. Pripravili so kratek kulturni program, kateremu je sledila družabna prireditvev, ki se je zaključila z maškarado za najmlajše. Nekaj najbolj uspešnih mask so tudi nagradili.

Na mednarodni ženski praznik 8. marec so pripravili prijetno družabno prireditev v počastitev žena. Da je bilo zares prijetno in sproščeno, si lahko predstavljate, saj so takole napisali v svojem vabilu, ki so ga objavili v »Našem glaslu«. Tudi tokrat bo vse tako, kakor se šika. Zakonski možje bodo prijeli za kuhalnice in poskrbeli za dobro postrežbo, dekleta in žene bodo pa prijele kozarce in poskrbele za dobro voljo. Razumljivo je prireditev lepo uspela. Kaj za to, če je morda možem, ki so v kuhinji imeli opravka z lonci in kuhalicami, malo spodletelo, da se je kaj malo prismojilo ali preveč zapeklo, saj so praznično razpoložene polovice tudi to sprejele z razumevanjem in takšne »prestopke«, na katere so tudi računale, že vnaprej odpustile.

V glasilu je še vrsta društvenih oglasov, ki dokazujejo kako raznoliko je delovanje tega slovenskega društva. Najprej se ustavimo pri povabilu staršem otrok, ki so prišli na Švedsko še z zelo majhnimi otroki ali pa so se jim ti rodili na Švedskem in slabo obvladajo slovenščino. Zanje je društvo organiziralo v društvenih prostorih malo šolo, namenjeno otrokom od šestega do osmega leta. Šola se je začela 15. februarja in se bo nadaljevala ob sobotah popoldne. To je res koristna zamisel, ki bo nedvomno pritegnila številne slovenske starše, ki živijo v Stockholmu in okolici. Pri društvu deluje tudi tečaj slovenskega jezika za odrasle, ki sprejema še nove prijavitelje. Športna sekcija namerava v kratkem organizirati namiznoteniški turnir in vabi Slovence v Stockholmu, ki se za to šport-

no zvrst zanimajo, da se jim pridružijo. Ob petkih zvečer ima pevske vaje društveni mešani pevski zbor, kjer bodo tudi veseli vsakega novega pevca in pevke, enako tudi instrumentalni ansambel, ki bi se prav rad okrepil z dobrimi instrumentalisti. Pri društvu deluje tudi fotokrožek, torej je za Slovence v Stockholmu in okolici zares veliko izbire, pri kateri sekciji tega društva žele sodelovati.

Med našimi najmlajšimi

Tretje leto teče. Komaj 11-letni Geno Kastigar, doma iz Ljubnega na Gorenjskem, je prišel s svojo materjo v Belgijo. Mati se je poročila z našim izseljencem Avgustom Tanškom, sedanjim predsednikom društva Barbara v Eisdnu. Ni bilo lahko za malega Gena prve dni, mesece, ko se je moral posloviti od svojih prijateljev in sošolcev, od domačih, posebno pa od gorenjskih planin. Začel je hoditi v belgijsko šolo, ko ni znal besedice flamsko, ko mu je bilo vse tako strašno tuje.

V Ljubnem je končal četrti razred, tu so ga vpisali v petega. Učitelj ga je nekaj tednov le opazoval, potem pa je vendarle poskusil, da bi ugotovil, če gre

fantu kaj v glavo. Začela sta z branjem. Seveda je Geno znal prebrati le sem in tja kako besedo, pa še to navadno narobe, tako da so se mu v razredu vsi smejali. To mu ni vzelo volje, v njem je zmagala gorenjska trma. Lotil se je učenja in na koncu leta je peti razred končal s prav dobrim uspehom. Tako je šlo tudi v šestem razredu. Tudi tega je končal s prav dobrim uspehom. Tako je celo za svojo pridnost in prizadevnost prejel posebno pismo pohvalo od vodstva šole. Zato je bil lahko Geno še posebej ponosen.

Ker traja osnovna šola v Belgiji šest let, nadaljuje Geno šolanje na tehnični šoli, in sicer si je izbral kovinsko-lesno smer. Tudi tu je v prvem polletju pokazal svojo pridnost. Bil je četrti po uspehu v razredu. Na tej šoli bo ostal šest let. Postal bo tehnik, s tem pa mu je odprta pot na visoko šolo.

Tako smo opisali našega rojaka le kot učenca, ki se je lepo uveljavil v belgijski šoli. Poznamo pa ga še po drugi strani, kot učenca slovenske šole v Eisdnu, kjer nikdar ne manjka. Poleg tega pa redno nastopa na vseh prireditvah.

Letos se mu bo izpolnila velika želja: s starši bo preživel svoje počitnice v domovini, v Ljubnem med svojimi starimi prijatelji. Vlečejo ga gorenjske planine, saj jih je še pred tremi leti gledal vsako jutro z okna domače hiše. Kot se na eni strani veseli svojih počitnic, tako ga že razjeda misel, da bodo počitnice tako hitro minile in treba se bo zopet vrniti nazaj v Belgijo — v njegovo drugo domovino.

C. MURNIK

Slovinci v Stockholmu in okolici, pozor!

Slovensko društvo v Stockholmu, Radagatan 50, Farsta Strand, vas prijazno vabi v svoje vrste. Pri društvu delujejo razne sekcije, v katere se lahko vključite. Športna sekcija namerava v kratkem organizirati namiznoteniški turnir. Društvo vabi vse, ki se za to zanimajo, da se prijavijo pri Petru Legatu ali pri oskrbniku društvenega doma na številko telefona 94-98-48. Na isti naslov naj se prijavijo tudi vsi tisti dobri pevci in pevke, ki bi želeli sodelovati pri društvenem pevskem zboru. Instrumentalisti, ki bi želeli sodelovati pri društvenem instrumentalnem ansamblu, pa naj sporoče svoj naslov Primožu Prevoršku na sedež Slovenskega društva Stockholm. Prijave za fotokrožek pa sprejema Savin Vilhar na telefonsko številko 534-181.

Geno Kastigar, doma iz Ljubnega na Gorenjskem, nadaljuje šolanje v Belgiji. V Slovenijo prihaja le še na počitnice

Davčne obveznosti naših delavcev v ZR Nemčiji

Bliža se datum, do katerega je potrebno v Zvezni republiki Nemčiji vložiti zahtevek za letno izravnavo davkov za leto 1974. Davčni sistem v ZR Nemčiji je zelo zapleten, zaradi česar imajo mnogi tuji delavci, ki so v tej državi na začasnem delu, večkrat precejšnje težave. Zato jim v zvezi z davki in njihovo izravnavo velja zapisati nekaj pojasnil. Povzeli smo jih po navodilih o davčnih prijavah za jugoslovanske delavce, začasno zaposlene v ZRN; ta navodila nam je od nemške zveze sindikatov posredoval sektor za mednarodno dejavnost pri republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije.

Najprej opozorilo o rokih. Tisti naši delavci na začasnem delu v Zvezni republiki Nemčiji, ki imajo zaradi osebnih in družinskih razlogov pravico do davčnih olajšav, lahko zahtevek za letno izravnavo davka za leto 1974 (po nemško **Antrag auf Lohnsteuer-Jahresausgleich 1974**) vložijo najpozneje **do 30. aprila 1975**. Če pa sta lani delala v ZR Nemčiji oba zakonca, velja kot zadnji rok za vložitev zahtevka 31. maj.

Zahtevek za letno izravnavo davka je podlaga za to, da lahko dobi delavec povrnjen morebiti preveč vplačani znesek na naslov davka na zaslužek v letu 1974. Z drugimi besedami, povrnejo mu tisti znesek, do katerega je upravičen zaradi raznih davčnih olajšav.

V zvezi z letno izravnavo davka za leto 1974 velja tudi zapisati, da imajo do nje pravico tudi tisti naši delavci, ki so prišli na delo v ZR Nemčijo pred 1. novembrom 1974, saj bodo tako do 30. aprila 1975 prebili v tej državi pol leta, kar je pogoj za to, da postanejo neomejeno davčno zavezani. Za tiste naše delavce, ki so v letu 1974 umrli, pa zahtevek za izravnavo davka lahko vložijo njihovi dediči sami ali naš konzulat, in sicer pri finančnem uradu (nem. **Finanzamt**), ki je pristojen za območje, na katerem je umrl delavec nazadnje prebival.

Kdo je v Zvezni republiki Nemčiji davčni zavezanec? Po nemških predpisih je neomejeno davčno zavezan — in tedaj tudi, kar zadeva davke, enakopraven z nemškimi delavci — tisti tuji delavec, ki pride v ZRN z delovno pogodbo, po kateri bo njegovo delo tamkaj trajalo več kot šest mesecev, in tisti, za katerega je mogoče kakor koli drugače dokazati, da bo v tej državi ostal več kot pol leta. Če pa tuji delavec zapusti ZR Nemčijo prej, kot v šestih mesecih, zanj štejejo, da je bil

V samskem domu. Veliko naših rojakov nima možnosti, da bi združilo svoje družine, zato si morajo pomagati sami, kakor si vedo in znajo. Naš posnetek je iz samskega doma za jugoslovanske delavce v Böblingenu pri Stuttgartu
Foto: Edi Selhaus

samo delno davčno zavezan. V tem primeru (poleg drugega) tudi nima pravice do letne izravnave davka.

Po kakšni lestvici v ZR Nemčiji obdavčujejo naše delavce? Glede davčnih obveznosti jih razporedijo v posebne davčne razrede. Samski delavci so tako obdavčeni po I. davčnem razredu. Po II. razredu jih obdavčijo, če imajo enega otroka ali če so lani dopolnili 49 let starosti (torej če so bili rojeni pred 2. januarjem 1926). Po I. razredu obdavčujejo tudi poročene delavce ali delavke, ki so brez otrok in od katerih se v ZR Nemčiji nahaja samo eden in če ta, ki je tu zaposlen, lani še ni dopolnil 49 let starosti. Te obdavčujejo po I. razredu zaradi »trajnega ločenega življenja«.

V II. davčni razred sodijo poročeni, ki imajo otroke do 18. leta starosti, prav

tako pa tudi vsi tisti zaposleni v ZR Nemčiji, ki so lani dopolnili 49 let starosti. V III. davčnem razredu so poročeni delavci, katerih žene so prav tako v ZR Nemčiji, vendar niso zaposlene.

V IV. davčni razred pa sodijo zakonski pari, pri katerih sta tako mož kot žena zaposlena v ZRN. Vendar lahko ti pri finančnem uradu vložijo zahtevek, da na davčno kartico zakonca, ki zasluži več, vnesejo tretji, na kartico drugega zakonca pa šesti davčni razred.

V zvezi z letno izravnavo davkov velja zapisati nekaj besed še o nekaterih posebnih primerih, ko delavci predčasno izravnavajo svoj davek. Če se namreč naš delavec vrne v ZR Nemčijo v istem letu, v katerem je že prejel zaustavljeni davek, je dolžan ta znesek vrniti finančnemu uradu. Kdor se torej začasno med

zimskim odmorom večkrat vrača v svojo domovino, mora pri svoji firmi vzeti ustrezno potrdilo ter na policijski odjavi zapisati pripombo »Vrnitev spomladi«. Preden se (za nekaj časa) vrne v svojo domovino mora takšen delavec pri finančnem uradu vložiti zahtevek za letno izravnavo davkov, spomladi pa, ko se bo vrnil v ZR Nemčijo, bo dobil del zaustavljenega davka.

Izjavo o višini dohodkov v letu 1974 je potrebno vložiti do 31. maja 1975. Enako kot nemški morajo namreč v ZRN tudi tuji delavci, ki so v letu 1974 dobro zaslužili, vložiti izjavo o teh svojih dohodkih. To pa prihaja v glavnem v poštevtakrat, če sta delala v ZR Nemčiji oba zakonca in če so njuni obdavčljivi dohodki znašali več kot 16.000 mark. Obdavčljivi skupni znesek 16.000 mark je mogoče ugotoviti po tem, če je znašala vsota letnega kosmatega zaslužka obeh zakoncev po davčni kartici več kot 19.680 mark. Če pa sta imela stroške v zvezi z zaposlitvijo enega od zakoncev večje od 564 mark in če so njuni skupni posebni izdatki nanese več kot 936 mark, se ta zgornja meja kosmatega zaslužka lahko pomakne še više.

Od letošnjega 1. januarja dalje pa bo v Zvezni republiki Nemčiji mogoče uveljaviti samo nekatere razloge za davčne olajšave. Kot prvega od razlogov za uveljavljanje takšnih olajšav (za zmanjšanje davka) štejejo po novem povečane odpise zaradi stanovanjske gradnje. Ta razlog bodo upoštevali pri določenem številu tujih delavcev. V zvezi s povečanimi stroški z delovnim mestom, povečanimi posebnimi izdatki (med te ne sodijo prispevki za zavarovanje) in izrednimi obremenitvami pa bodo delavci imeli pravico do olajšav le tedaj, če bo znesek popusta zaradi teh olajšav presegal 1.800 mark. Kar zadeva tuje delavce, pa lahko te pogoje za vpis olajšav v davčno kartico dosežejo praviloma le poročeni, in sicer v treh primerih. Prvič: zaradi izdatkov za ločeno gospodinjstvo (to zadeva stroške v zvezi z delovnim mestom). Drugič: zaradi vzdrževanja nepreskrbljenih družinskih članov, če se **zakonec nahaja** v domovini (to zadeva izredne obremenitve). In tretjič: zaradi nastanitve otrok zunaj kraja bivanja, kadar sta oba od staršev v ZR Nemčiji, otroci pa hodijo v šolo v domovini ali so na šolanju v ZR Nemčiji zunaj kraja bivanja staršev (tudi to zadeva izredne obremenitve).

Med stroške v zvezi z delovnim mestom štejejo od 1. januarja dalje sindikalno članarino, izdatke za nakup in pranje delovne obleke (pri močno umazanih delih), izdatke za prevoz med stanovanjem in delovnim mestom, izdatke za izobraževa-

nje, povečane izdatke za prehrano za tiste, ki so več kot 120 dni v letu prebivali v odsotnosti od doma (stanovanja) po več kot 12 ur na dan, in nekatere druge stroške.

Nekatere novosti veljajo od 1. januarja 1975 dalje tudi pri posebnih izdatkih, pa tudi v zvezi z izrednimi obremenitvami. Vendar bi bilo potrebno z njihovo razlago iti v prehude nadrobnosti. Zato raje priporočamo, da se vsi, ki jim zahtevek za letno izravnavo davka za leto 1974 in vse drugo, kar imajo opraviti s finančnimi uradi, povzroča težave, obrnejo v zvezi s temi vprašanji po nasvet ali na svet podjetja (Betriebsrat) ali na sindikalnega poverjenika v podjetju ali na mesto uprave svojega sindikata, ali pa tudi na oddelke za tuje delavce pri pokrajinski zvezi nemških sindikatov (DGB) ter na centralno predsedstvo sindikatov. In še enkrat o roku: zahtevek za izravnavo morajo delavci vložiti do 30. aprila; če sta v ZRN delala lani oba zakonca, pa do 31. maja 1975.

J. O.

NASLOVI SINDIKALNIH CENTRAL

DGB Baden-Württemberg, 7 Stuttgart 1, Theodor-Heuss-Strasse 2 A

DGB Bayern, 8 München 15, Schwanthalerstrasse 64

DGB Berlin, 1 Berlin 30, Keithstrasse 1—3

DGB Hessen, 6 Frankfurt am Main, Wilhelm-Leuschner-Strasse 69—77

DGB Niedersachsen, 3 Hannover, Dreyerstrasse 6

DGB Nordmark, 2 Hamburg 1, Besendinderhof 57

DGB Nordrhein-Westfalen, 4 Düsseldorf 1, Friedrich-Ebert-Strasse 34

DGB Rheinland-Pfalz, 65 Mainz, Kaiserstrasse 26—30

DGB Saar, 66 Saarbrücken 2, Sophienstrasse 5

Industriegewerkschaft Bau, Stein, Erden —

6 Frankfurt a.M. 1, Bockenheimer Landstr. 73—77;

Industriegewerkschaft Bergbau und Energie — 463 Bochum, Alte Hattinger Strasse 19;

Industriegewerkschaft Chemie, Papier, Keramik 3 Hannover, Königsworther Platz 6;

Industriegewerkschaft Druck und Papier — 7 Stuttgart 1, Friedrichstrasse 15;

Gewerkschaft der Eisenbahner Deutschlands — 6 Frankfurt a.M., Beethovenstrasse 12—16;

Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft — 6 Frankfurt a.M. 1, Unterlindau 58;

Gewerkschaft Gartenbau, Land- u. Forstwirtschaft —

35 Kasse-Wilhelmshöhe, Druseltalstrasse 51; Gewerkschaft Handel, Banken u. Versicherungen — 4 Düsseldorf 30, Tersteegenstrasse 30,

Gewerkschaft Holz und Kunststoff — 4 Düsseldorf, Sonnenstrasse 14;

Gewerkschaft Kunst — 4 Düsseldorf 1, Hans-Böckler-Strasse 39;

Gewerkschaft Leder — 7 Stuttgart 1, Theodor-Heuss-Strasse 2 A;

Industriegewerkschaft Metall — 6 Frankfurt a. M., Wilhelm-Leuschner-Strasse 79—85;

Gewerkschaft Nahrung-Genuss-Gaststätten — 2 Hamburg 1, Gertrudenstrasse 9;

Gewerkschaft Öffentliche Dienste, Transport und Verkehr —

7 Stuttgart 1, Theodor-Huess-Strasse 2A;

Deutsche Postgewerkschaft — 6 Frankfurt a. M. 71, Rhonestrasse 2;

Gewerkschaft Textil-Bekleidung — 4 Düsseldorf 30, Rosstrasse 94.

Doživljaj med zimskimi počitnicami

Odločili smo se, da se bomo med zimskimi počitnicami odpeljali v domovino obiskat naše sorodnike in prijatelje. Tega sem se še prej veselila. Kupila sem lepo darilo za mojo prijateljico. Že dan pred odhodom smo vse pripravili in dobro napolnili potovalne torbe. Povsod je bilo vse razmetano, a mi se kar nismo zmenili za to. Pozno zvečer smo se odpeljali proti domovini. Cesta je bila zelo mokra in zelo je deževalo. To pa nas ni motilo; bili smo veseli, da bomo videli naše znance.

Proti jutru je dež ponehal, cesta je bila spet suha. Potovanje je kar hitro minilo, kmalu smo se znašli v krogu domačih. Po prijetnem pogovoru smo se napotili proti naši hiši. V njej pa je bilo zelo hladno, začelo nas je zebsti, a vseeno je bilo lepo. Obiskala sem tudi vse svoje prijateljice. Ob snidenjih je bilo veliko veselja. Veliko smo si imele povedati o šoli in zaželela sem si, da bi bila kmalu med njimi. S starši sem obiskala sorodnike in tako so te lepe počitnice kar prehitro minile. Slovo je bilo žalostno in odločili smo se, da se bomo kmalu vrnili v domovino k domačim.

MARINA JAMŠEK
DEGERLOCH, NEMČIJA

Veselim se počitnic

Videla sem Dorico, svojo starejšo sestro, da vam piše pismo. Zdaj se bom pa tudi jaz kratko oglasila. Ker hodim šele v drugi razred osnovne šole in v prvi slovenski dopolnilni razred, bo moje pismo precej skromno. Naš učitelj Franc Šprah ima trdo delo z nami, saj pridemo k njemu šele po končanem švedskem pouku. Takrat smo vsi že utrujeni. Ampak vseeno radi gremo k slovenskemu pouku. Tu se učimo pisati, čitati, radi pa tudi pojemo slovenske otroške pesmice. Za počitnice je mama obljubila, da bomo šli v Slovenijo. Najraje sem takrat pri mamini teti Marici v Kuršincih pri Bučkovcih. Teta ima dve kravi. Lani je ena imela telička. Tudi Kastor in Felri, tetina psa, sta moja prijatelja, saj me vedno takoj spoznata, ko pridem s Švedske.

HELENA BUDJA
LANDSKRONA, ŠVEDSKA

naši po svetu

Francija

»Jadran« na čvrstih temeljih

V prejšnji številki smo že na kratko poročali o občnem zboru in novem odboru Jugoslovanskega pevskega in podpornega društva »Jadran« v Freyming-Merlebachu. Zdaj nam je naš prizadevni dopisnik Anton Škruba poslal obširnejše poročilo, v katerem je navedel imena odbornikov, ki sestavljajo novi odbor društva »Jadran«. Kar petintrideset imen smo našli, tako bo »Jadran« v tekočem društvenem letu zares na čvrstih temeljih, kar se bo prav gotovo krepko poznalo v njegovi dejavnosti. Društvo »Jadran« ima zdaj pet izvoljenih častnih predsednikov: Ti so Ilija Kostelac, Ferdinand Pinter, Anton Škruba, Jože Čadej in Ciril Černigoj. Za prvega predsednika so izvolili Jožeta Zdraviča, za drugega predsednika Franca Pouha ml., za tretjega predsednika pa Karolino Škrubovo. Prvi tajnik je Mirko Zdravič, drugi tajnik pa André Mottl, prvi blagajnik je Jože Knaus, drugi blagajnik Franc Vodenik. Pregledniki računov so: Franc Cindrih, Jože Kotar, Marcel Vunderle in Georges Schmid. Za pomožne blagajnike so bili izvoljeni: Marko Sajovic, Jože Kotar, Ivan Pacek, Pavla Černigoj, Jože Rovščak, Albert Pfister, Jean Klein in Adolf Garber iz Creutzwalda. Predstavnice članic v odboru so poleg tretje predsednice Karoline Škruba še Zora Sajovec, Danica Bedene in Roza Šmid. Za društveni material skrbita in odgovarjata: Vidko Čadej in Renė Devėne. Zastavonoše so: Alojz Mlakar, Jean Pacek, Franc Pouh st. in Jože Rovščak. Pevski zbor pa bo vodil dolgoletni prizadevni pevovodja August Rohr.

Novi odbor si je sestavil bogat program. Ena prvih prireditev je bila družabna prireditev ob dnevu žena, 8. marcu, ki je bila namenjena vsem članicam društva. Prireditev so imeli v nedeljo, 9. marca ob 3. popoldne v društvenem lokalu Bach v Freymingu. Na programu so imeli več lepih točk — recitacije in glasbo. Zatem pa so bile članice pogoščene. Ker je predpust, kar se veselih prireditev tiče, najbolj razigran čas v letu, so se pri »Jadranu« dogovorili, da bodo letošnji pustni čas malo raztegnili in so 22. marca organizirali veselo pustno veselico. V soboto, 17. maja se bodo zatem spet sešli na družabni prireditvi, kateri so dali naslov

»Majniška cvetlična veselica«. Vsak obiskovalec bo na tej družabni zabavi poleg drugih dobrot in veselih presenečenj deležen tudi šopka svežih majskih rožic. Za 29. junija načrtujejo letno veselico na prostem v Hochwaldu. Začeli bodo tudi s pripravami za avtobusni izlet na letni oddih v Jugoslavijo, s katerim so bili predlani in lani zelo zadovoljni.

Nov grob v Franciji

V Bavincourtu, Pas de Calais, je po večmesečni bolezni umrla 44-letna Štefanija Žagar, doma iz Čabra. Zapušča moža, dve hčerki in sina. Pokojna je bila zelo priljubljena. Pokopali so jo 24. februarja. Bil je lep dan in poleg domačih jo je veliko ljudi pospremlilo na zadnji poti. Marsikdo je imel solze v očeh ob grobu te mlade žene, ki se je morala tako kmalu za vselej posloviti.

Počivaj v miru, draga rojakinja, naj ti bo lahka tuja zemljica. Vsem tvojim iskreno sožalje!

I. GRADIŠNIK

Belgija

Slovenski glas

Po daljših pripravah je društvo sv. Barbare začelo izdajati svoj dvomesečni bilten z naslovom »Slovenski glas«. V januarju je izšla prva številka. Društvo je sklenilo, da bo pošiljalo omenjeni bilten vsem članom in nečlanom, torej vsem rojakom v Belgiji, katerih naslovi so dosegljivi. Bilten bo brezplačen. Menimo, da je izdajanje biltena pomemben dogodek, saj bodo tako naši rojaki obveščeni ne samo o društvenih zadevah, ampak tudi o vseh prireditvah; uredništvo bo organiziralo tudi dopisnike in objavljalo njihove prispevke. Seveda ne bo manjkalo tudi prispevkov načelnega stališča, ki ga zastopa društvo sv. Barbare. Slovenska beseda naj po zamisli uredništva združuje vse naše rojake brez razlike, bilten Slovenski glas pa naj postane prijatelj vsake naše družine.

Kanada

Pomagajmo težko prizadetim na Kozjanskem

Po 10 kanadskih dolarjev pošiljamo: J. Aberšek, D. Kisel, F. Kranjc, Tony Kranjc, M. Močnik, F. Pogačar in S. Šparovec, skupaj 70 kanadskih dolarjev, katere smo zbrali za pomoč in obnovo na Kozjanskem, ki ga je lani v juniju hudo prizadel potres.

Kakor smo brali iz listov in pisem, je škoda v omenjeni okolici zelo velika. V stari domovini so se za pomoč zelo zavzeli, vendar rane hudega potresa ne bodo tako hitro zaceljene, zato ni prepozno,

da se tudi mi, ki živimo in delamo daleč od domovine, pridružimo tistim, ki so po svojih možnostih že pomagali hudo prizadetim.

Z nabirko bomo nadaljevali. Rojaki v Kanadi lahko pošljete denarno pomoč za ta namen na moj naslov: Mirko Močnik, 317 Simcoe St. s. Oshawa, Ont., Canada, Lin 449, še boljše pa je, da pošljete svoj prispevek na naslov: Koordinacijski odbor za odpravo posledic potresa na Kozjanskem, občina Ljubljana-Center. Bančni račun: 50100-789-91113.

V imenu vseh prizadetih na Kozjanskem se zahvaljujem za pomoč tistim rojakom, ki so že poslali svoje prispevke, obenem pa velja zahvala tudi vsem, ki boste v prihodnje pomagali s svojimi prispevki pri obnovi po potresu prizadetim krajem v okolici Kozjanskega.

MIRKO MOČNIK

Tudi mi v domovini se zahvaljujemo za poslano pomoč po potresu prizadetim. Čekovno nakazilo smo odposlali na naslov Koordinacijskega odbora za odpravo posledic na Kozjanskem. Čeprav se je vsa domovina z odprtim srcem zavzela za to, da se čimprej zacelijo hude rane, ki jih je povzročila potresna katastrofa, bo treba še veliko skupnih prizadevanj, da se to uresniči. Podrobnosti o tem Rodna gruda sproti poročam. Opozarjamo na obširen članek, ki je bil objavljen v letošnji januarski številki.

UREDNIŠTVO

Od silvestrovanja do priprav za obisk domovine

Turneja ansambla »Ottavija Brajka« iz Slovenskega primorja v Kanadi in ZDA je izredno lepo uspela. Lahko brez držka rečem, da so postali tukaj med nami izredno popularna skupina, da še nismo videli takšne navdušenosti, kakršna je bila ob njihovih nastopih. Ansambel je prvokrat nastopil lani 28. decembra v Hamiltonu. Prireditev sta organizirala tamkajšnje slovensko društvo »Bled« in »Slovenski športni klub«. Dvorana je bila res premajhna za to prireditev, vendar je bilo v njej stisnjenih 350 obiskovalcev. Naslednji dan 29. decembra smo imeli veliko koncertno prireditev z nastopom ansambla v Torontu. Obiskovalcev je bilo nad 800. Na koncertu je vladalo veliko navdušenje in vsi v ansamblu so igrali in peli zares iz vsega srca. Po koncertu pa se je prikazal tudi sam dedek Mraz, ki je imel za vsakega od 200 otrok tudi darilce. Ko so se člani ansambla dobro oddahnili, so se začeli pripravljati za silvestrovanje. V veliki lepo okrašeni dvorani so se začeli zbirati obiskovalci že v zgodnjih večernih urah. Zabava se je začela ob pol osmih, zaključila pa proti jutru. Takega silvestrovanja Toronto še ni videl! Spontano, na en »sam dušek«, je praznovalo 850 naših ljudi od začetka do konca. Najbrž je bilo to največje slovensko silvestrovanje kjerkoli po svetu! V soboto 1. januarja smo v Torontu z ansamblom »Ottavija Brajka« priredili

Nogometna ekipa naših rojakov iz Kanade

Ženska odbojgarska ekipa

Moška odbojgarska ekipa, ki se bo pomerila tudi s slovenskimi odbojkarji

plesno zabavo, za katero je bilo spet izredno zanimanje. Obiskovalcev je bilo nad 450, da je bila dvorana pretesna. Navdušenje je bilo tolikšno, da obiskovalci sploh niso hoteli oditi. Ker pa je ansambel moral takoj po prireditvi odpotovati, smo zabavo morali zaključiti že ob pol dveh zjutraj. Iz Kanade je ansambel odpotoval v Cleveland, kjer so nastopili v Slovenskem

domu na St. Clair cesti. Kakor so nam sporočili, so tudi tam dosegli popoln uspeh. Bilo je nad 900 obiskovalcev. Zanj nastope je ansambel imel ponovno v Torontu, zatem v Hamiltonu, St. Catharinesu in v Londonu, Ont. V soboto 25. januarja pa smo se poslovili od njega. Med drugim je ansambel »Ottavija Brajka« priredil tudi krajši koncertni nastop za male bolnike v torontski otroški bol-

nišnici. Ta koncert je snemala tudi tukajšnja televizija in nastop kasneje prikazala na televizijskih zaslonih. Februarja imamo v Torontu na programu prikazovanje slovenskega filma »Pastirci«. Film »Cvetje v jeseni« smo že ponovno predvajali v Torontu, Hamiltonu, St. Catharinesu in v Londonu, Ont. Zdaj pa ga bomo poslali dalje v Winnipeg, Calgary, Edmonton, Vancouver in drugam. Naj povem še to, da smo se že začeli pripravljati za obisk domovine v letošnjem poletju. Naši fantje in dekleta, člani nogometne ter moške in ženske odbojgarske skupine Slovenskega športnega kluba pridno vadijo in se pripravljajo za nastope. Enako tudi mladi ansambel »Pomurski trubadurji«. Pri pripravi sodeluje in pomaga tudi Kanadsko-slovenska skupina. Dne 27. junija bosta kar dve letali JAT poleteli iz Toronta v Ljubljano. Z njimi bodo potovali tudi naši fantje in dekleta ter drugi rojaki. Tukaj smo že začeli zbirati prijave za ta dva poleta. Kakor izgleda, bodo letošnje leto kanadski Slovenci v velikem številu zastopani na Izseljenskem pikniku v Škofji Loki 4. julija.

LUDVIK A. STEGU

ZDA

»Spomin je sladek kakor pesem...« (Ivan Cankar)

Letos se spominjamo 100-letnice rojstva ter 25-letnice smrti slovenskega ameriškega časnikarja in pesnika Ivana Zupana. Slovenecem v Ameriki in seveda tudi v domovini mi ga ni treba predstavljati, saj je bil dobro znan kot zaveden Slovenec in Američan, njegove pesmi pa so bile objavljene v številnih časopisih. Pred štirimi desetletji je izdal tudi svojo pesniško zbirko »Iz življenja za življenje«. Ta je bila, kakor je sam napisal v uvodu: »Skromen sad njegovega večletnega časnikarskega delovanja«. To knjigo z njegovim podpisom hranim kot dragocen spomin na svojega strica. Poslal jo je moji pokojni mami za božič leta 1935 ter zapisal na prednji strani: »Dragi sorodnici in vrli narodnjakinji v spomin.« Drugim bolj sposobnim prepuščam, da bi kritično ocenili njegove pesmi, jaz te svoje vrstice posvečam le spominu svojega dragega krstnega botra. Leta, ki so vmes, so nekam izginila in za nekaj veselih trenutkov se vrača moja misel v otroško dobo. Poslušam ata in mamo, kako mi ob večerih bereta odlomke iz njegovih pesmi. Kasneje sem jih brala tudi sama in te pesmi so mi — kakor je želel tudi avtor sam — lepšale in blažile moje korake skozi življenje ter mi ostale v spominu. Še danes, po mnogih letih prebiram te pesmi in ob tem se spominjam Vodnikovih besed: »Še vedno, ko mi govoriš, v

moji duši luč gori...« Dragi stric in boter, vedno se te bom spominjala!

MARIE BOMBACH-DYE, DETROIT

K pismu naše dopisnice dodajamo še tole: Slovenski ameriški časnikar in pesnik Ivan Zupan je bil doma iz Borovaka pri Šentjurju pod Kumom. Že med obiskovanjem gimnazije v Ljubljani je začel pisati podlistke za »Slovenski narod«. Po odsluženju vojaščini je odšel v Ameriko, kjer je bil naprej zaposlen pri Franku Sakserju v New Yorku, obenem pa je bil pomožni urednik pri Glasu naroda. V januarju leta 1915 je prevzel uredništvo novoustanovljenega glasila KSK Jednote v Chicagu, ki ga je urejal do februarja 1946, ko je bil zaradi boleznih upokojen. Med svojim štiridesetletnim časnikarskim delom je prispeval znaten delež slovensko-ameriškega časnikarstva. Leta 1935 je izdal samostojno pesniško zbirko z naslovom »Iz življenja za življenje«.

Bila sem ponosna na svojo deželo

Na obisku v Sloveniji smo se imeli res prijetno. Mojemu možu je bilo zelo všeč in pravi, da bomo še prišli. Začuden je bil, da so Slovenci tako prijazni ljudje. Naše navade so mu segle do srca, saj so zares lepe. Res sem bila ponosna na moj rodni kraj, mojo deželo in naše ljudi. Zdaj, po prvem obisku moje domače dežele, moj mož šele bolje razume, kar sem mu prej o tem sama pripovedovala. Seveda mu je všeč tudi slovensko vino. Zdaj smo to navado uvedli tudi v našem ameriškem domu. Tako imamo dostikrat po kosilu na mizi vino, saj se kozarček po trdem delu res prileže. Pridno se tudi uči slovenščine s plošč in iz knjige, ki smo jo kupili na matici, da bo bolje znal slovensko ob prihodnjem obisku.

Naša hčerkica Nancy Marie je tudi odnesla iz Slovenije veliko prijetnih spominov, o katerih pripoveduje v šoli tako, da tudi drugi otroci že nekaj vedo o naši Sloveniji. Oktobra sem pa rodila še eno hčerkico Marianne Jennifer.

PAUL IN ANN DRIES

Nancy Marie Dries s slovenskim fantom

Ko smo bili skupaj — srečna družina

Obnavljam naročnino za Rodno grudo, na katero smo naročeni od vsega začetka. Zdaj mi je 77 let. Sin in hčerka imata svoji družini. A misli mi uhajajo v preteklost. Mislim na moža, ki je že nekaj let v grobu. Mislim na čase najinih srečnih mladih let, pa tudi težav, ki sva jih skupaj premagovala.

Za možem mi je ostal grob in dva zvezka pesmi. Še zelo mlad je začel pisati pesmi. Ob vsaki priliki, ob rojstnem dnevu, obletnici poroke itd. mi je napisal pesem, v kateri je z lepo besedo izrazil to, kar je čutil. Dostikrat prebiram te njegove pesmi in čimbolj se odmikajo leta, tem večkrat mislim na našega ljubega, nepozabnega papana, ki nas je zapustil v novembru pred petimi leti. Doma sem iz Novega mesta. Moj oče je bil sodar. Delal je zelo velike sode, vse ročno in je kmalu umrl. Imela sem tri brate, dva sta se izučila za kleparja. Eden je imel v Ljubljani zelo znano kleparsko delavnico. Danes so vsi trije že mrtvi. Eden je umrl med prvo svetovno vojno. Drugi se je ponesrečil pri delu. Tretji pa je podlegel hudi operaciji. Jaz sem se izučila za šiviljo. Moža sem srečala med prvo svetovno vojno, ko je bil kot ranjenec v vojni bolnišnici v Novem mestu. Vzljubila sva se in veliko mi je povedal o sebi. Doma je bil iz Zidanega mosta. Sedemleten je izgubil očeta. Mati se je drugič poročila. Dobil je očima, ki ga ni maral. Ta je odpeljal mater v Moers v Nemčijo, pastorka Jožeta pa sta pustila v Zidanem mostu pri stari materi. Z babico sta veliko prestradala, zato je Jože, ko mu je bilo petnajst let, odšel k materi v Moers. Ta mu je našla delo v rudniku. Med prvo svetovno vojno je moral k vojakom in tako sva se slučajno našla v Novem mestu. Dopisovala sva si in po končani vojni sem odšla k njemu v Nemčijo, kjer sva se l. 1920 v Merbecku poročila.

Jože je bil nežen, topel in zelo bistroumen. Zanimala ga je elektrotehnika. Z njo se je pobilže seznanil že v vojaških letih, ko je delal v telefonskem oddelku. Dvanajst let je rudaril v Nemčiji, nato pa sva se preselila v Heerlen v Holandijo, kjer je bil boljši zaslužek in tudi za stanovanje je bilo lažje. Delo v rudniku je bilo zelo težko, saj je moral pri kopanju rudar stati v blatu in vodi. Tako je Jože po dobrih trinajstih letih hudo zbolel. Moral je pustiti delo. Upokojili so ga z majhno pokojnino, ko je imel komaj 42 let. V družini smo bili že štirje, saj sva imela hčerko in sina. Morala sem pridno šivati, da smo se preživljali.

Kurnikovi v prvih letih življenja na tujem

Potem se je začel ukvarjati s sestavljanjem radioaparatur, kar je bilo takrat v Heerlenu nekaj čisto novega. Zelo se je trudil, da se mu je posrečilo. Kupoval si je strokovne knjige in pridno študiral ter sestavljal radijske aparate, kakor je bilo napisano. To se je razvedelo med ljudmi in prinašali so mu aparate v popravilo. Tako je z velikim trudom še kaj zaslužil. Kakšno veselje je bilo v družini, ko je montiral prvi radioaparat in smo po slušalkah slišali postaje Francije, Belgije, Španije in Italije. Včasih je pri svojem delu prebil po cele noči in jaz sem sedela ob njem, ker me je to zelo zanimalo in sem vedela, da mu je všeč, da se zanimam za njegovo delo. Preselili smo se v hišo s trgovino, kjer je Jože radioaparate najprej popravil. Ko pa so prišli v prodajo Philipsovi in Siemensovi aparati, je prevzel zastopstvo za ti tovarni. Po nekaj letih smo kupili sredi mesta zemljišče in zgradili trinadstropno hišo, kjer smo imeli trgovino z radioaparati in drugimi gospodinjstvenimi stroji. Po moževi smrti je sin to trgovino še povečal.

Tako smo živeli srečno. Oba z možem sva ostala zavedna Slovenca in sva v povojnih letih ob poletjih rada prihajala na oddih v lepe domače kraje. Pred petimi leti pa je moj mož podlegel pljučnemu raku. Odšel je za vselej. Le njegove pesmi so mi ostale in veliko fotografij iz časov, ko smo bili vsi skupaj srečni. Nisem sama. Sina imam in hčerko in vnuke, ki jih imam tako rada. Pa Jožev grob imam, na katerega prinašam rože, ki jih je imel zelo rad. Pa vendar sem sama, čeprav vem, da je po svetu še veliko žena vdov, ki so osamljene kakor jaz. Naj velja vsem tem moj pozdrav.

FANI KURNIG
HEERLEN

Pota življenja v dvoje

Ljubezen! Čustva, ki so v tujini še bolj potrebna in skoraj nujna. Osamljeni, daleč od svojih domačih, si zaželimo bližino človeka, nekoga, s katerim bi lahko podelili vse tiste drobne, a vendar pomembne vsakdanje dogodke, misli, ugotovitve. Res je, da lahko izmenjamo vtise, misli, zadošča tudi dober prijatelj, včasih tudi znanec. Tako kot pravi pesem, ki se začne: »Nekoga moraš imeti rad!« Želimo si nekoga in ta nekdo naj bi bila oseba, ki nam pomeni več kot vsi znanci in prijatelji.

Tudi mlada Maja, ki se je pred leti zaposlila v Nemčiji, ni dolgo vzdržala brez čustev ljubezni, brez fanta, kateremu je hotela dati več čustev kot vsem bežnim znancem, ki jih je srečala v svojem življenju. Toda naj pove sama: »V domovino sem prišla le za nekaj časa. Izko-

PIŠE: AZRA KRISTANČIČ
DIPLOMIRANA PSIHOLGINJA

ristila sem dopust. Hkrati pa bi rada v tem času končno le našla rešitev iz razmer, v katerih živim zdaj. Vem, da je v mojem življenju z možem marsikaj narobe, toda ne vem, ali sem za najine odnose kriva jaz ali mož? Morda pa je le z menoj narobe? Sicer pa... Pripovedovala bom od začetka.«

»Ko sem pred devetimi leti prišla v Nemčijo, se mi je zdelo, da je ves svet moj, življenje pred menoj. Z velikim veseljem sem se lotila dela. Veliko nisem premišljevala, kajti ko sem odhajala od doma, sem si želela le spremembe, hotela sem pokukati v ta veliki svet. Srečala sem tudi precej fantov, nekateri so mi bili bolj, drugi manj všeč. Toda le eden med njimi je v meni vzbudil več čustev in več želja. Zdaj, ko premišlujem, se spominjam, da je bil že na pogled zelo privlačen in mikaven za številna dekleta, ki so ga poznale. Nemec je, lep, močan, privlačen. Najini poti sta se združili, čeprav nisem bila tako lepa, kot so bile druge.

Naposled se je le odločil zame in sva se prav kmalu poročila. Nato je prišel otrok in nekaj časa sva se lepo ujemala.

Par

Foto: Milenko Pegan

Prav kmalu pa sem ugotovila, da se zelo razlikujeva. Ko je minila prva zagledanost in vse tisto, kar spremlja začetno ljubezen, sem ugotovila, da je moj Horst hladen človek. Nikoli mi ni znal in še danes ne zna pokazati svojih čustev. Tudi ko mu omenim željo, da bi pokazal malo več nežnosti, se mi smeje. Če sem ga kdaj vprašala, ali me ima rad, me je marsikdaj precej grobo zavrnil: »O tem pa se res ne bova pogovarjala. Če bi bilo drugače, pač ne bi bila skupaj!«

V njegovi družini so me sicer kot tujko kar lepo sprejeli, čeprav se nikoli nisem mogla navaditi na večjo hladnost v odnosih, kot je pri nas doma. Saj vem, da si tudi tukaj ne padamo v objem, toda jaz sem si zaželela čustvene toplote, nežnosti in vsega tistega, kar človek pričakuje, da bo dobil v zakonu.

Pa tudi sicer sva si različna. On je bolj miren, nedružaben. Jaz si pa tako želim družbe, pesmi, plesa. Saj sva še mlada, imava po devetindvajset let in bi si lahko privoščila vsaj tu pa tam kakšno zabavo. S poroko sem se povsem zaprla v stanovanje, še tisto malo naših rojakov, kar sem jih prej poznala in se z njimi družila, sem sčasoma izgubila in zanemarila.

Tako je Maja pripovedovala o svojem življenju, o odnosih z možem, izražala svoje nezadovoljstvo in iskala odgovor na vprašanje, zakaj se ne razumeta z možem, zakaj je ona sama nezadovoljna. Najraje bi vse skupaj pustila in se vrnila nazaj v domovino. Sicer pa je bila prepričana, da odgovor, zakaj se ne razumeta z možem, ima, saj je sama povedala, da so šele zdaj prišle na dan vse razlike, ki so značilne za moževa in njeno nacionalnost. Različni narodi, različna čustva, različni... Maji je to razliko posebej blizu njen mož. Bila je osnovni vzrok njenega nezadovoljstva.

Toda, Maja je med nekajkratnimi razgovori povedala še več o odnosih z možem.

Nikoli do zdaj ni začutila zadovoljstva, ki ga sicer doživita moški in ženska, ko čutita drug do drugega ljubezen ali naklonjenost. Nezadovoljna s skupnostjo je bežala v delo. V službi je zaradi pridnosti iz dodatnega izobraževanja dosegla kar precej pomemben položaj, kar pa možu ni bilo všeč. Res je rad videl, da je k hiši prinesla več denarja, toda preveč je bila odsotna z doma. Njena odsotnost je moža motila, tako da je bila njena služba večkrat v središču preprirov, ki so se porajali med njima. Očital ji je, da ne skrbi dovolj za otroka, čeprav je njenega Roka že od malega pazila moževa mama, ki je bila sama in jo je vsaj otrok razvedril.

Ko je minil dopust v domovini, je Maja odpotovala nazaj v Nemčijo. Toda odpotovala je z novimi spoznanji. Že v domovini je začela na svoje zakonsko življenje in moža drugače gledati. Mož ni bil več »hladni Nemec«, počasi se je spreminjal. V Majinih očeh v človeka, ki pač drugače ni znal izražati svojih čustev kot s svojo prisotnostjo in stanovitnostjo ter zvestobo. Prvič, odkar je v skupnosti z možem, je začela iskati vzroke nezadovoljstva tudi pri sebi, v svoji zmanjšani sposobnosti življenja v drugega. Spoznala je, da je v bistvu bežala iz skupnosti in od moža, od katerega je pričakovala »na pladnju servirana čustva ljubezni«, ne da bi kakorkoli skušala sama bogatiti odnose z možem. Krivda moža se je zmanjšala ob spoznanju, da za njeno hladnost v intimnih odnosih ni odgovoren le mož, ampak tudi sama. Kajti nikoli ni sprejela vloge ženske. Sprejela jo je le na videz, zadovoljna pa le ni bila. Krivca pa je iskala, tako kot mnogi radi storimo, v svetu zunaj nas.

Zadnjič, ko sem jo videla, preden je odpotovala, se ji je zelo mudilo domov v Nemčijo. Imela sem vtis, da je hotela čimprej drugače zaživeti, obogatena z novimi spoznanji o sebi in svojem življenju.

Korak v novo življenje

Ko je letalo pristalo in so potniki začeli počasi izstopati, je harmonikar v slovenski narodni noši zaigral veselo domačo vižo; igral je in igral in potniki so prihajali vse bliže, starejši in mlajši, z otroki in brez, vsi vzradoščeni, nasmejani, pripravljeni na tople objeme domačih in prijateljev, ki so jih, mnogi z rožmarinom in nageljni, čakali zunaj letališke zgradbe.

Frances in John sta izstopila med zadnjimi. Držala sta se za roke in se drug drugemu nasmihala, da je kar nekaj spodbodlo harmonikarja in je še bolj veselo raztegnil harmoniko, Gorenjki ob njem pa sta segli v cekarja, od šopka odtrgali dva rdeča nageljna in jima ju pripeli na prsi.

Tako sta prišla Frances in John na obisk v stari kraj. Nihče od domačih ju ni čakal pri izhodu, a tega nista kar nič pogrešala. Najela sta taksi in se odpeljala v Ljubljano v hotel. Potem smo ju srečevali v Ljubljani in njeni okolici, pa v drugih naših krajih, ki jih posebej radi obiskujejo turisti. Bila sta na Bledu, ogledala sta si lepote Postojnske jame. Preživela sta deset prijetnih dni v Bohinjju, se z žičnico povzpela na Vogel. Obiskala sta Primorsko, Dolenjsko in Štajersko. Belo krajino sta pa prehodila takorekoč počez in po dolgem, saj je bil od tam John doma.

V majhni vasi sta se za nekaj dni ustavila pri postarni ženici, ki je bila hči Johnove krstne botre. Ta je pripovedovala in pripovedovala, John in Frances pa sta poslušala. Pletla je spomine iz davnih in manj davnih dni: Oh, kakšen možak je bil Johnov oče, dokler ga ni drevo pri delu v hosti pokopalo pod seboj in je ohromel. Potem je bil le še senca samega sebe, sam sebi v napoto, dokler ga po desetih letih ni odrešila smrt. Pa mati, takšna drobna in žilava, koliko je prenesla, vzdržala, vsa delavna od jutra do noči še v poznih letih, ko je bila vsa upognjena. Pa ji je bilo le prizaneseno najhujše, da je umrla še pred začetkom druge vojne, da ni doživela, ko so ji tuji vojaki, ki jih je pripeljal izdajalski domačin, ustrelili sina, Johnovega brata, poklali živino in zažgali domačijo...

John in Frances sta obiskala staro pokopališče z nagnjenimi nagrobniki. Tudi nagrobnik njegovih domačih je bil že precej nagnjen in imena, vklesana v kamen, je močno izlizal čas. Le ime Johnovega brata Mihe, ki je bil v zadnji vojni ubit in so ga iz skupnega groba prekopali k staršem po vojni, je bilo takšno, kakor da so ga šele pred nekaj tedni vklesali v kamen. Mihalek, kakšen otroček je še bil, ko je on odhajal v Ameriko in kako je takrat jokalo. Ko je bil

ubit, mu je pa bilo komaj petintrideset let. John je ob misli na brata stisnil ustnice v tihi bolečini.

Bila pa so tudi veselejša srečanja. Mike, nekdanji sošolec, je bil presrečen, da sta se po tolikih letih spet videla. Pripovedoval jima je imenitno gostijo, potem pa mu je seveda moral natanko razložiti kako to, da je zdaj pripeljal s seboj Frances, ko še prav dobro pomni, da je v mladih letih v Ameriko s seboj vzel ženo Katico, dekle iz sosednje vasi.

John in Frances sta se spogledala in bila malo v zadregi, čeprav sta takšna vprašanja pričakovala.

Res je, je John povedal Miku, Katy je bila nad trideset let njegova dobra, ljuba in skrbna žena. Sina in hčer imata pa vnuke. Za njo, Frances, pa sploh ni vedel, da živi tam v Ohiju, kakor ona ni vedela zanj. Tudi ona je imela moža, svojo družino. Prav nikoli se nista nikjer srečala. Potem pa je Katy zbolela in po dolgem bolehanju jo je za vselej izgubil. Ni mu bilo lahko, posebej še, ker sta sin in hčerka imela že svoji družini in živita daleč v stran.

Pa si je pomagal sam, kakor je vedel in znal, kakor si pač pomagajo drugi vdovci. Kuhal si je in pospravljaj, gojil na vrtičku tisto pač, kar je imel najraje, kosil s strojčkom travico in obrezoval grmiče in vse je bilo o.k. Navadil se je na tisto življenje in ko so ga znanci začeli drezati, naj se spet oženi, se je najprej razjezil, potem pa se je takšnim pripombam smejal: »Katera me bo pa marala, saj lezem že proti sedemdesetim?« Pa so šli celo tako daleč, da so mu nasvetovali to ali ono vdovo: »Kakor

nalašč bi bila zate«. Če je na to pomislil, si kar ni mogel predstavljati tuje gospodinje v domu, kjer je toliko let gospodarila njegova Katy. Včasih je bil seveda hudo sam. Prišle so ure, ko se mu ni dalo, da bi šel k sosedu, da bi vrgla karte, ko mu tudi za branje ni bilo. Zaželel si je, da bi se z nekom čisto po domače pomenkoval o drobnih vsakdanjih rečeh. Takrat ga je pri srcu zbolelo, če je pogledal stol, v katerem je Katy posedala ob večerih s pletenjem v naročju. V takšnih trenutkih je prvokrat pomislil, da morda nasveti znancev, naj si poišče drugo ženo, le niso tako prazni. A katera naj bi nadomestila njegovo Katy, si sploh ni mogel misliti.

S Frances sta se srečala slučajno, ko sta na izletu upokojevcev vsak s svojo družino prisedla k isti mizi. Morda je prav zato, ker je bila v družini najbolj tiha in odmaknjena, napletel pomenek z njo. Zvedel je, da je rojena v Ameriki, njen mož pa je bil Slovenec, z Notranjske. Vdova je. Odkar se je omožila hčerka in se odselila v drugi kraj, živi sama. Iz čisto vsakdanjega pomenka se je rodilo poznanstvo. Začela sta si dopisovati. In ko ga je tisto zimo tako trdo prišla pljučnica, da je moral v bolnišnico, ji je pisal. Obiskala ga je. Najprej v bolnišnici, zatem pa doma. Ko je videla, kako je od bolezni zdelan in v vsem odvisen od dobre volje sosedov, je nekaj dni ostala pri njem, da je uredila glavno in skrbela zanj, dokler se ni izvlekel iz najhujšega.

In tako se je zgodilo kar nekako samo po sebi, da sta se končno dogovorila, da se vzameta. Znanci so jima čestitali. Otrokom pa seveda sprva to ni hotelo v glavo.

John je hudomušno pomežiknil in pogledal ženo in drobna, nežna, belolasa Frances je zardela v zadregi.

Zatem je John še povedal, da sta komaj nekaj mesecev poročena in da je njun obisk starega kraja pravzaprav njuno poročno potovanje, na katerem je hotel svoji ženi, ki še nikoli ni videla teh krajev, pokazati, od kod je doma.

Vsi so jima hrupno, zares iz srca, zaželeli sreče in dobrega zdravja in spet so trčili ter izpraznili kupice žametne belokranjske črnine.

Ko sta se poslovila, se je vsa Mikova družina zbrala pred hišo. Gledali so za njima in jima mahali, ko sta se z roko v roki složno spuščala v dolino. On visok, rahlo upognjen v plečih, ona vsa nežna in drobna ob njem. Živahno sta se pomenkovala in se smejala.

Da, sreča pride včasih tudi bolj pozno, ko je skoraj ne pričakuješ več.

INA

Izlet

Foto: S. Buslič

Kadilska zgodba

Bližala se je prva obletnica vstaje. Po vsej Krajini se je dvignila, razrasla in razširila vstaja, a skupaj z njo je po kmečkih vrtovih bujno rasel prvi svobodni ljudski tobak. Rasel je navkljub financarjem, monopolu Neodvisne države Hrvatske in krajiškim starcem, ki so ga vztrajno obtrgovali in ga še kar zelenega kadili.

Tihotapci, ki so se pojavljali nekje od Imotskega, so prenehali prihajati v vasi, da bi prodali svojo robo, kajti niso mogli vzdržati konkurence krajiškega tobaka. Niso se mogli okoristiti niti pri vojski, kajti medtem ko so merili in prodajali svoj tobak na deke, so ga kmetje merili na košare, vreče in ostale preproste srčne mere, katerih ni v inozemstvu.

Bujne vrste tobaka pa so služile tudi v drugačne namene. Če je nad vasjo zaokrožil Paveličev avion »bregejec«, se je stari Tanasije Bajić skril med tobak in od spodaj na ves glas preklinjal avion, ga imenoval kanta in nebodigatreba, mu opsoval Ante Pavelića, očeta in mater in mu dodal še druge mastne parole. Zvečer pa, ko ni bilo letala, je stričku Tanasiju služil tobak v druge namene, medtem ko je njegovemu najmlajšemu sinu, šestnajstletnemu mladeniču, prišel kar prav za njegove prve sestanke z dekletom.

Toda vsaka dobrota in obilnost imata tudi svoje temne strani in tako je bilo tudi s tobakom. Neizčrpne in bogate količine tobaka so izzvale veliko povpraševanje po nekem drugem artiklu, katerega je bilo zelo malo po upornih vaseh, to pa je bil papir.

Tisti kadilci, ki so prenašali kajenje s pipo, so se še kar dobro znašli, saj so po vaseh rasle kot gobe po dežju pipe najrazličnejših oblik in velikosti, od najskromnejših pipic, napravljenih iz gline, pa vse do ogromnih liških pip, pravih dimnikov, ki so bile strah in trepet za vsako krščno in nekrščno tobačnico.

Če je v zimskih večerih kakšen ded potegnil dim iz takšnega dimnika, so otroci popadali s tronožcev, ženske pa so pričele zmerjati starca, ki je bil ves zavrt v oblake in blažen kot maček, in mu svetovale, naj napolni pipo s čim takšnim, »o čemer se ne govori«. Starec pa jim je le modro odgovoril:

— Izignite, hudiči, to ni stara Jugoslavija, da človek ne bi smel saditi svojega tobaka in da je moral kaditi različna čuda. Kadil sem že, moj sinko, jesenove liste, deteljo, skorjo sliv, koruzne laske, pa bi moral sedaj kaditi še to, kar vi zahtevate. Toda to sedaj, to je naša država, zato bom menda ja lahko kadil tisto, kar pridelam.

In medtem ko so piparji uživali, so tisti, ki so kadili cigarete, a teh je bilo večina, začeli neusmiljeno gonjo za papir.

Če so iz odbora poslali pismena obvestila, potem so zaradi varnosti izbrali za kurirja nekadilca, kajti večkrat se je že zgodilo, da se je kurir kadilec spozabil, pa je med potjo, drugo za drugo, pokadil vso pošiljko. Seveda se potem ni smel vrniti v vas, ker se je ustrašil, da ga ne bi odborniki kritizirali na vaški konferenci, in kaj je

hotel — zaprašil se je v najbližjo partizansko četo in se tam javil za konjevodca ali celo za bombaša, kajti bolje je bilo iti nad bunker, kot pa da bi moral prenašati kritiko cele vasi.

Tisti z vasi, ki se je s kom dopisoval, je v začetku nekolikanj premišljeval in se branil, da bi kadil zaostala pisma. Tako je neki gozdar tri mesece kadil ljubezenska pisma svoje hčerke, ki jih je dobivala od nekega občinskega pisarja, toda ko so prišle na vrsto pisarjeve razglednice, si je možakar dolgo časa ogledoval vijoličasto bleščeče se slike, krcal po njih in nazadnje nejevoljno zamrmral:

— Ta pisarček je bil pravi osel. Dokler je še pisal navadna pisma, nič ne rečem, toda ko je pričel s temi vražjimi razglednicami, ki so figo vredne, se je takoj videlo, da je popolnoma ponorel. Zato se tudi ne čudim, da je danes med četniki.

V neki vasi je vaški cerkovnik pametno izkoristil pomanjkanje papirja in odsotnost popa, ki je odšel med četnike, in je pričel prodajati župnijski arhiv. Tako so kmetje najprej pokadili vse rojstne liste cerkve sv. Janeza Krstnika, potem pa so pričeli kaditi tudi vse svoje prednike, ki so bili zapisani v matično knjigo. Na ta način so na simboličen način upepelili svoje mrtve. Ko so prišle nazadnje na vrsto še cerkvene knjige, je pobožni cerkovnik oddrdral dve-tri molitvice za oproščenje grehov, poljubil cerkveno knjigo in z veliko žalostjo dejal:

»Vem, da bom gorel v peklenškem ognju, ker prodajam svete knjige, toda kaj morem, če sem takšne narave in se ne morem ubraniti greha.«

Le letaki, ki so jih Švabi in četniki pošiljali in metali iz avionov na osvobodeno ozemlje, so bili neuradne pošiljke kadilskega papirja. Tako so kmetje, kakor hitro so zaznali, da se približuje avion, čimprej zbrali svoje otroke in jih postavili v bojno pripravljenost. Čakali so, da so videli, ali bo letalo odvrгло letake ali bombe, in če so videli, da so se iz njega vsuli letaki, so ostro ukazali:

— Letaki! Otroci, v strelce!

Otroci so pričeli pravo hajko. Zaprashili so se za letaki po dolinah in dolinicah, po trnju in leskah, tako da so se mnogi vračali domov brez kap in celo brez hlač.

Tisti, ki je imel mnogo otrok in vnučkov, je po takšni operaciji lahko odprl pravo pravcato maloprodajo papirja.

Te kadilske težave pa niso obšle tudi našega, že prej omenjenega, strička Tanasija Bajića. Že od otroštva ni mogel prenašati pipe, kajti oče ga je večkrat premlatil s težko tobačnico, pa je bil zdaj ves na žerjavici, kako bi prišel do papirja.

Najprej je poskušal, razumljivo, okrasti svoja vnuka, mala pionirja, učenca, in jima je dvakrat ali celo trikrat iztrgal po kakšen list iz njunih beležnic. Toda ko sta vnuka to opazila, sta pričela skrivati svoji šolski torbici in mu celo zagrozila, da bosta o tem obvestila vaški odbor na prvi konferenci zaradi prosvetne sabotaže. Potem se je Tanasije odrekel teh vražjih poslov, čeprav je godrnjal proti vnukoma:

— Lopova, če se bo še kdaj povrnila stara Jugoslavija, bom tudi jaz nastradal zaradi sajenja tobaka, pa tudi vidva mi bosta plačala.

V starčkovi skrinji pa je kar mrgolelo različnih potrdil in priznanc za davke, različne globe, dajatve in drugih

čudes, s katerimi je stara Jugoslavija osrečevala svoje podanike, ali bolje rečeno, domačine, ki so živeli po va-
seh. Te spomine mile mamice Strmoglavljenske je starček
skoraj vsak dan premetaval in v njih videl vabljivo gra-
divo za kadilce, toda kakor hitro je segel po kakšnem
potrdilu, da bi vanj zavil tobak, so se mu pred očmi
prikazali žandarji, gozdarji, financarji, okrajni načelniki
in ostali osrečitelji tako, da so mu kar naenkrat roke
odrevenele. Z globokim vzdihom bi zaprl skrinjo in su-
mljivo vrtel glavo.

— Jok, s tem se ne spleča šaliti. Če se ponovno vrne
tista stara zmešnjava, mi bodo še enkrat vzeli vse to,
kar sem že plačal, če jim ne bom pokazal potrdil.

Nekega dne pa se je starina znašel na nekem velikem
zborovanju in slišal od govornikov in naroda, da nočejo
stare Jugoslavije in njenega povratka. Ves navdušen se
je obrnil k političnemu komisarju, svojemu znanцу iz
vasi, in ga vprašal:

— Boško, mar je to resnica, kar danes govorite? Bi nas
lahko doletela ta sreča, da se ne bi nikoli več vrnili stari
lopovi?

— To drži kot pribito, striček Tanasije, samo složni mo-
ramo biti.

— E, seveda bomo složni, — je obljubil starina blaženo.
Toda kakor hitro je prišel domov, je vzel iz stare skrinje
vsa potrdila in jih natrpal v svojo torbo.

— Kam pa kam z vsem tem papirjem? — se je začudila
njegova stara.

— Kam? Ve se, kam, kadil bom, — ji je ostro odvrnil
Tanasije.

— Le kako boš pokadil državne stvari, ti, črni in zeleni
strahopetnež? — se je zgrozila starka.

— Nič se ne sekiraj, — ji je vedro odvrnil starec, —
staro je bilo in odšlo, novo pa bomo zidali sami, kakor
najbolje vemo in znamo.

Deset, petnajst dni je stari ves blažen udarniško kadil
svoje starojugoslovanske spomine in se tako zadovoljno
smehljal med gorami dima, kot bi pred njim gorele vse
žandarmerijske kasarne tega sveta. Ko je končno pokadil
še zadnje potrdilo, je zavzdihnil, kot da bi s sebe odvr-
gel težko breme.

— E, sedaj je končano, kar je je, ne da se več popraviti.
Zagazil sem, pa je sedaj potrebno, da složno podpremo
tisto, o čemer je govoril komisar Boško.

Res je potem stari Tanasije še nekaj noči sanjal o žan-
darjih, kako ga vežejo in lovijo zaradi požiga države, toda
ko se je prebudil, je samo zaspano zamrmral:

— Bog z vami, žandarčki, zažgal sem vam hišo, a sedaj
lahko prihajate, kolikor vam duša da, uničeni ste.

Ni preteklo še dolgo časa, ko je stari Tanasije vse bolj
pogosto pričel opazovati napol prazno babičino skrinjo,
na katere dnu je bila slabo uokvirjena slika kralja, ki jo
je starka dobila bog ve kje. Kadarkoli je starec zagledal
kralja, kako kuka izpod volnenih klobčičev, se je na-
mrščil in pričel godrnjati:

— Hm, tudi tebi bi bilo potrebno zaviti tvoj tanki vrat.
Starka je opazila to preveliko dedovo monarhistično vne-
mo, zato ji je postalo vse skupaj dokaj sumljivo. Nekega
dne se je kot mačka postavila med svojim starim in tisto
skrinjo, ki je služila za začasno prestolnico kralju Petru
II.

— Stari, stoj, niti koraka dalje! Vem, kaj si se domislil,
hočeš mi ukrasti kralja, a jaz sem dala zanj na trgu
deset jajc.

— Hudiča, lepo cvrtje bi lahko napravila iz njih, — je
žalostno ugotavljal Tanasije, potem pa je pričel prepri-
čevati babico:

— Pojdi no, stara, ne bodi nora, reci mi, kdaj sem že
ukradel kakšnega kralja. Zaželel sem si videti našega
lepega Petrčka in pri moji veri, tudi na njegovo mater
večkrat pomislim, tako rad ju imam.

— Ej, eej, — je nejeverno odvrnila starka s strašnim gla-
som trobente, a v očeh se ji je nekaj ljubosumno za-
svetlikalo, — ne spominjaj mi nobene druge, dokler sem
še jaz živa. A to, da hočeš videti kralja, to že vem zakaj.
— Zaradi česa, zaradi česa, — se je zmedel Tanasije, ko
je videl, da je njegova žena jasno spoznala njegove vele-
izdajalske namene.

— Hočeš ga pokaditi, nesrečnik, — ga je pokarala starka.
— Ker si pokadil že potrdila za globe in davke, bi hotel
še kraljevo sliko, toda gorje ti, če se vrne: nastradal boš,
kot si dolg in širok.

— E, saj prav zaradi tega hočem tudi njega urediti, —
je vzkliknil Tanasije in javno razgrnil na mizo svoje
republikanske karte. — Že na dveh konferencah sem
slišal, da je kralj izdajalec, da je zbežal, a nas prepustil
Švabom — in kar je še najhuje, danes je proti nam —
partizanom, a navija za tiste bradače — četnike.

— To ne more biti res, — je zazijala vanj starka. — Da
bi bil kralj s četniki?

— To ve že vsaka slepa kura, — je vzkliknil stari. —
Ne veš samo ti, ker ne hodiš na konference. Vidiš, če bi
šla med ostale ženske, danes ne bi branila četniškega
kralja.

— O ljudje, da bom na starost branila četnike, psi naj
jim brade poližejo, — je zapihala starka, srdito odprla
skrinjo in pograbila z dna kraljevo sliko...

— Marš ven, Petrček, prišel je tvoj črni petek. Nič več
ne boš poganil moje častitljive skrinje.

Tanasije je radodarno sprejel svojega ljubljenega vladar-
ja, odtrgal od njegove fotografije dokajšen kos papirja
in si zvil pravo »zimsko cigareto«, ki je bila debela kot
kakšna raketa. Medtem ko je dodobra zadimil in se
nakašljal, je nič kaj navdušeno pristavil:

— Uh, smrdi ta kraljevski papir, kot da bi človek kadil
oslovsko kopito.

— Do konca ga moraš pokaditi, pa čeprav krepneš, — je
ukazala starka. — Ne bom trpela četnikov v svoji hiši.

In Tanasije je, vsa čast mu, do večera pokadil vsega
Petra in tako dokazal starki upornost in moč svojega
republikanskega prepričanja.

Preteklo je le malo časa od tega zgodovinskega popol-
dneva, ko je striček Tanasije razčistil z monarhijo. Ne-
kega dne pa je starka s strahom opazila, da se njen stari
potika po hiši in nekoliko postrani gleda na ikono svetega
Nikole in nekaj nejevoljno godrnja.

— Hej, stari, da nisi slučajno vrgel oči tudi na svetega
Nikolo, gorje mi? Da ne misliš tudi njega spraviti za
Petrom.

Stari ji na to ni ničesar odgovoril. Obrnil se je vstran,
da mu ne bi videla v oči, kljub temu pa je sam zase
momljal, da tudi od tega Nikole ni nobene koristi in da
je zelo vprašljivo, če je bil sploh svetnik. Nihče pa mu
ne more zagotoviti, če se ni morda celo spetljal s takrat-
nimi četniki, ali kako so se že imenovali tisti biblijski
izdajalci.

Ko pa se je starec izgubil nekje na dvorišču, se je babica
zagledala v ikono in sumljivo obrnila glavo:

— E, moj Nikola, moj Nikola, zdi se mi, da se tudi tebi
slabo piše v tej hiši. Ker moj Tanasije že ves tiči po
konferencah, ne bo kmalu nič več priznal niti stare obla-
sti na onem svetu.

PREVEDEL: MIHA MATĚ

otroci berite

Vojan Arhar

UGANKA

Vrhu strehe sajast ded
mirno opazuje svet,
ker mu za norčije ni,
črno pipico kadi.

(dimnik)

Vrhu strehe vitek škrat,
enonog, na koncu zlat;
če nevihta vreme spači,
strelo koj pod zemljo stlači.

(streljod)

Katejan Kovič

POBEG

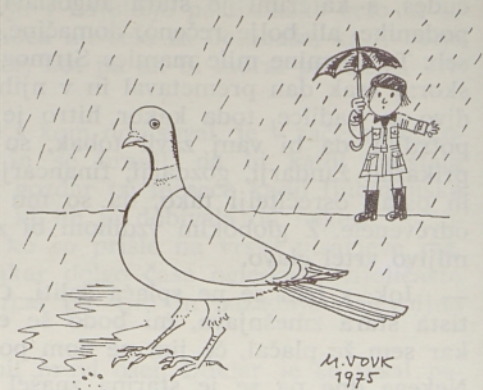
Mojemu sinu iz besednjaka
sta pobegnili dva korenjaka.
S culo in mulo sta jo pobrala:
eden je Prosim, drugi je Hvala.

Spekli smo jima debelo potico,
spekli kolino in pečenico,
šli po igrače smo v trgovino,
karte kupili za cirkus in kino.

Prosim in Hvala pa kakor dva mutca,
Prosim in Hvala pa kakor dva butca —
pa čeprav jima trebuh kruli —
raje živita ob kuhani muli.

Prosim in Hvala, nesrečna cigana,
cula je prazna, mula prodana,
žalostna gresta beračit na tuje,
eden se joče, drugi vzdihuje.

Pameti bosta si v svetu kupila
in se ob letu zopet vrnila.
Včeraj sta pismo na pošti oddala:
Prideva kmalu. Prosim in Hvala.

Stana Vinšek

GOLOBČEK BREZ DEŽNIKA

Golobček brez dežnika
po dežju se potika.
Dežuje naj kot hoče:
on ne boji se moče!
Saj ve, da dežek zlati
želi mu le oprati
blesteče perje rjavo,
rdeči kljun in glavo,
rdeče nogavice
in drobcene nožice
in svetlo rjavi rep —
zato je vedno lep!

SVETLANA MAKAROVIC

Papagaj in sir

Nekoč je živel papagaj, ki je imel veliko željo: da bi vsaj enkrat v življenju jedel sir. Odpravil se je po svetu.

Letel je mimo hiše, kjer je na okenski polici ležal kos kruha. Pograbil ga je in zletel z njim na streho. Tam ga je seveda pojedel.

Potem se je ozrl in zagledal vrabca.

— Ti, ali je bil tole sir? ga je vprašal.

— Ne, je rekel vrabec. To je bil kruh. In lahko te je sram, da si vsega sam pojedel, meni pa nič dal!

— Nisem te videl, je zagodrnjal papagajček in odletel. Vrabec pa je čivknil za njim:

— Požrešnost papagajska, požrešnost papagajska!

Papagaj je priletel na kurje dvorišče, kjer je gospodinja ravno krmila kokoši, pomešal se je mednje in se nazobal žitnega zrnja. Potem se je obrnil k najbližji kokoši in jo vprašal:

— Ali je bil to sir, gospa?

— Buteč! je jezno rekla kokoš, ne norčuj se! Kakšen sir neki! In ga je kavsnila po glavi.

— Auva! je čivknil papagaj in brž odletel.

Priletel je na živilski trg. Tam je bilo vsega dovolj, povsod je kaj ukradel in tako se je najedel do sitega. Spraševal je in spraševal, a sira ni našel.

Trebuh je imel napet kot boben, ko je sedel na naslonjalo klopi v parku. Na klopi je sedel star mož in jedel kruh s sirom.

Papagaj je leno vprašal moža, kaj je.

— I kaj neki, je rekel mož. Kruh pa sir.

— Sir? To belo je sir? se je začudil papagaj.

— Seveda, je rekel mož. Ali ga hočeš košček?

— O, lepo prosim, je rekel papagaj.

Mož je odlomil košček sira in mu ga dal. Papagaj, ki se je bil napokal vseh drugih dobrot, je sir vzel, ga povohal in ga vtaknil v kljun.

— To pa ni dobro! je rekel in obraz se mu je spačil.

Mož je skomignil z rameni in jedel naprej.

Od takrat imajo vsi papagaji skremžene obraze, da boste vedeli, če vas bo kdo vprašal.

M. VOVK 1975

Črtomir Šinkovec

UGANKA

Zvrhana skrinjica
škatlic in žic,
iz nje prepevata
tetka in stric.

(opis)

KOROŠKA PRIPOVEDKA O ŠKRATKU

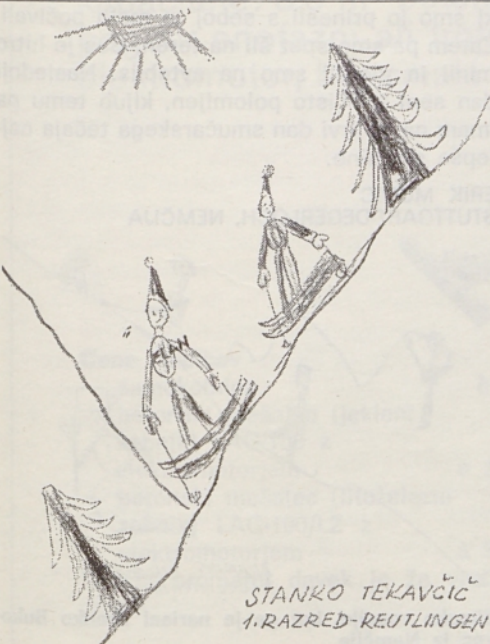
K čevljarju v Podpeči je prišel škrtat in ga vprašal, ali mu more narediti čevlje, ne da bi mu jih meril. Če mu bodo čevlji prav, jih bo plačal z zlatom. Čevljar je posadil škrtatka na klop, češ naj si malo odpočije, sam se je pa izmuznil iz sobe in nasul na prag pepela. Škratu je rekel, da mu bo naredil čevlje brez mere, da mu bodo prav.

Ko je škrtat odšel, so bili v pepelu odtisi njegovih nog in čevljar je imel mero in je naredil čevlje po nji.

Čez leto dni se je škrtat vrnil, pomeril čevlje, ki so mu bili prav, in odšel. Skozi okno je vrgel čevljarju zlatnik.

SONCE SIJE, DEŽEK GRE

Sonce sije, dežek gre!
Naša muca v brezje gre!
Kaj boš v brezju delala?
Šibice bom rezala.
Zakaj ti bodo šibice?
Metlice bom delala.
Zakaj ti bodo metlice?
Hišo bom pometala.
V hiši pometeni
mlade mucke rajale.
Naša muca mlade imela
včasih eno, včasih dve;
včasih belo, včasih črno,
včasih lepo pisano.

STANKO TEKAVČIČ
1. RAZRED-REUTLINGEN

Krožek mladih dopisnikov

Kako smo praznovali novo leto

Že dolgo poprej sem se veselila dneva, da bomo v slovenski šoli praznovali novo leto. Vsak učenec je ta dan prinesel s seboj zavojček sladkarij. Zatem smo žrebali, kdo od koga dobi zavojček. Vsi smo bili presenečeni in veseli.

SABINA CILENŠEK,
6. RAZRED SLOV. DOP. ŠOLE
NAGOLD — NEMČIJA

Bil je četrtek, zadnji dan našega pouka v slovenski dopolnilni šoli v preteklem letu. Bilo je zelo sončno in toplo. S sestro sva prinesli s seboj magnetofon v šolo. Plesali smo, jedli in pili. Škoda, da je ta dan tako hitro minil.

BLANKA CILENŠEK,
6. RAZRED SLOV. DOP. ŠOLE
NAGOLD

Novoletne praznike sem preživela doma v Sloveniji med svojimi domačimi. Zadnje nedeljo v letu 1974 je prišel dedek Mraz. Tudi name ni pozabil. Prinesel mi je šah, ki sem ga bila zelo vesela. Še isti dan sem se naučila, kako se premikajo figure. Zadnji večer starega leta smo se vsi zbrali in se pogovarjali o naši domovini. Opolnoči smo si voščili srečno in zdravja polno novo leto.

VESNA KRIŽMAN,
4. RAZRED SLOV. DOP. ŠOLE
NAGOLD

Zelo sem bila vesela, ko so mi starši obljubili, da bomo šli za novo leto v domovino. Radovedno sem čakala silvestrovanja. Zvečer smo se zbrali pri stari mami v Celju. Prišli so tudi moji strici in tete. Sedeli smo ob polni mizi jedi in pijač. Možje so igrali karte, mi smo pa gledali televizijo. Ob polnoči smo trčili s kozarci in si voščili srečno novo leto. Malo smo bili še skupaj, zatem smo šli spat.

DARJA KOPRIVŠEK
ISELSHAUSEN

Počitnic sem se zelo veselila, ker je bil to čas, ko smo odpotovali v domovino. Tam imam veliko prijateljev, s katerimi se igram in slovensko govorimo. Čas je doma tekel zelo hitro, pa smo morali prekmalu spet nazaj v Nemčijo. Vedno pa se zelo rada spominjam domačih krajev.

KSENIJA SELAN
ISELSHAUSEN

Risbi sta prispevala Stanko Tekavčič in Jani Marn iz Reutlingena v Nemčiji

JANI MARN
4. RAZRED
REUTLINGEN

V maminem rojstnem kraju

Malo bom opisal, kaj smo delali ob novoletnih počitnicah v Jugoslaviji in kaj mi je bilo najbolj všeč.

V petek 27. decembra smo se peljali z mojim bratranecem in sestrično v Sevnico. Očka in mama sta hotela še k mamini teti, ki živi tam za goro Lisco, ki je visoka 946 m. Tam je bilo res lepo. Sonce je sijalo in zrak je bil svež, snega pa nič. Potem smo šli v Sevnico na koline. Drugo jutro se je začel moj najlepši počitniški čas. Zjutraj smo sicer bili v skrbeh, ko je šel moj najmlajši enoletni bratranec kar sam na potep. Bratranec Marjan, ki ima 11 let, ga je šel iskat in ga našel, ko se je sprehajal sredi ceste. Tako se je vse srečno končalo. Popoldan smo šli na sprehod. Z nami sta bila tudi psa Piki in Pazi. Gledali smo, kako v dolini čez Savo delajo nov most. Prav prijetno smo se imeli. Drugi dan nas je ati peljal v mesto, potem pa je šel naprej v Ljubljano nakupovat material za novo hišo. Mi pa smo obiskali grob, kjer počivajo starši moje mamice. Od tam smo se povzpeli na grič, kjer je grad. Radi bi videli grofa in grofico, ki sta balzamirana v grajski grobnici, pa je bilo vse zaprto.

Tretji dan sem v domu Partizana videl dedka Mraza. Najprej smo gledali risanke, potem je dedek Mraz delil darila. Vsi so nekaž dobili, le jaz nič. Pa vseeno je bilo lepo v Sevnici in se že zdaj veselim, da bom poleti šel tja na počitnice.

Zdaj smo spet v Nemčiji, jaz pa sem žalosten, ker letos pri nas ni več slovenske šole. Zdaj se moram učiti kar sam, kar je bolj dolgočasno. A hočem znati slovensko, saj sem Slovenec.

BORUT KOKALJ
BRÜHLWEG 5
TORKENWEILER, NEMČIJA

Rad se igram

Star sem osem let. Hodim v 3. razred nemške šole. Vsak ponedeljek popoldne pa grem tudi v slovensko šolo. Vsak petek popoldan imam pa glasbeno šolo. Vendar se rad igram na igrišču ali ob potočku. Ob nedeljah gremo s starši, bratcem in sestrico v gozd. Tam lahko skačem in kričim po mili volji.

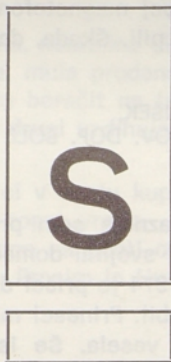
ALEKSANDER PENZ
SINDELINGEN, NEMČIJA

zavarovalnica sava

vam nudi vse vrste premoženjskih, transportnih, kreditnih,
kmetijskih in vse vrste nezgodnih ter osebnih zavarovanj

Poslužujte se zavarovalne zaščite pri

zavarovalnici sava

Moje počitnice

Med počitnicami sem se imela zelo lepo. Spala sem lahko, dokler sem hotela. Mamica je bila takrat tudi prosta in ni mi bilo treba v vrtec. Zjutraj sem vstala, se oblekla in pomagala mami. Popoldan pa sem imela prosti čas za igranje in učenje. Vsakih počitnic se veselim.

BRIGITA TEKAVČIČ
REUTLINGEN, NEMČIJA

Prvič se bom peljala z letalom

Naš učitelj v slovenski dopolnilni šoli Franc Šprah nam je povedal veselo novico, da bomo letos v juniju najbrž šli na skupne počitnice v Slovenijo na morje. Vodja skupine slovenskih otrok bo Margareta Kraševac, ki živi in stanuje v Malmöju. Ta kraj je od Landskrone oddaljen 45 km, vendar tu v tužini razdalje niso tako pomembne. V domovino bomo potovali z letalom. To bo moja prva vožnja z letalom. Skupaj z menoj bo potovala tudi moja mlajša sestra Helena. Na teh počitnicah se bomo gotovo spoprijateljili z mnogimi slovenskimi otroki. Pozneje si bomo pa prijateljske vezi še bolj utrdili z dopisovanjem. Obe s Heleno in tudi najmlajša sestra Ane-Marie smo rojene na Švedskem. Počitnic v Sloveniji se zelo veselimo.

DORICA BUDJA
LANDSKRONA, ŠVEDSKA

Na smučanju

Vsako nedeljo vstanem z mamico ob petih zjutraj. Potem mi pripravi sendviče in vse druge stvari, pa na pot. Avtobus pripelje ob šestih k Ritterschenke. Od tam se odpeljemo v Schwarzwald. Potovanje je dolgo. Ko smo se pripeljali do cilja, je vsak dal smuč na ramo in šli smo vrh hriba. Moj učitelj je bil tovariš Janez. Najprej smo se učili voziti plug, potem pa smuk. Od dvanajstih do dveh imamo počitek in malico. Potem gremo spet smučat. Ob štirih popoldan pa se odpeljemo nazaj v Reutlingen. Rada grem k smučanju zato, ker je zelo lepo. Veselim se že naprej vsake nedelje, ko imamo smučarski tečaj. Upam, da bo dovolj snega in dobre volje naslednjo nedeljo.

ROZIKA ŠUŠTERŠIČ
REUTLINGEN, NEMČIJA

Prvikrat na slovenskem smučarskem tečaju

V nedeljo 19. januarja sem z očkom odšel na avtobusno postajo, kjer se je zbralo že veliko pionirjev smučarjev, ki so se odločili za smučarski tečaj. Četrť pred sedmo smo se odpeljali s postaje. Med vožnjo je bilo zelo prijetno. Vseh skupaj nas je bilo 40 pionirjev in staršev. Sedel sem poleg Janeza, s katerim sva se za šalo ves čas dražila. Vožnja je kar hitro minila. Izstopili smo malo

pred Feldbergom. Veselo smo se s smučmi na ramah povzpeli na smučarski teren. Tam so nas porazdelili v skupine. Jaz sem prišel v skupino B k tistim, ki so bili določeni za nadaljevanje učenja smučarskih veščin. Tudi Janez, Feliks in Tomaž so bili v isti skupini. Naš mladi smučarski učitelj je bil zelo prijazen in nas je naučil, kako je treba smučati obračati, počepniti in skočiti pri vožnji navzdol. Opoldne smo se okrepčali z malico, ki smo jo prinesli s seboj in malo počivali. Zatem pa smo spet šli na teren. Čas je hitro minil in morali smo na avtobus. Naslednji dan sem bil čisto polomljen, kljub temu pa imam na ta prvi dan smučarskega tečaja najlepše spomine.

ERIK MODIC
STUTTGART-DEGERLOCH, NEMČIJA

BRANKO BUKOVEC I.R.
REUTLINGEN
Zimsko veselje, kot ga je narisal Branko Bukovec iz Nemčije

37

Narečna govorica

Dragi prijatelji,

ko boste prebirali moje današnje pismo, naj vam misli pogosto uidejo v mladost, domov, kjer ste preživljali zgodnja otroška leta.

Na svojem sprehodu skozi posamezne faze jezika pri človeku smo namreč prišli do stopnje, ko se v otroku izoblikujejo temelji govornega jezika. In posebej bi rad, da imate danes pred očmi zlasti otroka, ki raste v narečno močno obarvanem okolju, recimo v Prekmurju, na Primorskem, na Notranjskem, na Gorenjskem, na Dolenjskem, skratka kje na deželi, ne v večjih krajih.

Otroku od treh do šestih let se že toliko razširi duševno obzorje, da se zanima za veliko stvari, obenem pa so mu tudi zrasli že vsi zobje, da tehnično zmore vse glaso-ve materinščine.

V tem predšolskem obdobju se otrok postopoma prej ali slej odpove svoji »dojenčkovski« in otroški govorici. Tudi če mu ostane še kaj sledov tega, se jih zavestno in nagonsko otreša. Dan na dan se mu besedni zaklad veča. Stavki niso več enobesedni, besede ne več v zmeraj istem sklonu, glagoli ne več samo v opisnem deležniku (Peter pančkal), temveč v oblikah, kakor jih narekuje pravilna vezava.

Če se v tem obdobju z otrokom veliko pogovarjamo, če mu sproti pripovedujemo, kaj delamo, kaj se dogaja okoli nas, mu zelo pomagamo pri jezikovnem zorenju. Kmalu že lahko sledi tudi daljšim zgodbam, zlasti preprostim pravljicam, ki se dogajajo v zanj predstavljenem svetu.

Otrok namreč ne posluša odraslih samo takrat, kadar se pogovarjajo z njim. Pozoren je na vse pogovore v svoji okolici in jih neopazno vpija. Dan na dan nas potem preseneča z besedami in stavki, o katerih dostikrat ne vemo, od kod jih ima. In večidel jih zna tudi že smiselno pravilno vključevati in situacije ali v sobesedilo.

In da ne doživi preveč razočaranj glede pomena posameznih besed, neutrudno sprašuje: zakaj, kdaj, kako, s kom, kam, kje...

Na podlagi odgovorov si potem ustvari kolikor toliko jasne in večidel tudi pravilne pojme o spraševanih stvareh (če mu namreč na spraševanje pravilno in razumljivo odgovarjamo).

A danes mi ne gre toliko za jezikovno vzgojo v predšolskem obdobju na splošno, temveč predvsem za opozorilo na vlogo večje ali manjše čistosti narečij. Če oče in mati govorita isto narečje in izrazito narečje, potem se tudi na otroku kaj kmalu pokaže melodija. Če pa starša ne govorita istega narečja, potem se v otroku izoblikuje nekaj vmesnega. O tem se bomo pogovarjali kdaj prihodnjič.

Povrh tega je otrok v predšolski dobi izpostavljen že precej širšemu krogu ljudi,

s katerimi prihaja v stik. To ni več le naj-
ožji družinski trikotnik (mati, oče, otrok),
tudi ne več razširjena družina (bratec, se-
strica, babica, teta, ded...), temveč prihajajo na obisk vsi mogoči ljudje in vsak prinese jezikovno svoj svet.

Otrok tudi ne ostaja več toliko časa doma, čedalje več zahaja k sosedom, povsod ga je polno in tako prihaja v stik z otroki iz drugih družin. Vse to mu močno širi in bogati besedni zaklad in oblikovanje stavkov.

In kolikor bolj je govorica ljudi, ki so v otrokovi bližnji in daljnější okolici, enotna, toliko čisteje jo tudi sam prevzame in usvoji.

Otrok štirih, petih let se namreč ne zadovoljuje več samo s tem, da si zapomni poimenovanje posameznih predmetov ali dejanj, ne samo s tem, da zna oblikovati stavke po obliki in vsebini, temveč čuti in posnema tudi stavčne in besedne melodije, ve, kako je treba z glasom gor ali dol pri posameznih delih stavka, ve, kako je treba zaviti z glasom pri vprašanju, vključevati in uporabljati muziko posameznih poudarjenih samoglasnikov in dvoglasnikov, posameznih vsebinsko izpostavljenih besed.

Otrokova posnemovalna žilica in zmožnost kmalu dosežeta, da se mu govorica v celoti avtomatizira in da mu preide tako v meso in kri, da se je sploh ne zaveda več, kakor se tudi ne zaveda svoje teže.

Kolikor manj je otrok pri tem moten s posegi iz jezikovno drugačnega sveta (radio, televizija, film), toliko čistejša, pristnejša je njegova narečna govorica, toliko ostreje se ločijo potem med seboj govorice otrok z različnih narečnih področij, gorenjska od dolenjske, primorska od štajerske, prleška od koroške, prekmurska od rezijske.

Vsako narečje (s tujo besedo: dialekt) je namreč jezik v malem. Zadostuje (ali bolje rečeno: zadostoval je) ljudem, ki ga govorijo. Značilno za narečje pa ni samo različno barvanje posameznih samoglasnikov in dvoglasnikov (na primer v besedi čelo: čjau, čeu, čalo, čjelu, čevo...), temveč tudi spremembe soglasnikov, na primer gorenjsko: ževòsc (želodec), če vn (tja ven), svahka (sladka), še več, za narečje so značilne tudi posamezne besede, znane samo v nekaterih govorih, razne sposojenke in barbarizmi, pa tudi posamezne fraze, rekla in stavčna skladnja, skratka vse, kar oblikuje in sestavlja posamezno govorico ali jezik.

Z drugimi besedami: otrok je na stopnji, ko prehaja iz zasebnosti v javnost, iz družinskega kroga v šolo, jezikovno že lahko do kraja usmerjen in deloma, če je veliko govoril, veliko poslušal, tudi precej izoblikovan, da mu v otroških letih priučena narečna govorica ostane lahko za vse življenje. Mogoče je marsikdo od vas pri teh letih izgubil stik z domom in s starši odšel po svetu, tako da je sam dokaz svojih besed. Prihodnjič nekaj besed o pogovornem jeziku, do takrat pa vas lepo pozdravlja

JANKO MODER

Kampanja za petsto novih naročnikov

Obstoj dnevne Prosvete, glasila Slovenske narodne podporne jednote, ki izhaja v Chicagu, še vedno ni na trdnih temeljih, kljub dosedanji krepki podpori ameriških rojakov. V resoluciji o publikacijah SNPJ, ki je bila sprejeta na 20. konvenciji SNPJ lani v Euclidu, Ohio, je bilo zapisano: »Ako po enem letu skupno število naročnikov dnevne prosvete pade pod 2500, je glavni odbor pooblaščen, da izdaja le dve izdaji časopisa na teden. Če pa se število naročnikov na Prosveto zniža pod 2000, je glavni odbor pooblaščen, da ukine dnevno Prosveto.«

To bi seveda zelo prizadelo naročnike, bralce in prijatelje tega lista. Zato je, kakor beremo v Prosveti z dne 29. januarja, izvršni odsek SNPJ na svoji seji odobril polletno kampanjo za 500 novih naročnikov Prosvete. Kampanja se je začela 1. februarja, zaključila pa se bo 1. avgusta. Izvršni odsek Jednote poziva vsa društva, federacije in posameznike, da sodelujejo in pomagajo, da bo kampanja uspešna. Za nove naročnike je naročnina znižana od 23 na 18 dolarjev letno za člane, in od 25 na 20 dolarjev letno za nečlane. Za Evropo, Kanado in druge države znaša naročnina 22 dolarjev letno. Kampanjo so poverili uredniku Prosvete Ivanu Boštjančiču, ki bo o akciji sproti tudi poročal v listu. Najbolj uspešni zbiralci novih naročnikov bodo prejeli nagrade.

Pri zavzetosti naših ameriških rojakov, ki so jo v zadnjem času pokazali v akciji za obstoj Prosvete, bodo nedvomno tudi v tej polletni kampanji odločno stopili na branik za nadaljnje nemoteno izhajanje svojega časopisa. Če bi morda vsak drugi naročnik svojega prijatelja ali sorodnika v Ameriki ali v starem kraju naročil na Prosveto, pa bi bila nedvomno kar hitro dosežena številka petsto. Tudi pobuda članice uredništva Prosvete Zdenke Mihelicheve je hvalevredna in bi jo bilo dobro uresničiti. V Prosveti od 24. decembra lani je predlagala, da naj bi dnevno Prosveto uporabljali kot učni pripomoček na tečajih slovenskega jezika, ki mnogokje po Ameriki zelo uspešno delujejo. Za primer je avtorica navedla Willar, kjer deluje takšen tečaj že štiri semestre.

Stari nakit in Svetozar Marković na znamkah

Bogata kulturna preteklost naših jugoslovanskih narodov je bila že večkrat zastopana na naših priložnostnih znamkah. Ne glede na to, ali je šlo za slikarstvo, freske ali star denar, so znamke s temi stvarmi vedno dostojno predstavljale našo preteklost.

S serijo šestih priložnostnih znamk s poštinsko vrednostjo 25,50 din, ki je izšla 25. februarja, smo ponovno odprli neizčrpano zakladnico naših umetnin iz zadnjih stoletij. Na teh znamkah je stari nakit od XIV. stoletja naprej. Prikazani nakit odlikujejo čudovite oblike, skrbna in mojstrska izdelava ter bogastvo zlata in srebra z dragimi in poldragimi kamni ter biseri. To je delo večinoma neznanih mojstrov v naši preteklosti.

Celih serij je 225.000.

Na prvi znamki za 1,20 din je pozlačen uhan z drobnimi cvetovi iz druge polovice XIV. stoletja. Ta uhan je v Deželnem muzeju v Sarajevu.

Na drugi znamki za 2,10 din je srebrna zapestnica z zrnatim okrasom s Kosova iz XVIII. stoletja. Ta zapestnica kot nakit še z drugih znamk so v beograjskem muzeju uporabnih umetnosti.

Na tretji znamki za 3,20 din je ženska zaponka iz pozlačenega srebra, izdelana v XVIII. stoletju v Makedoniji.

Na četrti znamki za 5 din je pečatni prstan, znan pod imenom Radulov prstan. Je iz pozlačenega srebra in z vdolbeno podobo krilate Nike, grške boginje zmage. Izvira iz konca XIV. stoletja.

Na peti znamki za 6 din je srebrna ogrlica iz XVII. stoletja.

Na zadnji znamki za 8 din je pozlačena zapestnica z modrimi kamni, izdelana v Bitoli v XIX. stoletju.

Nakit za te znamke je izbrala kustos v ptt muzeju Skupnosti JPTT v Beogradu Katarina Adanja. Znamke je tiskala nizozemska tiskarna Jon. Enschede en Zoven iz Haarlema v večbarvnem rastrskem globokem tisku in v polah po devet znamk. Velike so 36 x 29,68 mm, brez belega roba pa 33 x 26,68 mm in z grebenastimi zobci 14 in 13.

Za stoletnico smrti znanega srbskega politika in književnika Svetozarja Marko-

vića je 26. februarja izšla priložnostna poštna znamka za 1,20 din, in sicer v milijonski nakladi.

Svetozar Marković (1846 Zaječar — 1875 Trst) je bil ustanovitelj socialističnega gibanja v Srbiji in prvi teoretik v srbski književnosti. V osnovno šolo je hodil v Rekovcu in Svetozarevem, nižjo gimnazijo je končal v Kragujevcu, višjo pa v Beogradu. Študiral je tehniko v Beogradu, Leningradu in Zürichu, kjer se je seznanil z idejami ruskih revolucionarjev in delavskim gibanjem v Zahodni Evropi. Nanj sta odločilno vplivala Nikolaj Černiševski in Karl Marx. V Srbijo se je vrnil leta 1870 kot navdušen pristaš prve internacionale. Bil je pobudnik prvega socialističnega lista na Balkanu, ki se je imenoval Radnik. Kmalu je bil prisiljen zapustiti Srbijo in bil leto dni v Novem Sadu, ki je bil tedaj v Avstroogrski. Tam je leta 1872 končal svoje najbolj znano delo »Srbija na vzhodu«. Ko se je leta 1873 vrnil v Srbijo, se je ves vključil v politično delo. V Kragujevcu je izdajal socialistične liste Javnost, Glas javnosti in Oslobođenje. Zaradi svobode tiska je bil deset mesecev v požarevskem zaporu, kjer je tudi hudo zbolel. Umrli je star komaj 29 let.

Na znamki je njegov kip, ki stoji pred stavbo vseučiliške knjižnice »Svetozar Marković« v Beogradu.

Znamko je tiskal beograjski zavod za izdelovanje bankovcev.

Mali oglasi

Na zelo lepem kraju v Slovenskih goricah (Jarenina), prodam 2 ha zemlje z zelo lepim sadovnjakom. Primerno tudi za gradnjo hiše. Zaželen je kupec, ki bi plačal vsaj polovico v DM.

Štefan KODER
Jakobski dol 64
62222 JAKOB
Slovenija — Jugoslavija

Prodam posestvo v vasi Goričane pri Medvodah (blizu Ljubljane).

Pišite na naslov:
Mr. ANTON OREL
Box 535
IMPERIAL, Pa. 15126
USA

Vseljivo komfortno dvosobno stanovanje s centralno kurjavo takoj prodam.

Karmen BERNIK
Celovška cesta 87
61000 LJUBLJANA
JUGOSLAVIJA

V štiristanovanjski hiši v centru Kranja ugodno prodam dvosobno komfortno stanovanje, vseljivo po dogovoru. Samo resne ponudbe pošljite na naslov:

P. CURANOVIĆ
Kajuhova 28
64000 KRANJ — SLOVENIJA
Jugoslavija
Telefon: (064) 21-729

HIŠO prodam: veliko stanovanje, pomožni prostori, primerno za obrt, možna adaptacija v dva stanovanja. Pred hišo 25 arov vinograda, velik vrt, elektrika, voda.

Vinko JAMŠEK
Goče 87
65271 VIPAVA, SLOVENIJA
JUGOSLAVIJA

Na zelo lepem prostoru in po ugodni ceni prodam stavbno parcelo ca. 2.072 m², ob glavni cesti Črnomelj—Svibnik.

Albin FURLIČ
7 STUTTGART 1
Augustenstr. 31 b
DEUTSCHLAND

Deset let vedrih melodij Slakovega ansambla

Že deset let razveseljujejo popularni Slaki s svojimi vedrimi melodijami svoje številne poslušalce. Pot tega ansambla je ovenčana z nepozabnimi uspehi, čeprav ni teklo vedno vse popolnoma gladko. Vmes so bile tudi težave in premagovati je bilo treba tudi številne nepredvidene čeri. Pot je bila truda polna, toda delo je dobro opravljeno. Lojze Slak je kot 14-letni fant sicer začel že l. 1944 kot ljudski godec-solist. Ko se je ansamblu priključil pred desetimi leti zbor »Fantov iz Praprotna«, pa se je začelo zares. Prav to desetletnico pa letos obhaja ta priljubljeni ansambel. Od nastopa do nastopa je od leta 1964 naprej peljala pot v vedno večjo popularnost tako doma, kakor tudi v svetu. Ta izvirni ansambel ne skrbi le za dobro voljo svojih poslušalcev, temveč si je dal predvsem nalogo, da na svojski način nadaljuje tradicije ljudskega godčevstva na Slovenskem, ki že lep čas zamira.

Jankovič, »kralj ameriške polke« še vedno kraljuje v Ameriki; ansambel Avsenik, »kralj svetovne polke« še vedno osvaja Evropo, trio Lojzeta Slaka s »Fanti iz Praprotna« pa vlada v svoji domovini in pri naših izseljencih, raztresenih vsepovsod po svetu.

Do zdaj so imeli Slaki doma in v tujini že okrog 1000 koncertov; na televiziji so imeli okrog 15 oddaj, na ljubljanskem radiu pa so posneli že okrog 200 svojih izvirnih skladb. Izdali so 15 velikih in pet malih plošč. Slakove plošče se prodajajo v nakladi po 80.000 izvodov, kar pomeni za Slovenijo visoko naklado.

Leta 1970 so z velikim uspehom gostovali v ZDA in Kanadi, dve leti pozneje pa v Avstraliji, kjer so v Melbournu nastopili tudi pred polmilijonsko publiko raznih narodnosti. Istega leta so krožili z nastopi tudi po Zahodni Evropi.

V počastitev svojega jubileja so imeli Slaki za domačo publiko koncert v ljubljanski dvorani Tivoli. Ob tej priložnosti sta jim podelila zlati plošči tovarna Helidon in Jugoton, izšla pa je tudi njihova jubilejna dvojna plošča s 24 izvirnimi skladbami.

Slakov ansambel je srečno prebrodil krizo, ki je nastala zaradi izgube dragocene pevca in izrednega tovariša Jožeta Šiferja, preminulega v prometni nesreči januarja lani. Pred kratkim ga je namreč zamenjal tenorist Franc Rebernik, 28 let, iz Jesenic, ki se je tudi drugače že uveljavil kot pevec zabavnih melodij. Rebernik se je med Slaki takoj dobro znašel in je ves navdušen, vodja ansambla Slak pa kaže neprikrit optimizem.

Petčlanski vokalni ansambel »Fantje iz Praprotna« sestavljajo: Andrej Bergant — prvi tenor; Janez Dolenc — drugi bas; Janez Kalan — drugi bas; Janez Habjan — prvi bas in Franc Rebernik — drugi tenor. Fantje so vsi zaposleni v raznih službah z instrumentalnim triom vred. To je Lojze Slak: harmonika; Niko Zlobko — klarinet (oz. kitara); ter Franc Sever — bas (oz. bariton). Torej je to ansambel amaterskega značaja. Vadijo in igrajo pač le v prostem času, kar je seveda dokaj naporno.

ALBIN HUMAR

Čestitka k zlati poroki

Zvedeli smo, da sta v soboto 25. januarja praznovala zlato poroko naša večletna naročnika, znana društvena delavca Andy in Tereza Gorjanc iz Wickliff, Ohio, ki preživljata letošnjo zimo v topli Floridi. Zlatemu paru tudi naše pristrčne čestitke. Želimo jima trdnega zdravja in še veliko prijetnih skupnih let!

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p.p. 169

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Križanka

VODORAVNO: 1. zastava, obešena na vodoravno prečko droga, bandera, 7. listina, ki daje iznajditelju prednostno pravico do izkoriščanja izuma, 13. duhovni predstojnik župnije, 19. slovenski pisatelj, literarni teoretik in kritik, vodja mladoslovencev (Fran, 1831-1887, »Martin Krpan«), 21. država na Bližnjem Vzhodu z glavnim mestom Jeruzalem, 22. spojina kislega okusa, acidum, 23. pripadniki zahodne veje starih Slovanov, 24. spodrselaj, pomota, pogrešek, 26. nalezljiva bolezen, difterija, 28. eden od danskih otokov (iz istih črk kot LAS), 29. število z dvema ničloma, 30. ščitonosiec; tudi vrsta komarja, 31. država na južnem delu Balkanskega polotoka (glavno mesto Atene), 32. glivična bolezen žit, 33. kemijski znak za tantal, 34. s tremi kronami okrašeno neliturgično pokrivalo papežev (od leta 1963 ga ne nosijo več), 35. delovna obleka; možic, 36. širša pot, namenjena javnemu prometu z avtomobili, 37. sestavni del prsnega koša, 38. dokaj razširjen material, ki se razvija v lepih kristalih (različki: kamena, strela, ametist, čadavec), 40. nemška denarna enota, 42. gosto tekoč lepljiv izcedek nekaterih dreves, zlasti iglavcev, 44. prispevek v denarju pri vlaganju in združevanju sredstev, 45. tkanina s površino iz kratkih, navzgor stojećih vlaken, 46. začetnici slovenskega revolucionarja Toneta Tomšiča, 48. najvišje gorovje Evrope, ki sega tudi k nam, 49. podzemeljski kanal za odvajanje nesnage v mestih, odtok, 51. prenašanje, transmisija, 53. tekočina, ki se pretaka po žilah, 54. hišni bog in duh pri starih Rimljanih (iz istih črk kot RAL), 55. nižje plemstvo v nekdanji Poljski, 56. jopica, pulover, 57. grm z zelo trdim lesom, 58. majhno okno, 60. nasprotje množine, singular, 62. ozkost, 64. zelo mehka kovina (znak Na), 65. vrsta začimbe (drag kot ...), 66. ruska trovprega.

NAVPIČNO: 1. sloj, 2. stalni, redni dohodek od kapitala ali zemljišča, 3. cestno prevozno sredstvo, 4. predzadnja črka grškega alfabeta, 5. začetnici Dickensovega romana »Oliver Twist«, 6. opica z zelo dolgim nosom, doma na Borneu, 7. mesto ob reki Arno v srednji Italiji z znamenitim

tim poševnim stolpom, 8. nebesna modrina, sinjina, 9. oblika rastlinskega stebila, 10. začetnici slovenskega skladatelja Emila Adamiča, 11. prsi, 12. kmet v fevdalizmu, 13. najvažnejši del električne napeljave, 14. originalna kratica ZDA, 15. okrajšava za »plural« (množina), 16. različica, odtенок, 17. gosta bombažna tkanina v keprovi ali atlasovi vezavi za blazine in pernice, 18. vaze zaprta, največkrat dedna družbena plast, 20. največje afriško mesto, prestolnica Egipta, 22. bet, tolkač, 25. stvarnik sveta pri Egipčanih (iz istih črk kot PAT), 27. ljudski izraz za šalo, dovtip; tudi okrajšano tuje moško ime (Victor), 30. sestavni del pletene košare, prot, 31. tretja grška črka, 32. ime za razna peneča se vina, 34. mladič pri govedu, 35. lisa, maroga (na obrazu), 36. drugi največji jugoslovanski otok, spada v Kvarnersko otočje, 37. mladi slovenski pevec popevk (Janko), 38. brezdomec, postopač, 39. enkratna šahovska poteza s kraljem in trdnjavo, 40. znani francoski impresionistični slikar portretov in krajin (Edouard, 1832-1883), 41. okrasni kip ali podoba krilatega dečka, spremljevalec boginje ljubezni Venere, 42. obrtniška delavnica (modni, frizerski ...), 43. jama, napolnjena z vodo, luža, 44. sposobnost vohanja, 45. del hlač ali suknjiča za spravljanje drobnih stvari, 46. glas pri udarcu, 47. črnilo, 49. mizarsko lepilo, 50. loščilo, 51. pojav na razburkani vodi, 52. domača zdravilna rastlina, 53. krojačev pripomoček pri krojenju, 55. ruska zeljnata juha, 56. bukov plod, 57. spodnji del posode, 59. kratica za »Naše razglede«, 61. petnajsta in sedma črka naše abecede, 63. kemijski znak za stroncij.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE: Vodoravno. 1. Župančič, 8. potrnost, 15. bromid, 16. lapor, 19. Koper, 20. Ibsen, 21. maraska, 23. mati, 24. Caen, 25. Menart, 26. RL, 28. rek, 29. erg, 30. pot, 31. skrbništvo, 34. Tunis, 36. vrisk, 37. Škofja Loka, 42. akt, 43. rob, 46. Krk, 47. Sr, 48. prvin, 50. bide, 51. reva, 53. hiralka, 55. krsta, 56. idila, 58. kapar, 59. krater, 60. partizan, 61. artičoka.

Modni kotichek

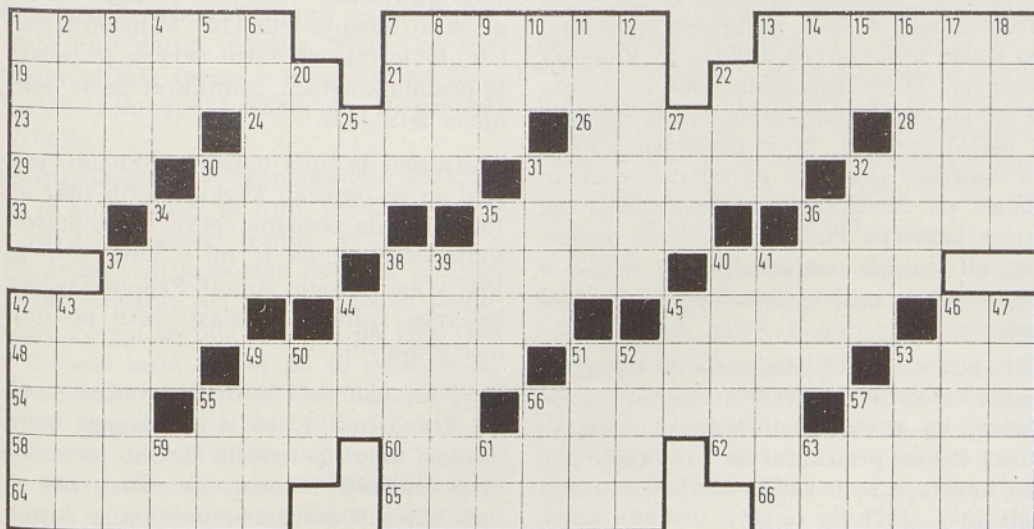
Če si želite osvežiti svojo garderobo, ne želite se pa ločiti od priljubljenega kompleta, krila ali jopice, se lahko odločite za novo bluzo. Vsako še tako preprosto oblačilo lahko poleg lepe bluze postane enkratno, kajti zanimivo krojena bluz, narejena iz primerne blaga povsem spremeni komplet.

Na skici si lahko ogledate štiri predloge za vašo bluzo. Prvi model je brez ovratnika, vratni izrez je srčaste oblike. Sedlo krasijo prešite gubice, ki niso simetrične na levi in desni strani bluze. Život je ozek in spet s tankim pasom. Rokavi segajo prek komolcev in imajo na spodnjem robu prav tako kot na sedlu prešite gubice. Bluzo nosimo prek krila.

Bolj klasična je bluz z ozkim okroglim ovratnikom. Sedlo je ravno rezano in okrašeno s šivom. Rokavi so na ramenih širši in se proti koncu ožajo. Bluzo nosimo prek krila in jo v životu lahko spnemo s pasom. Moden in zanimiv je ovratnik, ki je na ramenih širok in se proti konici izreza oža. Pod ovratnikom se bluz zapenja z večjimi gumbi. Široki rokavi imajo manšete.

Najbolj nenavaden in zanimiv je zadnji model bluze. Okrogel izrez je okrašen s širšim trakom blaga. Pod rameni je bluz v polkrogu nabrana v gube. Rokavi so široki in se zaključujejo z manšeti. Bluz se zapenja na levi strani. Izredno bo pristajala ozkemu krilu.

B. HEIMER

Sentjerne

Foto: Janez Klemenčič

Lepšega kraja ni...

»Lepšega kraja ni, kot je Sentjernej, lepšega tiča ni, kot je petelin.«

Tako poje narodna pesem in tako niso prepričani samo številni prebivalci tega kraja in Sentjernejskega polja: podobnih misli so tudi turisti, ki v vse večjem številu obiskujejo Sentjernej, zraven tega pa še bližnje arheološko najdišče Otok pri Dobravi in pa kajpak po vsej Jugoslaviji znani kartuzijanski samostan Pleterje, ki ga je med številnimi uglednimi gosti obiskal tudi že ljubljeni maršal Tito.

Sentjernej je največkrat omenjan v zvezi s konjskimi dirkami, znano staro Recljevo gostilno, že skoraj izumrlim lončarstvom, v novejših časih tudi v zvezi z industrijo, ki podobno kot druge manjše kraje zajema tudi središče Sentjernejskega polja.

Kraj je od Novega mesta oddaljen 18 kilometrov, postavljen pa je na križišču cest proti Novemu mestu — to cesto so asfaltirali pred šestimi leti — Brežicam, Dobravi in Drči, ima tudi priključek na avtomobilsko cesto Ljubljana—Zagreb. Zemlja je rodovitna, zadruga ima hmeljeve nasade in sadovnjake, kooperanti pa rede govedo, prašiče in perutnino.

Kraj je pomemben za širšo okolico tako v gospodarskem kot v kulturnem pogledu. Industrija se je začela razvijati po 1951. letu, ko so odprli tovarno električnih uporov Iskra, pozneje pa so zgradili tudi lesno tovarno Podgorje, ki se je pred časom priključila novomeški Industriji motornih vozil; danes tam delajo nekatere dele prikolic, ki so pod imenom Adria znane domala po vsej Evropi.

To je odsev sodobnega časa in razvoja, industrije kajpak ni mogoče ustaviti. Toda mnogi se še z nostalgijo spominjajo starih časov cvetoče obrti, ki je danes izumrla. Zlasti lončarska obrt — spomimo se samo čudovito narejenih majolik v obliki petelina, ki je nekakšen krajevi zaščitni znak — je nekdanj cvetela, danes pa Sentjernej premore enega samega lončarja. Podoben zaton so doživle tudi številne usnjarne, ki jih je bilo v 19. stoletju veliko, danes pa ni nobene več.

Od stare šentjernejske tradicije so ostale samo še konjske dirke, ki izvirajo še iz časov, ko je izumitelj ladijskega vijaka Josef Ressel preizkušal na Krki svoje izume, hkrati pa se je vadil v konjeništvu med leti 1817—1821 na tedanji dirkalni cesti.

Konjereja je na Šentjernejskem polju še danes v čislh, kar nedvomno dokazujejo tudi vsakoletne avgustovske konjske dirke, na katere pride staro in mlado oddaljeno in daleč. Nič čudnega ni zato, da je na hipodromu vedno vsaj po pet tisoč gledalcev in da med vsemi točkami najbolj nestrpnost čakajo na dirko domačih konj!

V novejšem času je prav gotovo omembe vredna tudi spodbuda Šentjernejcev, ki so pomagali obuditi zborovsko petje. Tako se vsako leto v tem kraju zbere slovenski okteti na srečanju, ki mine v znamenju dobre volje in domače pesmi.

Znan je šentjernejski trdnjavski Kastel, ki je v fevdalizmu nosil ime Dobravica, ker je pred nastankom Šentjerneja pripadal temu kraju. Kastel je najprej pripadal višnjegorskim Draškovcarjem, pozneje Freychoferjem z Vrhovega. V Valvasorjevem času je bila tam Marija, zadnja iz rodu Vernekov. Lastniki so se pozneje pogosteje menjavali, oktobra 1943 pa so ga požgali Nemci.

Sicer pa je Šentjernej znan po ostalinah iz različnih obdobij. Izkopali so predmete od neolita do rimske dobe. Po osvojitvi Slovenske marke in vojnah 1125—1131 so si višnjegorski ministeriali Draškovcarji in spanheimski Sichersteinerji razdelili gozd, ki je rasel na tleh današnjega Šentjerneja, ga iztrebili, obrnili skozenj Kobilski potok, ki je do takrat tekkel proti Grobljam, in ob njem ustanovili kmečko naselje na južnem koncu, na severnem pa vojaško in obrtno naselje, kjer je bila tudi Mihaelova cerkev. Pozneje so tu ustanovili freisinški škofje v imenu oglejskih patriarhov faro sv. Jerneja, ki se prvič omenja leta 1249. Mihaelova cerkev, ki je bila ob farni cerkvi, je pozneje postala kostnica, zadnjikrat pa je omenjena leta 1627.

Šentjernej je imel burno zgodovino: večkrat so ga ogrožali Turki, v letih 1492 do 1500 sta bila požgana cerkev in župnišče. Velja omeniti, da je bil v letih 1546 in 1547 v Šentjerneju župnik Primož Trubar, katerega vpliv se je zlasti čutil po bližnjih gradovih.

Kraj je znan tudi iz druge svetovne vojne: 9. marca 1942 so iz zasedenega Šentjerneja množično odšli številni oboroženi prostovoljci v partizane. Partizani so tudi oblegali fašistično posadko v kraju,

dokler ni pobegnili, in so okupatorji v Šentjerneji poslali redno vojsko divizije Isonzo. Nemci in domobranci so se krvavo znesli nad prebivalci tega kraja ob koncu oktobra 1943, ko so ustrelili 26 neoboroženih ljudi, med njimi tudi več otrok.

Obiskovalec, ki pride v Šentjernejo, naj si vsekakor ogleda dva pomembna kulturna spomenika: freisinški trg Gutenwerth — Otok pri Dobravi, in edini kartuzijanski samostan v socialističnih državah, komaj tri kilometre oddaljene Pleterje.

Za arheološko odkrivanje visoko in pozno-srednjeveškega naselja Otok pri Dobravi pravi dr. Vinko Šribar, ki se je sistematično ukvarjal z izkopavanjem in raziskovanjem Otoka, da je pravzaprav prvenec slovenske arheologije. V času med obema vojnama je občasno prihajala na dan keramika iz tega obdobja. Sistematsko izkopavanje na Otoku je dalo številne predmete drobne materialne kulture, ki nam odkrivajo podobo o domači obrtni dejavnosti: lončarstvu, železarstvu in usnjarstvu, ter številne ostaline: zidovi, florisi, cestišče. Vse to lahko kajpak s pridom pripomore k boljšemu poznavanju freisinškega trga Gutenwerth.

Pleterski samostan je dobil ime po starejši vasi enakega imena, ki je stala na tem prostoru že leta 1422. Nad današnjim samostanom je stal utrjen grad Sicherstein. Leta 1374 je ta grad in razvaline kupil celjski grof Herman II. in ustanovil kartuzijanski samostan v začetku 15. stoletja. Prvi menihi so prišli iz samostana Žiča. Posest kartuzije se je z darovi ustanovitelja in krškega škofa precej povečala in v času Celjanov so imele Pleterje tudi največ posesti. Pleterska kartuzija je bila četrta v Sloveniji, za Žičo, Jurkloštom pri Laškem in Bistrom pri Vrhniki.

Kartuzija je prvič propadla leta 1595, ko jo je kupil Jurič, za njim pa so jo dobili v roke ljubljanski jezuiti. Ti so imeli v Pleterjah svoj samostan do 1772. leta, ko je bil jezuitski red na Kranjskem razpuščen. Potem so bile Pleterje do leta 1808 v državni lasti, takrat pa so prišle v zasebne roke. Leta 1917 je tam prebival Josef Ressel, ki je bil v službi višjega gozdarja. Zadnji zasebni lastniki Pleterij so bili madžarski plemiči Bors de Borsod, ki so imeli v Pleterjah počitniški dvo-

rec. Zadnje leto prejšnjega stoletja so madžarski lastniki graščino prodali — in po skoraj petih stoletjih so spet postali lastniki kartuzijanci. Ti so jo v letih 1900—1905 popolnoma prezidali in spet preuredili v samostan. Od prvotnega samostana je danes ohranjena le še znamenita stara gotška cerkev.

Pleterska kartuzija slovi po svojih dragocenostih. Opremo so pripeljali iz francoskih samostanov. Znane so dragocene rezbarije francoskih mojstrov, marmornat glavni oltar, relief hrvaškega umetnika Škarpe, dragocene slike starih mojstrov med katerimi so nekatere stare tudi po več stoletij in so naslikane na tesanem lesu. Strokovnjaki zdaj ugotavljajo, če niso morebiti celo Rubensova ali van Dyckova dela.

Nadvse znana je tudi samostanska knjižnica, v kateri hranijo okrog 30.000 zvezkov, v štirih manjših sobah pa še 20.000 knjig.

Imajo nekaj unikatov, starih šest do sedem stoletij in dve inkunabuli. Vsak obiskovalec si rad ogleda izredno točno sončno uro, izdelek abbeja Berthiaua, ki do minute natančno kaže čas za 38 mest po vsem svetu in položaj ozvezdij. Pleterska posest obsega 60 ha, od tega je znotraj samostanskega obzidja, ki meri 2.600 metrov, 20 ha. Površina zgradbe meri 4 ha. Vsi hodniki v samostanu merijo dva kilometra, najdaljši, ki ga imenujejo križni, je dolg 160 metrov.

V samostan ne sme stopiti ženska noga, izjema je le suverenova žena. S predsednikom Titom je samostan obiskala tudi Jovanka Broz. Pleterska kartuzija je med narodnoosvobodilno borbo izdatno pomagala partizanom. Že aprila 1941 so v samostan prišli Nemci, za njimi pa tudi Italijani. Ko so prvi šentjernejski partizani odšli v Gorjance, jim je kartuzija pomagala neprekinjeno do osvoboditve. Samostan je pomagal vzdrževati partizansko bolnišnico v Apneniku, nudil je partizanom zavetje. V samostanu so se utrdili legisti in februarja 1943 so jih silovito napadli partizani in osvobodili samostan, belogardiste pa je komaj rešila italijanska divizija Isonzo. Med boji je bil samostan delno poškodovan.

V tistem delu kartuzije, v katerem je dovoljen vstop vsem, tudi ženskam, je muzejska zbirka NOB Dolenjskega muzeja, na pročelju samostana pa je vzdignjena plošča izumitelju ladijskega vijaka Ressleru in plošča v zahvalo samostanu za pomoč partizanom.

A. BARTEJ
J. SPLICAL

Na konjskih dirkah v Šentjerneju (zgoraj)

Motiv iz pleterskega samostana

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
Cankarjeva 1/II.
61000 LJUBLJANA — Slovenija
JUGOSLAVIJA

sprejema naročila za

Slovenski koledar

Naš Koledar je knjiga za Slovence po svetu z okrog 300 stranmi zanimivega branja, s priloženim barvnim stenskim koledarjem,

in za mesečno ilustrirano revijo

Rodna gruda

ki povezuje vse Slovence po svetu z rojstno domovino in med seboj po deželah Evrope, Severne in Južne Amerike, Avstralije in drugod.

Želite vedno vedeti kje in kako živijo vaši rojaki, vaši sorodniki, prijatelji, vaši predniki? Naročite naši publikaciji! Odrežite naročilnico, čitljivo izpolnite in pošljite na zgoraj navedeni naslov.

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

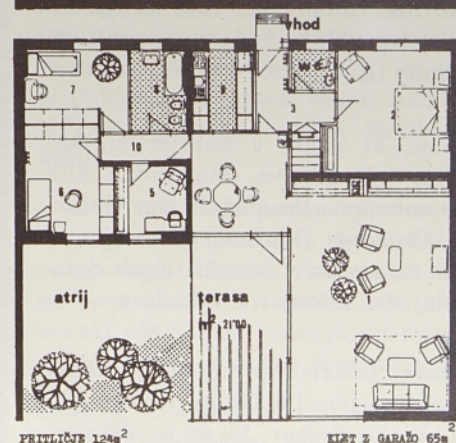
Pošiljajte mi na naslov:

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

Če naročate za sorodnika, prijatelja, znanca, navedite njegov naslov.

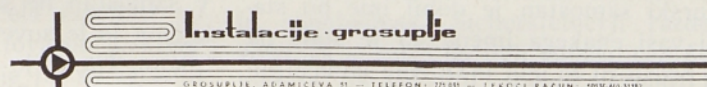
ŽELITE IMETI
SVOJ DOM
V MIRNEM OKOLJU,
ZELENJU
IN ČISTEM ZRAKU ?

To so atrijske hiše, zgrajene do 1. ali 3. gradbene faze, v Skofljici pri Ljubljani

Prodaja **STANDARD INVEST**
LJUBLJANA, Celovška 89
telefon 57-477, 55-475

izvaja instalacije: centralnih kurjav, vodovoda, plina, prezračevanja, stavbno kleparstvo in izolacije!

P r o s v e t a

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS
V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.

IZHAJA ŠTIRIKRAT TEDENSKO.

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Miha Dovžan	POT DO SRCA VETER VE ZA POTI DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJEN PAR MOJ OČE
Mihelič	SE RIBNIČAN SPREMENIL NI
Jože Burnik	PRIJATELJSTVO OBLETNICA POROKE
Lojze Slak	GLAS NJEGOV SPOMIN GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK DESET VESELIH LET VESELO V DRUGO DESETLETJE
bratov Avsenik	SLOVENIJA, OD KOD LEPOTE TVOJE
Tone Kmetec	TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA NAŠ STARI PTUJ STARA DOMAČIJA POZDRAV SLOVENSKIH GORIC
Boris Kovačič	ČOLNIČ SREČE
Boris in Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Maks Kumer	POMLAD V GOZDU
Štirje kovači	POHORJE V TIŠINI PESEM DOLINE
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI MED ROJAKI
Slovenski oktet	KATRCA SEDEM ROŽ NOCOJ, PA OH NOCOJ S PESMIJO OKROG SVETA SLOVENSKI OKTET POJE
Rudi Bardorfer	RODNI KRAJ
Rafko Irgolič	DOBER DAN, SONCE
Franc Korbar	DOMOVINA
France in Tončka Marolt	IZ SLOV. GLASBENE ZAKLADNICE FLP 04-004

Akadska folklorna skupina
France Marolt
Partizanski pevski zbor
Godba milice, Ljubljana
Ansambel Jože Kampič
Koroški akademski oktet
Pevski zbor Gallus Trst
Slovenske z oktetom Gallus
Otroški zbor glasb. šole
in RTV, Ljubljana
Ansambel Richie Vadnal
Frank Jankovič
Martin Bötcher s svojim
orkestrom

Ansambel Jože Kreže

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Miha Dovžan	ZALJUBLJENI SPREVEDNIK
Jože Burnik	ZA ROJSTNI DAN ZADNJA POLKA
Lojze Slak	NA VINSKEM SEJMU STO OBLJUB, STO ŽELJA KORAČNICA JULIJSKIH ALP
bratov Avsenik	KO SONCE GRE ZA GORO SPAT
Tone Kmetec	LJUBICA LAHKO NOČ
Odmev	SLOVENIJA MOJA KO TEBE SEM SPOZNAL ODŠLA SI
Tone Žagar	VSAKO JUTRO
Štirje kovači	MAMA, TE ROŽE SO ZATE SOSEDOVO DEKLE ŠENTJERNEJSKA
Šentjernejski oktet	LJUBLJANSKI ZVON
Slovenska popevka 72	NAJ, NAJ, NAJ
New swing quartet — Pestner	RIBNIČAN
Braco Koren	AKROPOLI V POZDRAV
Ivanka Kraševcevec	

Alenka Pintarič
Janko Ropret

Jože Kobler

Rafko Irgolič
Stane Mancini
Leskovar-Flisar
Oto Pestner
Srce
Alfi Nipič

Stanka Kovačič

Majda Sepe
Erazem in potepuh
Srečno Kekec

MAGNETOFONSKE KASETE

Ansambel Lojze Slak

Miha Dovžan

Zadovoljni Kranjci

Tone Kmetec

Ansambel Štirje Kovači

Rudi Bardorfer
Maks Kumer
in vaška godba
Maks Kumer
Slovenski oktet
Ansambel Vili Petrič
Janez Jeršinovec
Beneški fantje
Fantje treh dolin
Boris Kovačič
Dobri znanci

Jože Kreže
Alpski kvintet
Franc Mihelič
Boris Frank s svojimi Kranjci

Ansambel J. Kampič —
kvartet DO
Flere — kvartet DO
Stanka Kovačič

The Vadnals

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči
BARVNI DIAPOZITIVI, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije
in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima
knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:

TETA IZ AMERIKE
LEPA KOT SEN
TI SI MOJA
DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
LETIJO PTICE
SPOMINČICA
ŠE EN GVAŽEK
IMEL SEM JO RAD
GVENDOLINA
PRLEK
V PAJZLU VIZAVI
MATI
KITARA
MILI DOM
SIROTA
MRAVLJICA
PESEM IZ FILMA BRATOVŠČINA
SINJEGA GALEBA

GLAS NJEGOV V SPOMIN
NAJ VRISK POVE
VESELO NA RAJŽO
KADAR SREČAM TE
LOVCI
PRETESNI ČEVELJČKI
VETER VE ZA POTI
VRNITE SE PTICE
MED ROJAKI
LJUBICA LAHKO NOČ
TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA
POZDRAV SLOVENSKIH GORIC
OČETOV STAR KLOBUK
BUKVE NA ČRNEM VRHU
OGLAR
RODNI KRAJ

TAM ZA GORO
ODHAJAM NA VRHE
BRATCI VESELI VSI
ŠMENTANI GAŠPER
STARI PLANŠAR
RDEČI CVET
LEŽI VASICA ZA GORO
NIČ MI NI MAR
V PLANINAH
ZDRAVICA
DRUGI ČASI
SLAVNI RIBIČ
SE RIBNIČAN SPREMENIL NI
VESELI PRIJATELJI
SEM VEDNO VESEL

PESMI SLOVENIJE
PROTI VASI
ZA TVOJ GOD MATI
OD VASI DO VASI II
ČEZ POLJA IN LIVADE
POLKE IN VALČKI
MLADA PESEM
NAŠA ČETICA KORAKA
VESELA JESEN 74
PTUJ 74
TA GLAŽEK JE PRAZEN

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II
SLOVENIJA, JUGOSLAVIJA

Za zdravo in udobno bivanje

V gospodarno zasnovanem montažnem delu posameznega družinskega doma tipa S-412 je 103.65 m² čiste površine. Vse naše montažne domove je seveda moč podkletiti.

Priljubljeni posamezni družinski dom tipa S-406 s 74.83 m² čiste površine v montažnem delu sodi v vrsto naših srednje velikih stanovanjskih izvedb.

Ena izmed planinskih počitniških hišic, ki so tako kot obmorske mikavna manjša domovanja v vseh letnih časih.

- Po dognanjih, ki imajo polno veljavo v skandinavskih deželah, v Združenih državah Amerike, v vseh najbolj razvitih delih sveta, izdelujemo in hitro postavljamo 17 tipov montažnih posameznih in 11 tipov montažnih vrstnih družinskih domov. Med njimi je moč najti rešitev za različne potrebe družin.
- Serijska proizvodnja sestavnih delov po mednarodno priznanem sistemu GIS in uporaba sodobnih gradiv izredne trajnosti zagotavljata enostavno vzdrževanje hiš pa zdravo in udobno bivanje v njih.
- Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani nam je izdal uradno potrdilo o požarni varnosti ter o toplotni, zvočni in vlažnostni izolaciji, specializirani in svetovno znani inštitut pri znameniti univerzi v Stuttgartu pa že dolgo spremlja in nadzoruje našo proizvodnjo.
- Pri snovanju sestavnih delov upoštevamo domače in tuje predpise. Zaradi tega so naš sistem odobrili tudi v Zahodni Nemčiji.

sodobni
montažni
družinski
domovi
in počitniške
hišice
z mednarodno
priznanim
znamenjem
kakovosti

GÜTEZEICHEN
Holz- und
Leichtbauteile
RAL-RG 422
für Montagebau
u. Fertighäuser

Zahtevajte naša pojasnila. Na vašo željo jih nemudoma oskrbimo tudi vašim sorodnikom, prijateljem in znancem kjerkoli doma ali na tujem. Izpolnite ta odrezek in ga v ovojnici ali na dopisnici pošljite na naš naslov MARLES — montažne stavbe, 62000 Marlbor. Pojasnila damo tudi telefonsko (062/23-551) in po telexu (33-143 yu marle).

Priimek: _____
Ime: _____
Kraj, ulica: _____
Pošta s številko: _____
Država: _____
Zaželeni podatki: _____

RG — DDPH/1—75

rodna gruda

april 1975
števila 4
letnik 22

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

slovenija

english section

Motiv iz Drežnice

english section

Preparations for the Celebration of the 30th Anniversary of the Liberation and of Victory over Fascism

The celebration of the 30th anniversary of the Liberation and of victory over Fascism is certainly the most important of all the solemn events for which we Yugoslavs are getting ready this year.

The patronage for the celebration of Victory Day has been accepted by the President of the SFRJ, Josip Broz Tito. The main event will take place in Belgrade on the evening before Victory Day, and on May 9th itself there will be a parade of the Yugoslav Armed Forces. At the beginning of May a large exhibition will be opened at the War Museum in Belgrade. By means of photographs, documents, and other exhibits, the development and importance of the anti-fascist struggle and the socialist revolution will be shown.

In Slovenia the main celebration of the 30th anniversary of the Liberation will be held on May 10th in Ljubljana. On this occasion a monument to the Revolution will be unveiled. In addition to this, several other events will be organized at the various places all over Slovenia where great battles were fought during the National Liberation War. These events will follow one another till May 15th, the day on which the struggle against Fascism in Slovenia was successfully finished.

The president of the organizing committee for the main celebration in Slovenia is Mitja Ribičič, the President of the Republic's Conference of the Socialist Alliance of the Working People of Yugoslavia. At a recent meeting of this committee, Sergej Kraigher, the President of the Praesidium of SR Slovenia, pointed out that the celebration of the 30th anniversary of the Liberation will be taking place during a very lively and important period in the internal development of our country when, with the new constitution of the Socialist Federal

Slovene village Robič below mount Matajur

Photo: Ančka Tomšič

Republic of Yugoslavia and with the new constitutions of the individual republics and autonomous provinces, the direct power of the working class and all working people has been legally and

constitutionally established. In this way every worker is able to make direct decisions about the conditions and results of his own work and about work in society, and about the basic questions

of his life and of the development of his nation. »The ideal for which our partisans were fighting, dying, and winning battles, the ideal which has, until recently, been only a program, is now becoming a reality, before our very eyes«, said President Kraigher.

Slovene Government Expanded

At the recent January session of the Slovene Assembly, the President of the Executive Council of SR Slovenia gave an explanation of the proposal by which the Slovene Executive Council is to be enlarged in number. The main tasks for the Council during the coming period are the acceptance of the new 1976—1980 middle-term development plan for Slovenia, the forming of the long-term development policy, and the adjustment of the whole socio-economic system to the new constitution.

The Slovene Government will have 26 instead of 20 members, and 4 vice-presidents instead of the former 3. The composition of the Slovene government will be as follows: President Andrej Marinc, Vice-Presidents: Rudi Čačinovič, Zvone Dragan, Roman Albreht and dr. Avguštin Lah; members: Mihael Butara, dr. Anton Fazarinc, Pavel Gantar, Livio Jakomin, Ivo Klemenčič, Štefan Korošec, Marjan Lenarčič, Miran Mejak, Boris Mikoš, Eva Naglič, Marjan Orožen, Marjan Osolnik, dr. Milan Osredkar, Milica Ozbič, Drago Petrovič, Miloš Šulin, Andrej Ujčič, Ela Ulrih, Jože Zakonjšek in Milovan Zidar.

Reception for the Representatives of Religious Communities

The traditional New-Year's reception for the representatives of Slovene religious communities was held on January 31st by the President of the Commission of the SR of Slovenia for Relations with Religious Communities, Rudi Čačinovič. Among the guests were all five Slovene bishops, the heads of religious orders, and a considerable number of professors from the Ljubljana and Maribor departments of the Theological Faculty. Also present were representatives of the Slovene Evangelic, Old Catholic, Advent and Baptist religious communities, as well as those of some other smaller religious communities. Replying to Rudi Čačinovič's toast and good wishes, the Ljubljana Metropolitane dr. Jože Pogačnik stressed that the adherents of the Roman Catholic Church are according to

their internal policy loyal and devoted citizens and, because of that, patriots. He then stated that the Roman-Catholic Church and its clergy reject the politicization of religion and desire good relations with the authorities. At the end of his speech dr. Jože Pogačnik stressed that in a reciprocal effort for material and spiritual progress the state and the religious communities should in harmony ensure the satisfactory development and happiness of our common homeland.

More Attention to the Energy Situation

Over the next five years more new power-stations are to be built in Yugoslavia than were built in the period from the end of the war until the start of this year. The new power-stations will have a total capacity of 11,000 Megawatts (the capacity of power-stations existing at present amounts to 8500 Megawatts). For the new power-stations to be able to operate at full capacity an extra 30 million tons of coal will have to be mined every year, and 117 tons of nuclear fuel will have to be provided by the Uranium Mine.

At the present time 21 hydroelectric and thermoelectric power-stations are being built in Yugoslavia, some of which will start operating already this year. Our first atomic power-station, being built by Slovenia and Croatia together, is under construction at Krško. According to the agreement, another atomic power-station is to be built by the two republics in the vicinity of Zagreb. Plans are already being drawn up for a third such power-station, whose turn for construction would come in the next decade.

The World's Best Films

At the start of February the International Film Festival »FEST 75« began. At the Festival about 40 of »the World's best films« were shown. These were the numerous films of well-known film producers who had previously received awards at other international film festivals.

What's Built So Far?

In autumn 1966 there were 4,450 children in Ljubljana's kindergartens. Over a period of eight years this number was more than doubled; in September 1974 a total of 10,140 children attended kindergartens. However, during the past 32 years Ljubljana's population has almost

doubled, and the number of women who are employed has been increasing fast recently. Therefore Ljubljana is still very short of kindergartens.

At present four more schools with gymnasiums and one extra gimnasium, as well as four kindergartens, are being built. In these schools there will be 40 classrooms and in the four kindergartens, out of which three are just about to be opened, there will be room for 810 children.

The voluntary contribution scheme voted for at the referendum includes altogether 50 new schools and kindergartens. The new schools will have altogether 214 to 230 classrooms and the 24 new, and one adapted, kindergartens will be able to accommodate 3,640 children.

Yugoslavia Has Over Twenty-One Million Inhabitants

According to the figures of the Federal Institute for Statistics, there were 21,260,000 people living in Yugoslavia on December 31st 1974, which makes 200,000 more than at the end of 1973. The previous census at the end of 1971 showed a figure of 20,523,000. It is expected that by the beginning of 1985 the Yugoslav population will have surpassed the figure of 23 million, so that at that time Yugoslavia is to have 1.8 million inhabitants more than at the end of 1974. The annual increase in the population up to then should be 180,000 people per year.

At the end of 1974 Serbia (without the Autonomous Provinces of Vojvodina and Kosovo) had the highest population in our country (5,377,000 people). Following were: Croatia (4,502,000), Bosnia and Hercegovina (3,952,000), Vojvodina (1,974,000), Slovenia (1,743,000), Kosovo (1,385,000), and Montenegro (555,000). During the whole of last year 378,808 babies were born in Yugoslavia; 15,292 babies and 178,717 children and grown-ups died. Last year's increase in population for the whole of Yugoslavia was 0.85 %. Kosovo had the highest increase in population, 2.9 %. Following were: Macedonia (1.49 %), Bosnia and Hercegovina (1.35 %), Montenegro (1.27 %), Slovenia (0.70 %), Inner Serbia (0.68 %), Croatia (0.45 %), and Vojvodina (0.30 %).

The First Winners of Tito's Scholarships

Upon the occasion of President Tito's 80th birthday the coalminers of Majdanpek and Bor in Serbia gave the initiative for the foundation of Tito's Fund.

Sodražica — in the valley of Ribnica, Dolenjsko

This was to be a solidarity fund to provide money for scholarships to be given to young workers and workers' children. Last year, on May 17th, the social contract about the foundation of Tito's Fund was signed. The fund is a uniform Yugoslav scholarship fund which is organized in all republics and autonomous provinces. Its purpose is to ensure conditions for the education and specialist training of young workers and workers' children, who, with their outstanding abilities and talents, deserve a scholarship from Tito's Fund.

The committee of Tito's Fund for SR Slovenia recently discussed the first applications for Tito's scholarships. There were two candidates from Pomurje; both their applications were accepted. With the help of Tito's scholarship Leonida Bukovec of Murska Sobota, born in 1956, will study at a professional school, whereas Erika Gergar of Križevci near Goričko, also born in 1956, has obtained a scholarship from Tito's Fund for study at the Faculty of Philosophy.

To get a scholarship from Tito's Fund is a special honour and acknowledgement shown to the young workers and worker's children for their conscientiousness and success at work and at school, along with their active socio-political work. Tito's scholarships thus are not the so-called social scholarships, as the latter have been provided in other ways. We are convinced that in the future several more young workers and workers' children will join the two girls from Prekmurje who have won Tito's Fund scholarships.

Šoštanj IV: Slovenia's Newest Thermoelectric Power-Station

When the fourth phase of the Šoštanj Thermoelectric Power-station complex is built »Šoštanj« will be one of the largest electrical energy producing complexes in Yugoslavia. Its total capacity will be 745 Megawatts. The fourth phase is planned to start working in October

1977 and in the second quarter of 1978 it is to start contributing its full share to Slovenia's electrical power distribution network.

The construction works for »Šoštanj IV« will go on for three years. According to plans the fitting of the boiler framework is to be started in the second half of this year, and the fitting of the other boiler equipment next year. In 1976 the fitting of the turbines, the electrical equipment, the water system, and the coal transport system, is to be carried out. All equipment will be tested in the first half of 1977, followed by the tests of the boiler. In August 1977 the final testing of the turbines and generators and of the whole block is to be carried out, and in September 1977 trial-running of the new power-station is to start. It is expected that after the experimental period of six months »Šoštanj IV« will be ready for normal operation. In 1978 it will have to take up the responsibility for supplying electrical power as determined by Slovenia's electro-energetic balance.

Extensive preparations

The construction of such a large power-station demands long and extensive preparations. These were started in 1970. First the investment program had to be worked out and the preliminary research work concerning the location of the new power-station and its effect on the environment had to be carried out. Preparations for the invitation of tenders and the choice of equipment suppliers had to be made. The effect of coal-mining on the chosen location had to be studied. Then the final siting permit for construction was obtained and the contracts with the equipment suppliers were signed. Thus the formal conditions necessary for the construction to be carried out in time were fulfilled. A long time before the construction works started the building of workshops, warehouses, canteens and restaurants, and new flats, had to be arranged; as well as this the Basic Organisation of Associated Labour »Production of building materials« had to be moved to another site. The necessary means for all this had to be found in good time.

A look into the past...

The thermoelectric power-station »Šoštanj I« was built in the first years after the Second World War; it started to work in 1956. The decision to build a power-station at Šoštanj was made because of the large supplies of coal available in the Šaleška Valley. The new thermoelectric power-station was to provide the additional electric energy needed during the critical periods when the hydroelectric power-stations could not cope with all demands.

Afterwards it turned out that Šoštanj I could not provide enough energy even for covering the shortage in the critical periods. Therefore the construction of a new thermoelectric power-station, Šoštanj II, was started in 1958. Šoštanj II joined the electricity network in 1960.

The worsening of the electro-energetic situation dictated the construction of yet another new thermoelectric power-station, Šoštanj III. The construction works began in 1969 and Šoštanj III was opened in 1972.

...and into the future

With the construction of phase IV the Šoštanj power-station will be one of the largest of its kind in our country, as all four blocks together will reach the total capacity of 745 Megawatts.

50 years of »Mura«

This year, on September 24th, the working collective of the organizations of associated labour at »Mura«, the factory of linen wear and ready-made clothing in Murska Sobota, are going to celebrate the 50th anniversary of the foundation of this, the most successful and the largest firm in Pomurje. The celebration of this jubilee will be combined with the celebration of the 30th anniversary of the Liberation and the 25th anniversary of the setting-up of workers' self-management in the firm.

The celebration itself should be extended outside the firm and should, in the form of meetings with other collectives, particularly with those from the same industry, be manifested throughout the year in the Murska Sobota district as well as in the whole of Pomurje. At present efforts are being made to revive the women's singing group at »Mura«, without which in the past no celebration could have been conceived. In addition to this a folk-dancing group is to be formed. This group will appear not only at various celebrations within the firm but also outside it. Plans are being made for several sports meetings, which will contribute towards an increase in the participation of Mura's workers in the Murska Sobota district sports competitions, as well as towards their winning better places in these games.

On February 1st the young people at Mura started a competition in the fields of productivity, quality of work, and social organizing, for the title of the best young worker and the best worker-member of ZSMS (The League of Socialist Youth of Slovenia). The winners of this competition will be named at the main celebration of the 50th anniversary of Mura's foundation.

Although the organizing committee for the main celebration has not yet laid down a final program, the preparations for this year's celebration are in full swing. The preparations are carried out mainly by the basic organization of the trade union and by the League of Socialist Youth of Slovenia in Mura's basic organizations of associated labour. An almanack about the development of »Mura« from its very beginnings up till the present will probably be published before the main celebration takes place.

Fourth Aljaž's Home to be Built on Triglav

Every year over a million Yugoslav and foreign mountain lovers visit our uniquely beautiful world of mountains. The-

se visitors find it hard to get food and shelter, especially during the crowded tourist season in the summer. More than 170 old and new mountain posts, huts, homes and shelters can hardly meet the demand of the ever-increasing number of mountaineers. The hard-working members of the mountaineering societies are constantly renovating, modernizing, and making extensions to the mountain dwellings, which became too small a long time ago. With their own financial means they have to build new, up-to-date mountain huts, homes, and shelters, in order to satisfy the most urgent needs of the increasing number of mountain visitors.

A mountain post on Mangart has been badly needed for several years; huts will have to be built also at Krnsko jezero (Krnsko Lake) and on Golica. The mountaineers from Kranj will be building a hut at Vodine on the Northern wall of Rinka, Skuta, Štruca and Dolgi hrbet.

On the initiative of and for the needs of the numerous visitors to Triglav, the Alpine Society of Slovenia has decided to enlarge and modernise the already existing third Aljaž's Home first. Afterwards they will build the fourth Aljaž's Home on the clear space in front of Aljaž's Home. All necessary finance has been provided and the building committee of the Dovje-Mojstrana Alpine Association has started its work. The construction work will be carried out by the Building and Civil Engineering Contractors »Sava« of Jesenice. Aljaž's Home will be built under the great Northern wall of Triglav, in the valley of Vrata. It will be opened in honour of the 50th anniversary of the foundation of the Alpine Society's Triglav Branch at Dovje and Mojstrana (1928—1978).

The new Aljaž's Home will undoubtedly mean a lot for our mass recreational mountaineering, as well as for the successful development of our top level mountaineering sports and alpinism.

The »Babin Kuk« Project Is Developing

By May 1st 1976 one of the largest tourist settlements in Yugoslavia is to be built near Dubrovnik. This will be the well-known hotel-touristic complex »Babin kuk« on Lapad, the construction of which has been widely discussed in Croatia over the past few years. Now the project, or at least a part of it, is to become a reality.

After the preliminary works were finished some time ago, the contract about the construction of »Babin Kuk« was recently signed in Dubrovnik. The reali-

zation of the project is particularly important, firstly because it has been started at a time when all investments, especially in the field of tourism, have been restricted. There had been a danger that the expansion of Yugoslav tourism, which had had a good start, would be stopped. The second important point about Babin Kuk is that the builders have promised to finish it in fourteen months. The main construction works have been taken over by »Hidroelektra«, the well-known Zagreb building contractors who have proved to be a fast and high-quality firm several times in the past (the last time was when they reconstructed Zagreb Airport). Therefore hardly anybody can doubt that Hidroelektra will be able to keep their promise.

During the first phase of construction four hotels (one of de luxe and three of A-category) are to be built. These hotels will have a total capacity of 2000 beds, several restaurants, cafés, a post-office, a bank, a folk-music club, and a jazz club. The tourist complex »Babin Kuk« will be a new attraction in the tourist offer of Dubrovnik and for the whole country, and will welcome its first visitors in the high tourist season next year. The construction of »Babin Kuk« is financed by the International Bank for Reconstruction and Development, which has granted a 20 million dollar loan, and by the Zagreb Commercial Bank, the Dubrovnik Bank and others.

JAT's New Route To Australia

JAT has recently established a new regular flight connecting Belgrade and Sydney. This line is extremely important for the transport of goods by air. The minimum cargo carrying-capacity of each flight is 4,000 kilograms, which makes 8,000 kilograms per week. The direct flight to Australia (via Karachi and Singapore) will save exporters a lot of time. In addition to the exports to the Australian market the new route will contribute to the more effective transport of cargo to the trade centers on the coasts of India, Burma, Indonesia and New Zealand. JAT's regular flight to Australia will start operating on April 1st, with two flights a week, on Tuesdays and Fridays.

Plans for the new settlement »Kaninska vas«

The design consultants »Agens« of Ljubljana are preparing plans for a new tourist complex to be built in the area between Bovec and the village of Plužne. The whole complex is to occupy 30

The village Poče below Porezen

Photo: Ančka Tomšič

hectares of land. In the first stage, which would cost 70 to 80 million dinars, it is planned that a third of the complex, covering 9 to 11 hectares of land, will be built. The new complex is to be named »Kaninska vas« (»Kanin Village«).

When the laying-out of the ski-fields on the slopes of Kanin is completed, and the present hotels are renovated, ATC Bovec (The Bovec Alpine Tourist Centre) will have an overnight accommodation capacity of only 500 beds. As skiing will be possible in the summer months too, this capacity is too small for the investments made so far to be financially worthwhile. Therefore »Kaninska vas« should be built to satisfy the needs of the tourist market. Its construction is to be carried out by some large building enterprise.

The Sea-fishing Catch in 1974

The sea-fishing catch in Yugoslavia is making comparatively slow progress. In 1964 a total of 25,322 tons of sea-fish were caught, whereas last year 30,217 tons of sea-fish were caught, which makes 4,885 tons or 19.3% more than in 1964. In the most recent years the sea-fishing catch has been more or less at stagnation level, or has even been slowly decreasing.

The share of Slovene fishermen in the Yugoslav sea-fishing catch is rather small; according to the Federal Institute for Statistics Slovene fishermen caught 4,544 tons of fish which was only 15% of the total Yugoslav catch. However, the Slovene sea-fishing catch has increased

quite considerably over the last few years; in 1964 the Slovene share in the Yugoslav sea-fishing catch was only 9.8%. Last year's Slovene sea-fishing catch increased by 716 tons or 18.6% over that of 1973.

4,531,700 Employed in Yugoslavia

According to the Federal Institute for Statistics there were a total of 4,531,700 people employed in Yugoslavia at the end of January. Out of this 3,731,900 people were employed in the Economy, and 799,800 in other fields.

During the period from January to November 1974 the average number of people employed was 4,402,000 which makes 202,000 more than in the year before. Last year the number of people employed in the organizations of associated labour in the Economy increased by 166,000; in other fields it increased by 36,000. The greatest number of new jobs occupied, 89,000, was in industry and mining, and the smallest number, only 1,000, was in forestry. The number of people employed increased in all republics and autonomous provinces, the highest increase being noted in Kosovo (8.2%), and the lowest in Croatia (3.8%).

Elan Sales Hit by Mild Winter

This year's snowless winter has affected not only winter-sports centres in Slovenia, but also the factory of sports equipment »Elan«, of Begunje in Gorenjsko. Skis do not sell as well as they would if the snow conditions were favourable. The situation has been made worse by the crisis in the World's Economy and by strong competition from other foreign firms manufacturing similar items. As a result of all this, the 840-member working collective of »Elan« has been having to face lots of difficulties and extra work. However, »Elan« will probably not be hit so hard as the other European ski-making factories, as its production includes also various items of gymnastic equipment and plastic boats, which can't be affected by such mild winters.

Last year the »Elan« factory for sports equipment made about 300,000 pairs of skis and was thus able to keep the second place in ski-production in the world. This success is even more important if we consider the fact that 240,000 pairs of skis (i.e. about 80% of total production) were exported mainly to the convertible currency market. These exports brought Elan 5.5 million dollars. Elan's best customer is Sweden, where about 30% of skiers use Elan's ski-ing

equipment. Sweden is followed by: Switzerland, Italy, France, West Germany, the United States and Canada; the Lebanon, Japan, New Zealand, Australia and Iceland are also good customers.

Elan's skis for ski-jumping have won special recognition on the world market; about 70% of the world's top ski-jumpers use »Elan« skis.

Wall Memorial to the Slovene American Poetess and Writer Katka Zupančič to be Unveiled

In May 1975 a wall memorial to the Slovene American poetess and writer, the late Katka Zupančič will be unveiled by representatives of the Bela Krajina Museum on the front wall of the elementary school at Podzemlje in Bela Krajina, where before her departure to America she had taught for some time.

Katka Zupančič, née Vrtačič, was born at Kralji near Črnomelj in September 1889. She became a teacher and taught at several schools, longest at Podzemlje. In 1923 she followed her husband to America with her little daughter, and immediately joined the cultural life of American Slovenes, which was very lively and varied.

Her cultural activities were very various. She ran the Slovene school in Chicago. She worked enthusiastically among young people. She wrote a series of plays for the young, directing and organizing. Her poems, sketches and articles for many years enriched the contents of »Mladinski list«, the only paper for Slovene Emigrant Youth; she also wrote a lot for the emigrant papers »Prosveta«, »Proletarec«, and for the American Family Almanac and elsewhere. She was known and valued for her writings in her homeland, too, where during the period between the two world wars her numerous contributions were published in the socialist workers' press.

She was also a very creative painter and illustrator. She illustrated many of her sketches and poems herself. A collection of her sketches and poems was published by the Cultural Centre in Chicago in 1946 under the title »Slike iz vsakdanjega življenja« (»Pictures from Everyday Life«). Katka Zupančič died on September 8th, 1967 at Los Gatos, where she spent her last years with her husband and daughter.

It is right that her native-land should show its respect to this homeland-loving and talented Slovene woman, who carried the Slovene word far away over the sea, and who enriched and asserted it with her creativity.

Slovene Businessmen in Africa

At Abidjan, the capital of the Ivory Coast, Ljubljanska banka has opened a branch office, which, as well as representing the bank, will also be an agent for the Slovene Economy as a whole. Taking part in this action are the enterprises Emona, Slovenijales, Tehnoimpex, Tomos and Rudis.

Second Slovene Book Fair

At the time of the celebration of the Slovene Cultural Holiday a Slovene book fair was organized for the second time by the Slovene publishing-houses, at the Ljubljana Exhibition-Grounds. Visitors to the fair were able to have a good look at approximately 2000 book editions, which had been published over the last two years. An exhibition of Slovene literary works translated into foreign languages was at the same time laid on by the Slav Studies Library and the National and University Library.

Avseniks' Gift to the Cancer Treatment Clinic

A new chriological-surgical apparatus the first of its kind in Yugoslavia, was recently delivered to the Cancer Treatment Clinic in Ljubljana. By means of this equipment it will be possible to treat tumours by a special freezing technique, which has many advantages over classical surgery. The apparatus was given to the Clinic by the two Avsenik brothers, Slavko and Vilko.

Development of the Port of Koper

An extra 200 metres of waterfront, beside which 70,000 square metres of open warehouses are to be built, is being constructed at the Port of Koper. The new waterfront will represent the start of the construction of a large container terminal. At present there are 320,000 square metres of storage space at the port, of which approximately half are covered.

Preparations are also underway for the construction of a large new cold-storage area in which a Hungarian enterprise is to cooperate as an investor.

»Fluor Utah« for the Uranium Mine at Žirovski vrh

A contract was recently signed by Slovene businessmen with the firm »Fluor Utah« of the United States of America

for the carrying out of engineering for the exploitation of the Uranium Mine at Zirovski vrh.

The »Zinka Kunc Foundation« in America

A foundation, named after the prima donna of the Metropolitan Opera, our fellow-countrywoman Zinka Kunc-Milano, has been set up at the University of New York. Scholarships will be awarded to talented singers, who will be chosen by Zinka herself. On this occasion a reception was held in New York in honour of the prima donna and of the 200-year anniversary of American independence and of Yugoslav-American cultural cooperation.

»IMV« Becoming a Big Factory

This year »IMV«, the Industry of Motor-vehicles of Novo mesto, will manufacture 5,360 delivery vans (combis) with Renault engines, 20,000 Renault 4's, 5,000 R-12's and about 150 R-16's. As well as this, a total of over 27,000 touring caravans will be manufactured at Novo mesto and Brežice, and in Belgium.

According to the contract between IMV and Renault of France, this year about 40 million French francs worth of automobile parts will be exported to France. By the end of the year the majority of the parts for the R-4 will be being manufactured in Yugoslavia.

Around Slovenia:

In Škofja Loka preparations are already underway for this year's emigrants' picnic on July 4th. It is said that the program will be specially interesting, since the appearing groups will, apart from their songs and music, also be showing some old Slovene domestic customs which used to take place in the country. It is right that we acquaint particularly our younger fellow-countrymen with these customs, which they no longer know of. The older people will recall memories from their younger days.

At Jesenice, on January 20th, a young child, apparently two years and a few months old, was found in the compartment of an international train. A lady passenger in the next compartment told reporters that a youngish, pale-looking woman, holding a child in her arms, had got into the train somewhere near Innsbruck and got out near Villach. The child, who was starving and obviously undernourished,

An old farmer's house in Haloze

Photo: Ančka Tomšič

was taken into care at the Jesenice Hospital, where he became a favourite with everyone at once. The little boy has big brown eyes, a broad nose, a pointed chin, and near-reddish hair. They still haven't been able to make head or tail of his child-talk, but it could be, among other languages, either Greek or Turkish. A social worker from Jesenice has taken the loveable little Cicek, as they call him until they find out his real name, into her care. Inquiries are continuing as to the whereabouts of his mother.

In Ljubljana the twentieth »Moda 75« fashion fair was held in January at the City's Exhibition-Grounds. Over 250 exhibitors from all over Yugoslavia took part in the fair, where the latest fashions of our manufacturers of textiles, woven wear, shoes, clothes, leather and accessories were shown. The fair had

55,000 visitors; among them were many business people, who concluded numerous contracts. The traditional »Ljubljana Dragon« awards were presented to the exhibitors of the most attractive and most original products.

At Nova Gorica the Centre for the non-fulltime teaching of mechanical engineering started work recently. Agreements are being drawn up between the authorities in the Nova Gorica Commune and the representatives of individual faculties of the University of Ljubljana for the broadening of this study and for the establishment of a full-time study department of the Economics Faculty. According to some data, over the next two years jobs for another 3000 workers are to be created in the Nova Gorica Commune. Around three hundred economists and one hundred and thirty mechanical engineers will then be needed.

Pirán. En la Galería de Arte Contemporáneo, Claudio Palčič ha expuesto en lo que va del año una enorme cantidad de óleos. Este renombrado artista de Primorska viene cosechando laureles año tras año. Después de su exposición en Kostanjevica — Krka expuso también sus trabajos en Roma, Trieste y últimamente en Pirán. Además de los trabajos litográficos y óleos también expuso dibujos y acuarelas marinas.

KOPER. La compañía de comercio e industria SLOVENIALES ha intensificado el intercambio entre los países africanos y Yugoslavia. Durante tres años importamos maderas tropicales del África Central. Los países africanos han brindado a Yugoslavia la posibilidad de arrendar 400 mil hectáreas de bosques vírgenes. La compañía naviera Splošna Plovba de Pirán es la encargada de transportar la madera aserrada y los troncos de los árboles cortados. A cambio del talado los eslovenos brindan la construcción de calles, aeropuertos, diques y edificios. Hasta el momento ya han construido 150 km de carreteras en los bosques y selvas tropicales. Además 1.500 m de pistas de aterrizaje. Además de la firma mencionada, también intervienen en el África varias firmas eslovenas. Entre ellas EMONA de Ljubljana. Esta compañía tiene arrendadas cerca de 100 hectáreas de plantaciones de café. Estos cafetales ya están produciendo café especialmente para Eslovenia y Yugoslavia. Además de África Central, colaboran Gana, Camerun, Costa de Marfil y Congo. Este tipo de intercambio trajo aparejado un gran adelanto a las naciones africanas. Yugoslavia en cambio ha ampliado su campo de acción en el comercio internacional.

VINKO VODOPIVEC. Este renombrado coro de estudiantes de Primorska ha debutado este año en varias ciudades del interior de Eslovenia. Además fue invitado a las Jornadas de Canto en Italia. Allí cantó en los pueblos Doberdob y Sovodnja. El presidente del Club Esloveno de este último pueblo, el Sr. Janko Cotič, agradeció a los integrantes del coro la actuación y sacrificio hecho en aras de los amigrados eslovenos. El coro fue dirigido por Brane Demšar. El locutor, Tomaž Paušič de Nova Gorica, supo brindar ante cada canción la frase emocional exacta. Las niñas y niños de Sovodnja les entregaron a cada integrante un ramo de flores y recuerdos de su paso por esta ciudad.

En Doberdob cantaron en el Club Esloveno «JEZERO», el presidente de esta institución les brindó como recuerdo un disco a cada uno de los integrantes del Coro. En el mismo figuran canciones de la citada agrupación de su paso por Italia hace varios años atrás.

CENTROS DE SALUD ESLOVENOS. Como bien todos sabemos, en Eslovenia existen varios centros de salud. Entre ellos los más

conocidos son: Rogaška Slatina, Dobrna, Radenska Slatina, Moravske Toplice, Atom-ske Toplice, Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice, Čateške Toplice y Rimski Vrelec entre otros. Todos estos centros están provistos de aguas termales, médicos y asistencia integral. Además de las instalaciones pertinentes tienen piscinas, casas de comida, salas de esparcimiento, campos de deporte, casino, etc. Es así que pueden asistir a los mismos no sólo los enfermos propiamente dichos, sino además todo aquel que quiera descansar o encontrar allí una fuente de reposo y medicación respectiva. Las casas de salud están rodeadas de hermosos parques y jardines. Los bosques circundantes están llenos de árboles y plantas medicinales, lagos naturales y paseos de todo tipo. Rogaška Slatina se encuentra situado a 33 km de Celje. Tiene una antigüedad aproximada de 300 años. Sus aguas minerales son conocidas en todo el mundo. Entre ellas la más vendidas son «Donat», «Styria» y «Tempel». Esta última es considerada la mejor de Europa. Con ella se curan molestias hepato biliares, del páncreas, gastrointestinales, del metabolismo, etc. También se utilizan estas aguas para la cura dietética y adelgazamiento.

Además de los ya mencionados centros de salud tenemos adisposición un enorme número de centros de esparcimiento y salud, como ser: Laško, Gozd Martuljek, Debeli Rtič, Pokljuka, etc.

También tenemos piletas con aguas termales en Kranjska Gora, Bovec, Kranj, Maribor, Velenje, etc. Estos últimos centros son empleados por los sindicatos y obreros en general para las excursiones de fin de semana o para las vacaciones de invierno. Todas las informaciones pertinentes a los centros de salud pueden ustedes obtenerlas escribiendo a la dirección: ZVEZA NARAVNIH ZDRAVILIŠČ, CELJE P. P. 23, Eslovenia, Yugoslavia.

Ljubljana. La capital de la República Eslovena aprobó en Asamblea del Congreso un proyecto Ley para la construcción de calles y vías de transporte en los alrededores de esta ciudad. En todas las organizaciones sindicales se votó por el impuesto del 3,8 % del sueldo de los empleados y obreros para la obtención del capital final que se utilizará en las obras de comienzo, drenajes, alisamiento, preparado, etc. El éxito de la votación se vio reflejado en el por ciento total de las votaciones: el 98 % votó por la ampliación y construcción de las nuevas vías de comunicación de Ljubljana. El transporte se vera' así aliviado en un 55 %.

COMERCIO. Una noticia de último momento. Venezuela comprará a Yugoslavia dos naves de carga. Las construirá una compañía de Split. En el curso de los años 1975 y 1976 se ampliarán además las relaciones

comerciales con ese país latinoamericano. De momento se han encargado ya 43 millones de dólares de material marítimo. Esto nos demuestra la gran calidad de este astillero, ya que concurrió ante renombradas firmas mundiales. El concurso fue bastante acerbado. Entre las firmas concurrentes asistió Japón, USA, etc.

COCINA. Está de moda el siguiente plato: Hotel de papas. Ingredientes: cocinamos un kilo de papa, la pelamos y cortamos en rodajas. Cocinamos 6 huevos (cocinados a duro) y los cortamos en rodajas. Cortamos tres cebollas en rodajas, las freímos sobre aceite caliente y le agregamos perejil cortado en pequeños pedacitos. Cortamos 4 tomates en rodajas. Tomamos una sartén de barro, cacerola de aluminio u otro metal y le colocamos cerca de una fuente de color. La aceitamos (o enmantecamos) y le colocamos la papa, los huevos, las cebollas, los tomates. La masa así conseguida la cubrimos con sal, pimienta y ají en polvo a gusto. Cubrimos todo con una capa fina de papa. Aparte tomamos 1/4 litro de leche, le agregamos 50 gramos de queso de rallar y mezclamos. Esta mezcla la esparcimos sobre la papa. Encima de todo el preparado colocamos algunos trozos de manteca cruda. Ponemos el recipiente en el horno. La cocción durará aprox. 25 minutos. No olvidar de calentar antes el horno a una temperatura de 150 a 200 grados.

Moda. Está de moda en Eslovenia: las mujeres usan durante el día polleras y faldas largas. Están muy de moda los pulóveres de cuello alto. Sobre allos se usan camisas con mangas largas y cuellos redondeados. Aunque parezca mentira se usa mucho el «poncho», y éste está causando furor entre la juventud!

Los varones: estilo deportivo, pantalón ancho, camisas en colores, zapatos con tacos altos, camperas tipo vaquero. Barba y bigotes.

MUSICA. Está de moda: Waldo de los Ríos con su serie «SINFONIA» y Marta Argerich con sus conciertos para piano y orquesta.

VIPAVA. En esta ciudad tenemos una curiosidad. La escuela primaria del lugar tiene más de 500 años de vida! El primer maestro que enseñó el idioma esloveno en ella fue el noble Žiga Herbeerstein. Este maestro nació en el año 1486. El edificio fue destruido durante la invasión de los turcos. Más tarde también la dañaron las huestes venecianas. Maria Teresa la reconstruyó. Al principio esta escuela funcionó con dos grados y 47 alumnos. El Sr. Jorge Gabrijan hizo se construyera un nuevo edificio anexo al ya existente. La escuela fue famosa en todos los alrededores!

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Miha Dovžan	POT DO SRCA VETER VE ZA POTI DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJEN PAR MOJ OČE
Mihelič	SE RIBNIČAN SPREMENIL NI
Jože Burnik	PRIJATELJSTVO OBLETNICA POROKE
Lojze Slak	GLAS NJEGOV SPOMIN GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK DESET VESELIH LET VESELO V DRUGO DESETLETJE
bratov Avsenik	SLOVENIJA, OD KOD LEPOTE TVOJE
Tone Kmetec	TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA NAŠ STARI PTUJ STARA DOMAČIJA POZDRAV SLOVENSKIH GORIC
Boris Kovačič	ČOLNIČ SREČE
Boris in Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Maks Kumer	POMLAD V GOZDU
Štirje kovači	POHORJE V TIŠINI PESEM DOLINE
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI MED ROJAKI
Slovenski oktet	KATRCA SEDEM ROZ NOCOJ, PA OH NOCOJ S PESMIJO OKROG SVETA SLOVENSKI OKTET POJE
Rudi Bardorfer	RODNI KRAJ
Rafko Irgolič	DOBER DAN, SONCE
Franc Korbar	DOMOVINA
France in Tončka Marolt	IZ SLOV. GLASBENE ZAKLADNICE FLP 04-004
Akadska folklorna skupina France Marolt	SLOVENSKI LJUDSKI PLESI IN PESMI
Partizanski pevski zbor	PESEM O SVOBODI
Godba milice, Ljubljana	PARTIZANSKE KORAČNICE
Ansambel Jože Kampič	PESMI SLOVENIJE
Koroški akademski oktet	POJDAM V RUTE
Pevski zbor Gallus Trst	NE TOŽIM
Slovenske z oktetom Gallus	DVE UTVI
Otroški zbor glasb. šole in RTV, Ljubljana	MLADA PESEM
Ansambel Richie Vadnal	STARA LJUBEZEN
Frank Jankovič	BYE BYE MY BABY
Martin Bötcher s svojim orkestrom	LARINA PESEM SLOVENSKA POPEVKA 74
Ansambel Jože Kreže	DRUGI ČASI

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Miha Dovžan	ZALJUBLJENI SPREVODNIK
Jože Burnik	ZA ROJSTNI DAN ZADNJA POLKA
Lojze Slak	NA VINSKEM SEJMU STO OBLJUB, STO ŽELJA KORAČNICA JULIJSKIH ALP
bratov Avsenik	KO SONCE GRE ZA GORO SPAT
Tone Kmetec	LJUBICA LAHKO NOČ
Odmev	SLOVENIJA MOJA KO TEBE SEM SPOZNAL ODŠLA SI
Tone Žagar	VSAKO JUTRO
Štirje kovači	MAMA, TE ROŽE SO ZATE SOSEDOVO DEKLE
Šentjernejski oktet	ŠENTJERNEJSKA
Slovenska popevka 72	LJUBLJANSKI ZVON
New swing quartet — Pestner	NAJ, NAJ, NAJ
Braco Koren	RIBNIČAN
Ivanka Kraševac	AKROPOLI V POZDRAV

Alenka Pintarič
Janko Ropret

Jože Kobler

Rafko Irgolič
Stane Mancini
Leskovar-Flisar
Oto Pestner
Srce
Alfi Nipič

Stanka Kovačič

Majda Sepe
Erazem in potepuh
Srečno Kekec

MAGNETOFONSKE KASETE

Ansambel Lojze Slak

Miha Dovžan

Zadovoljni Kranjci

Tone Kmetec

Ansambel Štirje Kovači

Rudi Bardorfer
Maks Kumer
in vaška godba
Maks Kumer

Slovenski oktet
Ansambel Vili Petrič
Janez Jeršinovec
Beneški fantje
Fantje treh dolin
Boris Kovačič
Dobri znanci

Jože Kreže
Alpski kvintet
Franc Mihelič

Boris Frank s svojimi Kranjci

Ansambel J. Kampič —
kvartet DO
Flere — kvartet DO
Stanka Kovačič

The Vadnals

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči
BARVNI DIAPOZITIVI, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije
in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima
knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:

TETA IZ AMERIKE
LEPA KOT SEN
TI SI MOJA
DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
LETIJO PTICE
SPOMINČICA
ŠE EN GVAŽEK
IMEL SEM JO RAD
GVENDOLINA
PRLEK
V PAJZLU VIZAVI
MATI
KITARA
MILI DOM
SIROTA
MRAVLJICA
PESEM IZ FILMA BRATOVŠČINA
SINJEGA GALEBA

GLAS NJEGOV V SPOMIN
NAJ VRISK POVE
VESELO NA RAJŽO
KADAR SREČAM TE
LOVCI
PRETESNI ČEVELJČKI
VETER VE ZA POTI
VRNITE SE PTICE
MED ROJAKI
LJUBICA LAHKO NOČ
TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA
POZDRAV SLOVENSKIH GORIC
OČETOV STAR KLOBUK
BUKVE NA ČRNEM VRHU
OGLAR
RODNI KRAJ

TAM ZA GORO
ODHAJAM NA VRHE
BRATCI VESELI VSI
ŠMENTANI GASPER
STARI PLANŠAR
RDEČI CVET
LEŽI VASICA ZA GORO
NIČ MI NI MAR
V PLANINAH
ZDRAVICA
DRUGI ČASI
SLAVNI RIBIČ
SE RIBNIČAN SPREMENIL NI
VESELI PRIJATELJI
SEM VEDNO VESEL

PESMI SLOVENIJE
PROTI VASI
ZA TVOJ GOD MATI
OD VASI DO VASI II
ČEZ POLJA IN LIVADE
POLKE IN VALČKI
MLADA PESEM
NAŠA ČETICA KORAKA
VESELA JESEN 74
PTUJ 74
TA GLAŽEK JE PRAZEN

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II
SLOVENIJA, JUGOSLAVIJA

Za zdravo in udobno bivanje

V gospodarno zasnovanem montažnem delu posameznega družinskega doma tipa S-412 je 103.65 m² čiste površine. Vse naše montažne domove je seveda moč podkletiti.

Priključeni posamezni družinski dom tipa S-406 s 74.83 m² čiste površine v montažnem delu sodi v vrsto naših srednje velikih stanovanjskih izvedb.

Ena izmed planinskih počitniških hišic, ki so tako kot obmorske mikavna manjša domovanja v vseh letnih časih.

- Po dognanjih, ki imajo polno veljavo v skandinavskih deželah, v Združenih državah Amerike, v vseh najbolj razvitih delih sveta, izdelujemo in hitro postavljamo 17 tipov montažnih posameznih in 11 tipov montažnih vrstnih družinskih domov. Med njimi je moč najti rešitev za različne potrebe družin.
- Serijska proizvodnja sestavnih delov po mednarodno priznanem sistemu GIS in uporaba sodobnih gradiv izredne trajnosti zagotavljata enostavno vzdrževanje hiš pa zdravo in udobno bivanje v njih.
- Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani nam je izdal uradno potrdilo o požarni varnosti ter o toplotni, zvočni in vlažnostni izolaciji, specializirani in svetovno znani inštitut pri znameniti univerzi v Stuttgartu pa že dolgo spremlja in nadzoruje našo proizvodnjo.
- Pri snovanju sestavnih delov upoštevamo domače in tuje predpise. Zaradi tega so naš sistem odobrili tudi v Zahodni Nemčiji.

sodobni
montažni
družinski
domovi
in počitniške
hišice
z mednarodno
priznanim
znamenjem
kakovosti

GÜTEZEICHEN
Holz- und
Leichtbauteile
RAL-RG 422
für Montagebau
u. Fertighäuser

Zahtevajte naša pojasnila. Na vašo željo jih nemudoma oskrbimo tudi vašim sorodnikom, prijateljem in znancom kjerkoli doma ali na tujem. Izpolnite ta odrezek in ga v ovojnici ali na dopisnici pošljite na naš naslov MARLES — montažne stavbe, 62000 Marlbor. Pojasnila damo tudi telefonsko (062/23-551) in po telexu (33-143 yu marle).

Priimek: _____
Ime: _____
Kraj, ulica: _____
Pošta s številko: _____
Država: _____
Zaželeni podatki: _____

RG — DDPH/1—75